

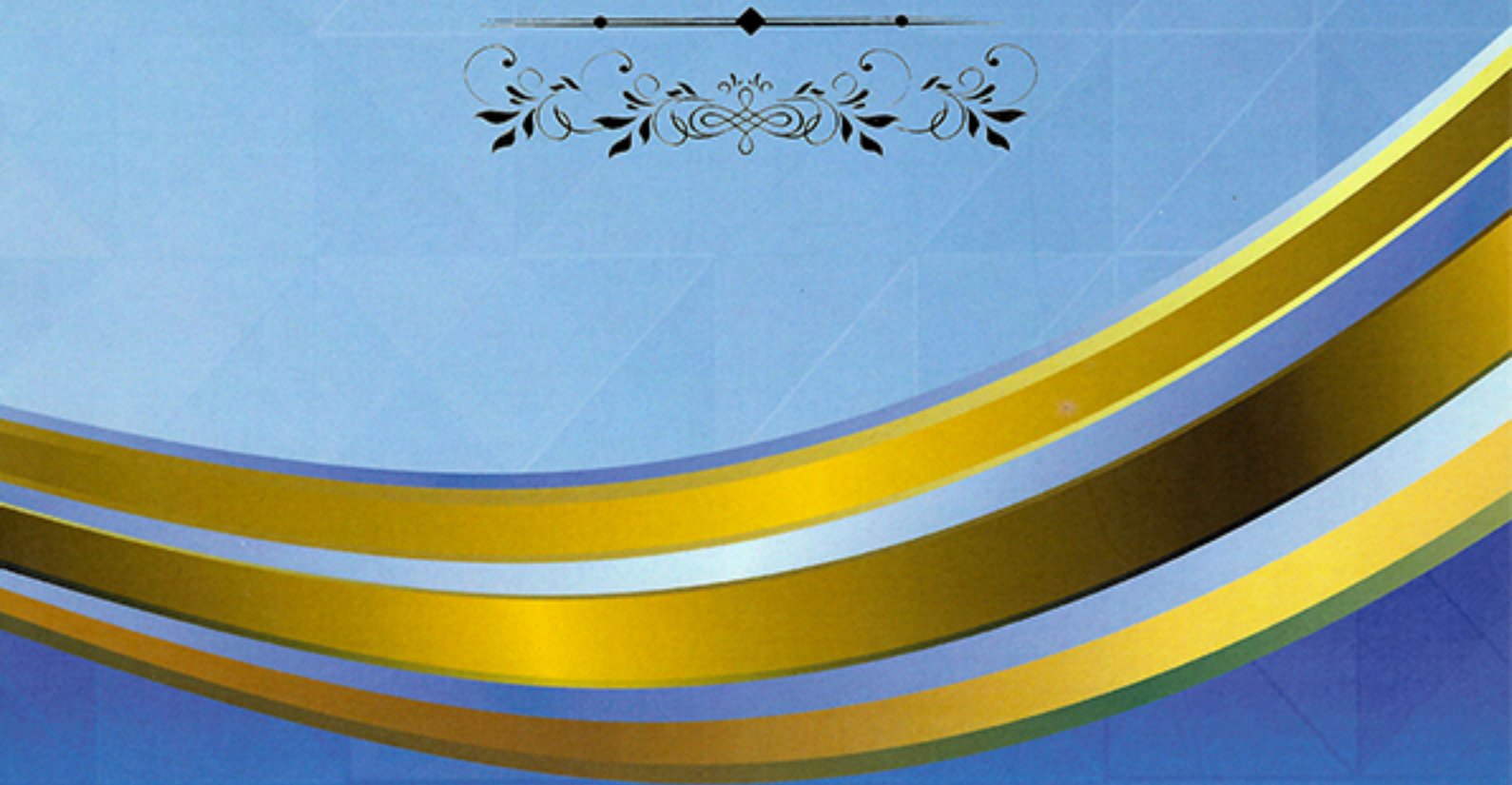
แผนแม่บท

โครงการ

“ รักษาป่าเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ”

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

สารบัญ

ส่วนที่ 1 หลักการ เหตุผล และวัตถุประสงค์ของโครงการ

1. หลักการ และเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของโครงการ	3
3. เป้าหมายของการดำเนินงาน	3
4. สภาพของพื้นที่ดำเนินงาน	4
5. ระยะเวลา	8
6. หน่วยงานรับผิดชอบ	8

ส่วนที่ 2 พระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 10

ส่วนที่ 3 การประเมินสถานการณ์ ความเสี่ยง และสร้างภูมิคุ้มกัน

1. สถานการณ์และแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา	13
2. การประเมินความเสี่ยง	15
3. การสร้างภูมิคุ้มกัน	16
4. สถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อดำเนินโครงการ (SWOT)	17
5. การจัดทำ TORS matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานในระยะต่อไป	18

ส่วนที่ 4 วิสัยทัศน์ และทิศทางการดำเนินงาน

1. วิสัยทัศน์ และทิศทางการดำเนินงาน	20
2. แนวทางการดำเนินงาน	21
3. ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน	22
4. ตัวชี้วัดการดำเนินงาน	27
5. กระบวนการจัดทำแผนแม่บท	28

สารบัญ

ส่วนที่ 5 การบริหารจัดการแผนไปสู่การปฏิบัติ

1. หลักการ	31
2. แนวทางการขับเคลื่อน	31
3. บทบาทแต่ละภาคส่วนในการขับเคลื่อน	32
4. แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการ	33
5. แหล่งที่มาของงบประมาณดำเนินงาน	33
6. การประชาสัมพันธ์	33
7. การติดตามประเมินผล	34

ภาคผนวก

1. งบประมาณแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” จำแนกตามยุทธศาสตร์	35
2. งบประมาณแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” จำแนกตามพื้นที่โครงการ	36
3. งบประมาณแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” จำแนกตามหน่วยงาน	37
4. รายละเอียดโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”	
4.1 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	40
4.2 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	57

สารบัญ

4. รายละเอียดโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”	
4.3 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่สะงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน	76
4.4 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก – ลาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	92
4.5 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่คำ จังหวัดเชียงราย	108
4.6 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่หาด จังหวัดเชียงใหม่	122
4.7 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำปิงน้อย จังหวัดเชียงใหม่	135
4.8 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำขุนน่าน จังหวัดน่าน	150
4.9 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำลี จังหวัดอุดรดิตถ์	167
4.10 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำภาค จังหวัดพิษณุโลก	182
4.11 โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำหมัน จังหวัดเลย	203
5. คำสั่ง แต่งตั้งคณะกรรมการ	
โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”	

บทนำ

1. ความเป็นมา

ในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระหว่างวันที่ 3 - 5 มีนาคม 2549 ทรงรับทราบผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ศูนย์ฝึกศึกษาของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์ป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช การขยายพันธุ์เห็ดของกรมประมง การขยายผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาโดยการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีและส่งเสริมการผลิตด้านการเกษตรบนพื้นที่สูงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรบ้านเมืองแพม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในโอกาสดังกล่าว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชเสาวนีย์กับหน่วยงานต่างๆ ที่เฝ้ารับเสด็จ ทรงห่วงใยสภาพป่าต้นน้ำลำธาร โดยทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้พสกนิกรที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สูงได้ตระหนักถึงความสำคัญของต้นน้ำ น้ำ และดิน ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและให้พสกนิกรเหล่านั้นสามารถดำรงชีพอยู่กับป่าได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงจัดทำโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ข้างต้น มีลักษณะเป็นโครงการที่ดำเนินการแบบบูรณาการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่โครงการ และหน่วยงานเกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับพื้นที่ ในการสนับสนุนและร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่เป้าหมายเพื่อดำเนินการพัฒนาตามแนวพระราชเสาวนีย์ข้างต้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการรวม 2 คณะ เพื่อเป็นกลไกในการให้การสนับสนุนการดำเนินงานที่สำคัญ ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” และคณะกรรมการบริหารและกำกับดูแลโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

2. ผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 (พ.ศ.2551 - 2554)

ผลการดำเนินงานโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในระยะที่ 1 พบว่าเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายของโครงการที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปส่งเสริม มีความรู้ความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติสามารถนำผลผลิตที่ได้ไปบริโภคในครัวเรือนและเหลือจำหน่ายบ้าง ส่งผลให้สามารถลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ทำให้เกษตรกรในโครงการร้อยละ 50 มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุม ทุกหมู่บ้าน ในด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทางโครงการมีเป้าหมายที่จะพัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ ไปสู่ระบบสหกรณ์ ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มเตรียมสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ ยังจะต้องพัฒนาให้กลุ่มเหล่านี้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระบบสหกรณ์ที่สมบูรณ์ต่อไป สำหรับด้านการอนุรักษ์

ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ ดินน้ำและป่าไม้ สามารถดำเนินการได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากมีข้อจำกัดด้วยงบประมาณ และต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจในระบบนิเวศ ให้คนสามารถอยู่กับป่าได้อย่างสมดุลและยั่งยืน จึงเป็นเหตุผลให้ต้องดำเนินการต่อไปในระยะที่ 2

3. ผลการดำเนินงานในระยะที่ 2 (พ.ศ.2555 - 2559)

จากผลการดำเนินงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในระยะที่ 2 พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งส่งเสริมอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพในสภาวะเศรษฐกิจ และลดพื้นที่การเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าต้นน้ำ นอกจากนั้นยังมีการสร้างความมั่นคงและภูมิคุ้มกันในส่วนของอาชีพ อาทิ การทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสานในรูปแบบของธนาคารอาหารชุมชน (food bank) ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยว สร้างความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตรแบบประณีต เพื่อเพิ่มผลผลิตในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดทั้งในด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินและพื้นที่ที่มีอย่างจำกัด แต่ถึงกระนั้นการดำเนินงานก็ทำได้เพียง 76 หมู่บ้าน จากทั้งหมด 123 หมู่บ้าน หรือเพียง 62 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมไปทุกหมู่บ้านเป้าหมาย และในผลการดำเนินงานระยะที่ 2 นี้ มีการบูรณาการตามยุทธศาสตร์ ในพื้นที่ที่กำหนดร่วมกัน ในการจัดทำแปลงสาธิต การปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐาน การฝึกอบรมด้วยการปฏิบัติจริง ซึ่งเห็นผลการดำเนินงานที่เจนทำให้เกษตรกรหมู่บ้านข้างเคียงมีความศรัทธา และเข้ามาเรียนรู้ พร้อมทั้งนำไปปฏิบัติในหมู่บ้านของตนเอง ซึ่งการดำเนินงานในลักษณะนี้จะทำให้ขยายผลการดำเนินงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

4. เหตุผลความจำเป็นที่จะมีแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในระยะที่ 3 (2560 – 2564)

เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ที่จะดำเนินงานในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาอาชีพและส่งเสริมการตลาดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชุมชนเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้วางแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในระยะที่ 3 (2560 – 2564) ขึ้น โดยจะขับเคลื่อนการดำเนินงาน ภายใต้ 3 ยุทธศาสตร์ 9 แผนงาน งบประมาณรวม 1,199.736 ล้านบาท มีหน่วยงานร่วมดำเนินงาน 30 หน่วยงาน ดำเนินงานในพื้นที่โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” 11 กลุ่มน้ำ 7 จังหวัด ซึ่งคาดว่าจะหากดำเนินการตามแผนดังกล่าวแล้วจะทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การบุกรุกพื้นที่ป่าลดลง และมีจำนวนพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งมีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้การบริหารจัดการแบบบูรณาการที่มีส่วนร่วมของชุมชน

ส่วนที่ 1

หลักการ เหตุผล และวัตถุประสงค์ของโครงการ

1. หลักการและเหตุผล

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 1 (พ.ศ.2551 – 2554) เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2550 ครอบคลุมพื้นที่ 1.672 ล้านไร่ ใน 6 จังหวัด 10 กลุ่มน้ำ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน 4 กลุ่มน้ำ จังหวัดเชียงใหม่ 2 กลุ่มน้ำ จังหวัดเชียงราย น่าน พิชญ์โลกและอุตรดิตถ์ จังหวัดละ 1 กลุ่มน้ำ และได้ดำเนินงานต่อเนื่องในระยะที่ 2 (พ.ศ.2555- 2559) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2555 และในช่วงกลางแผนแม่บทระยะที่ 2 ได้เพิ่มพื้นที่ดำเนินการอีก 1 กลุ่มน้ำ คือ กลุ่มน้ำหมั่น อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2558 โดยมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินงาน ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และจังหวัดต่างๆ ซึ่งผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานพัฒนาต่อเนื่องต่อไป เพื่อให้การสนองพระราชดำริถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถขยายผลสู่ประชาชนได้กว้างขวางมากขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะสภาพอากาศที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปโดยมีเหตุผลความจำเป็นสำคัญๆ ดังนี้

1) การดำเนินงานในระยะที่ผ่านมายังไม่แล้วเสร็จ โดยเฉพาะการกำหนดขอบเขตและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่อาศัยทำกินยังไม่แล้วเสร็จ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ มีกฎระเบียบต่างๆ ส่งผลให้การจัดตั้งถิ่นฐานถาวรและการจัดระเบียบชุมชนบนพื้นที่สูงมีข้อจำกัด พื้นที่ป่าต้นน้ำต้องอนุรักษ์ฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ประชาชนขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่กระจัดกระจายห่างไกล การคมนาคม พื้นที่การเกษตรน้อย ขาดบริการพื้นฐานด้านการศึกษาและสาธารณสุข ประชาชนส่วนใหญ่มีสภาพยากจนยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้

2) การดำเนินงานสนองพระราชดำริอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใยสภาพป่าต้นน้ำลำธาร และประชาชนที่อาศัยทำกินในพื้นที่สูงตามจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ พระองค์ได้พระราชทานแนวพระราชดำริเป็นแนวทางดำเนินงานอีกหลายครั้ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่า น้ำและดิน และการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ตามแนวทางการอยู่ร่วมกันและพึ่งพิงกันของคนและป่า โดยใช้เทคนิควิชาการและกระบวนการพัฒนาการเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อการดำรงอยู่ของประชาชน ซึ่งจะต้องดำเนินงานสนองพระราชดำริอย่างต่อเนื่องและครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อการพึ่งตนเองของประชาชน

3) สถานการณ์ต่างๆ ในพื้นที่กลุ่มน้ำมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและมีแนวโน้มการเกิดบ่อยขึ้นและรุนแรงขึ้น

ทั้งอุทกภัย ดินถล่มและภัยแล้ง ซึ่งสาเหตุสำคัญเกิดจากพื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลาย ดังเช่น การเกิดอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และลุ่มน้ำแม่คำ จังหวัดเชียงราย ในปี 2554

สำหรับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจสังคม การเกษตรยังเป็นอาชีพหลักของประชาชน แต่พื้นที่ทำการเกษตรน้อย มีความลาดชันสูงและยังถูกชะล้างพังทลาย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ผลผลิตการเกษตรน้อย การทำการเกษตรที่อาศัยพืชเชิงเดี่ยวได้เปลี่ยนแปลงสู่การเกษตรกรรมแบบผสมผสานมากขึ้น นอกจากนี้สภาพสังคมชนบทได้เริ่มเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองมากขึ้นจากการพัฒนาต่างๆ แต่การพัฒนายังมีลักษณะเป็นกระจุก ราษฎรส่วนหนึ่งโดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสยังไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อเตรียมรองรับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

4) ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ต้นน้ำ โดยจากกรณีการเกิดอุทกภัยน้ำท่วมใหญ่ในปี 2554 ซึ่งได้ก่อความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสร้างความเสียหายในด้านต่างๆ รวมมูลค่าความเสียหายสูงถึงกว่า 1.42 ล้านล้านบาท โดยสาเหตุหลักประการหนึ่งของอุทกภัยมาจากการที่ป่าไม้ต้นน้ำถูกบุกรุกทำลาย พื้นที่ป่าลดลงและระบบนิเวศถูกทำลาย ซึ่งรัฐบาลได้วางยุทธศาสตร์การป้องกันแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ต้นน้ำ โดยกำหนดให้มีการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริในการดูแลป่าต้นน้ำ การปลูกป่า การสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นและการรักษาระบบนิเวศ และเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2555 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการปลูกป่าป้องกันน้ำท่วม สรุปความตอนหนึ่งว่า “...ป่าไม้มีหลายชนิดโดยเฉพาะ ป่าไม้ที่ขึ้นเร็ว โตเร็ว และต้นไม้ที่ขึ้นช้าและถูกทำลาย ไม่สามารถที่จะแก้ไข ต้นไม้ที่โตเร็วทำลายเร็วก็ทำให้ดินถล่มทุกแห่ง ถ้าต้นไม้ที่โตเร็วก็กินทำลายเร็ว พังเร็ว และก็มีอันตรายมาก รวมไปถึงภาคเหนือเกือบทุกแห่งมีการพังทลายของดินของภูเขา อันนี้ก็อันตรายมาก แก้ไขยาก ก็ต้องหาวิธีแก้ไขเรื่องป่าไม้เป็นสำคัญ...หลักการที่จะต้องทำคือ ควรที่จะปลูกต้นไม้ที่ขึ้นช้า ที่เป็นไม้แข็ง ไม้รากลึกทำให้ป้องกันดินถล่ม ซึ่งเป็นปัญหาที่ยากมากวิธีทำก็ปลูกผสมกับไม้อ่อนที่ขึ้นเร็ว กับไม้แข็งที่ขึ้นช้า แล้วหาวิธีที่จะป้องกันการทำลาย เพราะว่า ต้นไม้แข็งเมื่อถูกทำลายแล้วมันจะต้องใช้เวลาช้านาน อย่างที่กรุงเทพฯ ได้ปลูกต้นไม้แข็ง เช่น ไม้สัก และไม้ยาง ไม้สักกินเวลาหลายสิบปีกว่าจะโตและแกร่ง ไม้ยางขึ้นได้เร็วกว่าแต่ก็กินเวลานาน 60 ปี กว่าจะใช้ได้...” ดังนั้น พื้นที่ลุ่มน้ำในโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินทั้ง 10 ลุ่มน้ำเป็นพื้นที่ต้นน้ำของลุ่มน้ำหลักต่างๆ ที่ควรดำเนินการปลูกป่าและดูแลรักษาตามแนวยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้

5) การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริหารจัดการ ให้สามารถดำเนินงานสนองพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งบูรณาการดำเนินงานโดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีการร่วมกันจัดทำและใช้ “แผน” ในระดับต่างๆ เป็นเครื่องมือชี้้นำการพัฒนาและบริหารจัดการ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ยึดพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นหลักในการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ

6) มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2558 ให้เพิ่มพื้นที่ปฏิบัติการของโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ให้ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำหมั่น จังหวัดเลย เพื่อพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวตามปรัชญาและหลักการของโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

ด้วยเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดทำแผนแม่บทโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อดำเนินงานสนองพระราชดำริตามโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินให้มีความต่อเนื่อง การพัฒนาถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์และมีความมั่นคงยั่งยืน และขยายผลการดำเนินงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 84 พรรษา ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในปี 2559 รวมทั้งเป็นภูมิคุ้มกันรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและสภาพป่า ต้นน้ำลำธาร และขยายผลแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต้นน้ำของลุ่มน้ำต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

2.1 เพื่อจัดตั้งถิ่นฐานและพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสมตามแนวพระราชดำริการอยู่ร่วมกันของคนและป่าอย่างสมดุลยั่งยืน

2.2 เพื่ออนุรักษ์ พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2.3 เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและการมีงานทำให้กับประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ให้พออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงด้านอาหารเพื่อก้าวไปสู่การเหลือกินเหลือใช้

2.4 เพื่อพัฒนาคุณภาพคนในชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีโอกาเข้าถึงบริการพื้นฐาน ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง มีความมั่นคงปลอดภัยและคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2.5 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำ มุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ

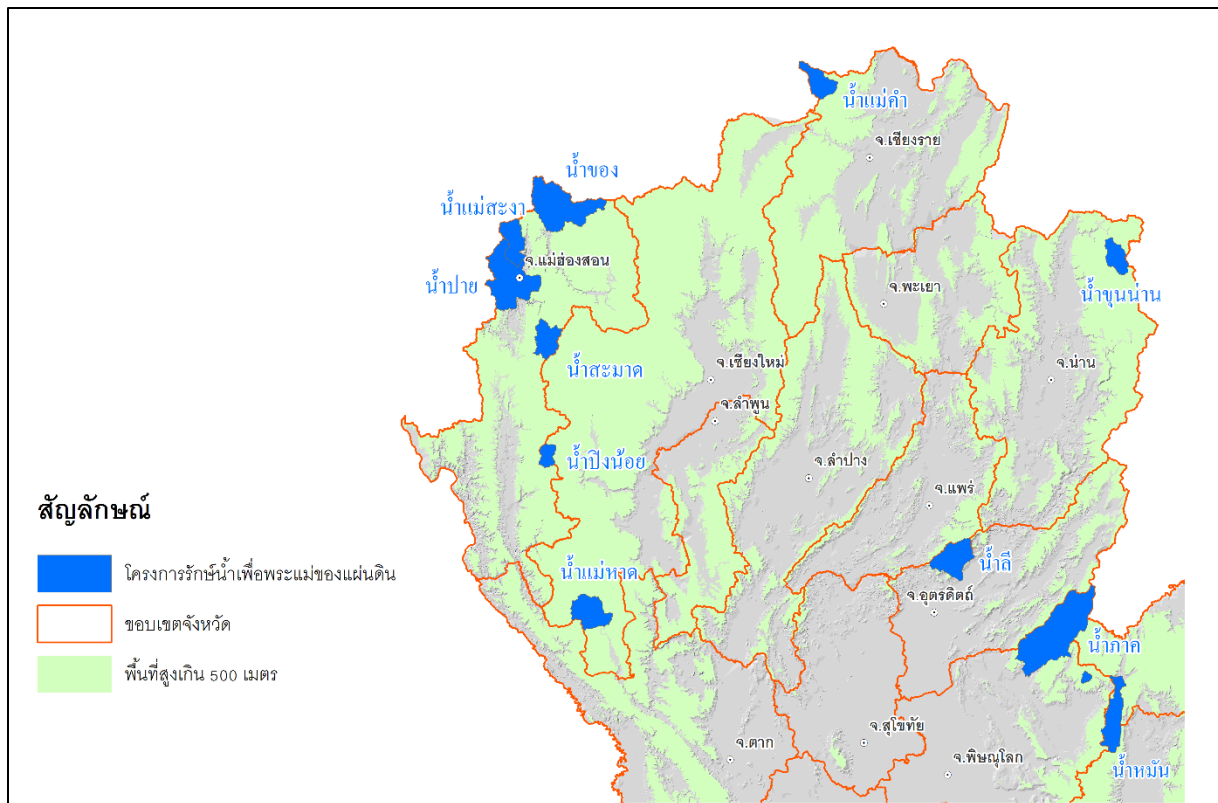
3. เป้าหมายของการดำเนินงาน

3.1 มีการอนุรักษ์ ปันฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์

3.2 มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพและส่งเสริมการตลาดอย่างเป็นระบบ

3.3 ประชากรในพื้นที่เป้าหมายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามความเหมาะสมของสภาวะแวดล้อมชุมชน

3.4 หน่วยงานภาครัฐสามารถบริหารจัดการโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปภาพที่ 1 แผนที่ที่ตั้งโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

4. สภาพของพื้นที่ดำเนินงาน

4.1 สภาพทั่วไป

พื้นที่ดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงของภาคเหนือ ประกอบด้วยพื้นที่ 11 กลุ่มน้ำ มีหมู่บ้านเป้าหมายรวม 129 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ใน 10 อำเภอใน 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน จังหวัดอุดรธานี จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเลย

1) ภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาสูง พื้นที่ดำเนินงานของโครงการครอบคลุมทั้งสิ้น 2,874.37 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ซึ่งเป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A รองลงมา เป็นลุ่มน้ำ 1B ลุ่มน้ำชั้น 2 และชั้น 3 ตามลำดับ มีระดับความสูงของพื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางอยู่ระหว่าง 500 – 1,600 เมตร พื้นที่ตั้งชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในหุบเขาและพื้นที่เชิงเขา ตั้งอยู่กระจัดกระจายและตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง และการคมนาคมยากลำบาก

2) ภูมิอากาศ

พื้นที่โครงการอยู่ในเขตร้อนชื้น บางพื้นที่มีภูมิอากาศหนาวเย็นตลอดปี ฤดูหนาวเริ่มจากเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ มีอากาศหนาวเย็นอุณหภูมิเฉลี่ยระหว่าง 10 – 25 องศาเซลเซียส มีฝนตกชุกหนาแน่น ฤดูฝนเริ่มจากเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนตุลาคมของทุกปี ฤดูร้อนเริ่มจากเดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน

4.2 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

1) ประชากร

เนื่องจากพื้นที่โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ครอบคลุม พื้นที่ 7 จังหวัด ในภาคเหนือ และสภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นภูเขาสูง ประชากรที่อาศัยบนพื้นที่สูง ส่วนใหญ่เป็น ชาวไทยภูเขา แบ่งเป็น 9 ชนเผ่า คือ กะเหรี่ยง ลัวะ ลีซอ อาข่า (อีก้อ) มูเซอ ม้ง ปะโอ ไทยใหญ่ และไทยพวน ยกเว้นประชากรที่อาศัยบริเวณลุ่มน้ำลี้ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นชนพื้นเมือง

มีประชากรรวมทั้งสิ้น 24,534 ครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นประชากรในกลุ่มน้ำปาย จังหวัด แม่ฮ่องสอน มีจำนวนครัวเรือน 6,675 ครัวเรือน รองลงมาเป็นประชากรในกลุ่มน้ำภาค จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวนครัวเรือน 2,862 ครัวเรือน และลุ่มน้ำแม่คำ จังหวัดเชียงรายจำนวนครัวเรือน 2,626 ครัวเรือน ตามลำดับ

2) การประกอบอาชีพ

ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ปลุกไม้ผล และเลี้ยงสัตว์ พืชหลักที่ปลูก คือ ข้าว เพื่อบริโภคในครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้ราษฎรแตกต่างกัน ไปในแต่ละพื้นที่ คือ กาแฟ ชา กะหล่ำ ข้าวโพด ถั่วลิสง พริก หม่อนไหม ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ข้าวโพด กระเทียม และงา เป็นต้น การเลี้ยงสัตว์มีทั้งไว้บริโภค และจำหน่าย ส่วนใหญ่เลี้ยง สุกร โค สัตว์ปีก อาชีพนอกภาคเกษตร ได้แก่ รับจ้างทั่วไป และค้าขาย

4.3 สภาพปัญหา

1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำและส่วนใหญ่สื่อสาร ด้วยภาษาประจำเผ่า/ถิ่น ประกอบอาชีพการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ โดยขาดความรู้ทางการเกษตรที่เหมาะสม ทำให้ได้รับผลผลิตต่ำ เกษตรกรจึงอยู่ในสภาพยากจน

2) สภาพพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ถูกบุกรุกเผาทำลาย เพื่อการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำให้มีปัญหาการ สะล้างพังทลายหน้าดินสูง สภาพดินในพื้นที่การเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ ถูกทำลาย

3) ชุมชนตั้งอยู่กระจัดกระจายตามภูเขาสูงและอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง การคมนาคม ยากลำบากและทุรกันดาร มีปัญหาขาดสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนเพื่อขนส่งผลผลิต รวมทั้งขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค

4) พื้นที่โครงการหลายแห่งเป็นหมู่บ้านชายแดน ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงและปัญหา ยาเสพติด และปัจจุบันมีการลักลอบเข้ามาของแรงงานต่างด้าว

5) มีบางพื้นที่เป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติ เช่น ในพื้นที่โครงการฯ ลุ่มน้ำลี้ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นพื้นที่ที่คนพื้นราบประสบปัญหาภัยพิบัติเกี่ยวกับดินโคลนถล่ม เมื่อวันที่ 21 - 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งก่อความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างมากและยังเป็นพื้นที่ล่อแหลมในปัจจุบัน และลุ่มน้ำ ปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย ซึ่งประสบอุทกภัย ในปี พ.ศ. 2554

4.4 พื้นที่โครงการรายจังหวัดและหมู่บ้านเป้าหมาย

จังหวัด/โครงการ	จำนวนครัวเรือน	การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ตารางกิโลเมตร)	หมู่บ้านเป้าหมาย
จ.แม่ฮ่องสอน (1) โครงการ “รักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำของ อำเภอปางมะผ้า	2,005	1) พื้นที่เกษตรกรรม 0.48 ตร.กม. 2) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 13.31 ตร.กม. 3) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 563.97 ตร.กม. 4) ไม่ระบุลักษณะการใช้ ประโยชน์ของพื้นที่ 0.75 ตร.กม. <u>รวม 578.51 ตร.กม.</u>	บ้านแสนคำลือ (มีบ้านบริวารคือ บ้านแอโก) บ้านเมืองแพม บ้านนาปู่ป้อม บ้านปางตอง บ้านปางบอน (มีบ้านบริวารคือ บ้านอาใจ) บ้านปงยาม บ้านดอยคูด (มีบ้านบริวารคือ ไท้งนา) บ้านไท้สาแล (มีบ้านบริวารคือ บ้านไม้ช้างหนาม) บ้านซอแบะ บ้านไท้หลวง บ้านไท้กองเต้า (มีบ้านบริวารคือ บ้านแก่งป่าเลา) บ้านป่าโหล บ้านปางคอง บ้านปางคาม (มีบ้านบริวารคือ บ้านน้ำจาง <u>บ้านปางคายน้อย</u>) (14 หมู่บ้าน)
(2) โครงการ “รักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำปาย อำเภอเมือง	6,675	1) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 6.25 ตร.กม. 2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 126.94 ตร.กม. 3) ไม่ระบุลักษณะการใช้ ประโยชน์ของพื้นที่ 1.68 ตร.กม. <u>รวม 134.87 ตร.กม.</u>	บ้านป่าปู บ้านห้วยเตือ (มีบ้านบริวารคือ บ้านห้วยปู่แกง <u>บ้านน้ำเพียงดิน บ้านห้วยคลี่ บ้านไม้มะเดื่อโง้ม</u>) บ้านท่าโป่งแดง บ้านห้วยแก้ว (มีบ้านบริวารคือ <u>บ้านห้วยแก้วบน บ้านห้วยข้างเหล็ก</u>) บ้านห้วยเสือเต่า (มีบ้านบริวารคือ บ้านแม่ส่วยอู) บ้านมอนตะแลง บ้านปางหมู บ้านทุ่งกองมู บ้านในสอย (มีบ้านบริวารคือ บ้านใหม่ในสอย <u>บ้านกระเหรียงคอยาว ศูนย์อพยพ</u>) บ้านสบสอย (มีบ้านบริวารคือ บ้านสามหลัง) บ้านไม้สะเป บ้านดอยแสง บ้านห้วยผึ้ง (มีบ้านบริวารคือ บ้านทรายขาว) บ้านเมืองน้อย (มีบ้านบริวารคือ บ้านดอยผักกูด) (14 หมู่บ้าน)
(3) โครงการ “รักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่สะงา อำเภอเมือง	2,282	1) พื้นที่เกษตรกรรม 4.01 ตร.กม. 2) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 12.41 ตร.กม. 3) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 392.23 ตร.กม. 4) ไม่ระบุลักษณะการใช้ ประโยชน์ของพื้นที่ 12.32 ตร.กม. <u>รวม 420.97 ตร.กม.</u>	บ้านหมอกจำแป่ บ้านแม่สะงา บ้านห้วยขาน บ้านนาป่าแปก (มีบ้านบริวารคือ บ้านปางตอง) บ้านห้วยมะเขือส้ม (มีบ้านบริวารคือ บ้านรวมไทย) บ้านห้วยโป่งอ่อน บ้านทบคอก บ้านยอด บ้านกุงไม้สัก (มีบ้านบริวารคือ บ้านลีซอป่าตึง) (9 หมู่บ้าน)

(4) โครงการ “รักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่สะมาด- ห้วยหมากกลาง อำเภอเมือง และอำเภอบางแก้ว	1,206	1) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 0.49 ตร.กม. 2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 179.41 ตร.กม. <u>รวม 179.90 ตร.กม.</u>	บ้านห้วยหมากกลาง บ้านพะนอคี (มีบ้านบริวารคือ <u>น้ำโค้ง</u>) บ้านหนองเขียว (มีบ้านบริวารคือ บ้านห้วยขี้หมู บ้านห้วยข้าวสาลี บ้านแม่สะมาด บ้านกัวขมิ้น) บ้านใหม่ห้วยหวาย (มีบ้านบริวารคือ <u>บ้านห้วยหลายเล็ก</u>) บ้านทุ่งมะขามป้อม (มีบ้านบริวารคือ <u>บ้านซอแตก่า</u>) บ้านหัวแม่สุรินทร์ (มีบ้านบริวารคือ บ้านหัวชะ บ้านพะยอย บ้านกะโน บ้านแม่สุรินทร์น้อย <u>บ้านแม่สุรินทร์น้อยเหนือ บ้านแม่สุรินทร์เหนือใต้</u> <u>บ้านสามหลัง</u>) บ้านแม่สุริน บ้านห้วยโป่งกาน (มีบ้านบริวารคือ บ้านห้วยชะ) (8 หมู่บ้าน)
จ.เชียงราย โครงการ “รักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่คำ อำเภอแม่ฟ้าหลวง	2,626	พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 31.92 ตร.กม. <u>รวม 31.92 ตร.กม.</u>	บ้านห้วยห้วยกว่ำโซ บ้านเล่าลือ บ้านห้วยหมาก บ้านโป่งไฮ บ้านหัวแม่คำ บ้านพะน้อย บ้านปางมะหัน บ้านาไต้ บ้านสันมะเค็ด บ้านม้งแปดหลัง และบ้านม้งเก้าหลัง (11 หมู่บ้าน)
จ.เชียงใหม่ (1) โครงการ “รักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่หาด อำเภอบางกอก	224	พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 220.98 ตร.กม. <u>รวม 220.98 ตร.กม.</u>	บ้านสบหาด บ้านห้วยไถ่ป่า บ้านแม่ระอานอก บ้านจกปึก บ้านลู่กุด บ้านแม่ระอาใน (6 หมู่บ้าน)
(2) โครงการ “รักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม	237	1) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 0.34 ตร.กม. 2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 53.22 ตร.กม. <u>รวม 53.56 ตร.กม.</u>	บ้านสาม บ้านละอองใต้ บ้านผกไผ่ บ้านเซโดชา บ้านบอเต บ้านแม่แฮใต้ บ้านละอองเหนือ บ้านแม่และ (8 หมู่บ้าน)
จ.น่าน โครงการ “รักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	1,759	1) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 0.50 ตร.กม. 2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 126.94 ตร.กม. 3) ไม่ระบุลักษณะการใช้ ประโยชน์ของพื้นที่ 41.22 ตร.กม. <u>รวม 168.66 ตร.กม.</u>	บ้านสะจุก บ้านสะแกียง บ้านเปียงก่อ บ้านด่าน บ้านเปียงซ้อ บ้านนาคุ บ้านห้วยฟอง บ้านห้วยปุด บ้านบวกลู บ้านบวกลู บ้านห้วยเตย บ้านห้วยลึก บ้านสไลน้อย – สไลหลวง บ้านขุนน้ำน่าน บ้านห้วยวาก บ้านนาเกิ้น (16 หมู่บ้าน)

จ.อุตรดิตถ์ โครงการ “รักษน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำลี อำเภอท่าปลา	2,457	1) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 12 ตร.กม. 2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 235 ตร.กม. 3) ไม่ระบุลักษณะการใช้ ประโยชน์ของพื้นที่ 38 ตร.กม. <u>รวม 285 ตร.กม.</u>	บ้านน้ำลี บ้านน้ำต๊ะ บ้านปางหมื่น บ้านวังห้วยดอย บ้านผาลาด บ้านทรายงาม บ้านปางหมื่นเหนือ บ้านค่าย บ้านกัวเคียน บ้านน้ำหมั่นกลาง บ้านนาต้นโพธิ์ บ้านน้ำหมั่นใต้ บ้านน้ำหมั่นเหนือ (13 หมู่บ้าน)
จ.พิษณุโลก โครงการ “รักษน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำภาค อำเภอชาติตระการ	2,862	1) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 24.96 ตร.กม. 2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 525.07 ตร.กม. 3) ไม่ระบุลักษณะการใช้ ประโยชน์ของพื้นที่ 19.97 ตร.กม. <u>รวม 570 ตร.กม.</u>	บ้านนาตอน บ้านขวดน้ำมัน บ้านลาดเรือ บ้านบ่อภาคเหนือ บ้านบ่อภาคใต้ บ้านรักไทย บ้านนุชเทียน บ้านร่มเกล้า บ้านชำนาญชัย บ้านเทอดชาติ บ้านหมื่นแสง บ้านขุนน้ำคืบ บ้านน้ำจวง บ้านรักชาติ บ้านสงบลุข บ้านน้ำจวงใต้ บ้านปungผลำ บ้านน้ำแจ้งพัฒนา (18 หมู่บ้าน)
จ.เลย โครงการ “รักษน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำหมัน อำเภอด่านซ้าย	2,201	1) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 46.91 ตร.กม. 2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 182.42 ตร.กม. 3) อื่นๆ (โหนด นส3) 0.67 ตร.กม. <u>รวม 230 ตร.กม.</u>	บ้านน้ำหมัน บ้านน้ำเย็น บ้านนาหัวน้อย บ้านหมากแข้ง บ้านห้วยมุ่น หมู่ 5 บ้านแก่งครก บ้านตูปค้อ หมู่ 6 บ้านกกจาน บ้านห้วยมุ่น หมู่ 8 บ้านห้วยนา บ้านหมื่นขาว บ้านตูปค้อ หมู่ 12 (12 หมู่บ้าน)
รวมทั้งสิ้น	24,534	2,874.37 ตารางกิโลเมตร	129 หมู่บ้าน

5. ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564)

6. หน่วยงานรับผิดชอบ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กองทัพอากาศที่ 3 กองทัพอากาศที่ 2 โดยการสนับสนุนของสำนักพระราชเลขานุการ และ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่แต่ละโครงการ

ส่วนที่ 2

พระราชเสาวนีย์

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ในคราวเสด็จฯ ทอดพระเนตรศูนย์ไผ่ศึกษา

ณ บ้านปางตอง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2549

1) เรื่องศูนย์ไผ่ศึกษา

- ไผ่เป็นไม้ที่มีคุณค่าควรส่งเสริมให้ปลูกกันให้มากให้อนุรักษ์สายพันธุ์และขยายให้ทั่วทั้งพื้นที่ การปลูกไผ่ช่วยส่งเสริมให้ป่าสมบูรณ์ขึ้นอีกด้วย
- ควรแนะนำให้ราษฎรรู้จักวิธีการปลูกไผ่วิธีใช้ไผ่ให้เกิดประโยชน์ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน และในงานหัตถกรรมต่างๆ
- การจัดทำศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับไผ่ ทำให้บุคคลทั่วไป เยาวชน และนักเรียน ได้ศึกษาหาความรู้ และเกิดความภูมิใจและสามารถเข้ามาศึกษาในพื้นที่ที่มีต้นไผ่ตามธรรมชาติและเห็นสภาพป่าจริง

2) การอนุรักษ์สัตว์ป่าและเขียดแลว

- การขยายพันธุ์สัตว์ป่าควรให้มีสัตว์หลายชนิดและปล่อยคืนสู่ป่า เพื่อขยายพันธุ์ให้มากขึ้น และควรส่งเสริมให้ราษฎรได้ขยายพันธุ์และช่วยกันดูแลด้วย
- การขยายพันธุ์เขียดแลวในแหล่งน้ำธรรมชาติได้ผลดีและควรที่จะขยายพันธุ์สัตว์น้ำอื่นๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติด้วย

3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

- การจัดระบบป่าไม้ จัดการศูนย์ไผ่ศึกษา ควรมีสัตว์ป่า สัตว์น้ำ อยู่ในแหล่งธรรมชาติเดียวกัน น่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวในการเดินป่าที่ดี และควรส่งเสริมให้มีการดูแลเพิ่มเติมด้วยก็จะสมบูรณ์

**พระราชเสาวนีย์
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ**

ในคราวเสด็จฯ ทรงเยี่ยมราษฎร

ณ บ้านเมืองแพม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2549

1) การพัฒนาชาวเขา

- การจัดที่ดินทำกินและส่งเสริมอาชีพให้ราษฎรมีความจำเป็น ควรส่งเสริมให้ราษฎรได้ปลูกพืชผัก สัตว์เลี้ยง และส่งเสริมให้ปลูกข้าวให้ได้ผลผลิตมากๆ จะได้เพียงพอในการบริโภคภายในครัวเรือนเพราะชาวเขาแต่ละครอบครัวมีลูกมากจะต้องการบริโภคมาก
- การจัดหาแหล่งน้ำให้ราษฎรก็มีความจำเป็น ควรสร้างแหล่งน้ำและฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติให้อีกทางหนึ่งด้วย
- การดูแลสุขภาพและงานด้านอนามัยด้านอนามัยของราษฎรในหมู่บ้านมีความจำเป็น เด็กๆ ควรได้รับประทานอาหารที่มีสารอาหารอย่างเพียงพอ จะทำให้สมองดีและเป็นกำลังที่สำคัญต่อไป

2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- สภาพป่าไม้ถูกทำลายไปมาก ขอให้ช่วยกันดูแลป่าและปลูกป่าให้มาก
- การปลูกป่าและดูแลรักษาป่าให้สมบูรณ์อยู่เสมอจะทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงดูแลรักษาป่าได้ดีมากเขาจะรักป่า ควรณรงค์ให้ราษฎรได้รักป่าและร่วมดูแลป่าให้มาก

พระราชเสาวนีย์
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ในคราวเสด็จฯ ทอดพระเนตรโรงเรียนเกษตรกรบนพื้นที่สูงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ณ ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง บ้านนาป่าแปก จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2549

1) ธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank)

- การจัดสถานที่ภายในศูนย์สวยงามมาก การจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรในสาขาอาชีพต่างๆ มีประโยชน์แก่ราษฎร เพราะได้มาเห็นของจริงและนำไปทำที่บ้านได้ ควรเน้นให้ราษฎรสำนึกในการดูแลป่า ปลูกป่าด้วยเพราะจะเป็นการสร้างแหล่งอาหารให้เกิดในชุมชนในด้านต่างๆ มีสมุนไพรใช้รักษาโรคได้มีพืชมีสัตว์เป็นอาหารสำหรับบริโภค ในการดำรงชีพก็จะดี ประหยัดและสามารถใช้พลังงานที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้อีกด้วย

2) การพัฒนาแหล่งน้ำ

- การจัดสร้างธนาคารน้ำ (Water Bank) เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเพราะปัจจุบันน้ำเริ่มขาดแคลนและไม่ปลอดภัยในการบริโภค ควรส่งเสริมให้ราษฎรรู้จักการจัดเก็บน้ำฝนหรือน้ำตามธรรมชาติเอาไว้บริโภคตลอดปี

3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การปลูกป่าและดูแลป่าให้สมบูรณ์อยู่เสมอจะทำให้คนอยู่กับป่าได้ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงดูแลป่าได้ดีมาก เขาจะรักป่า หวงแหนป่า ควรณรงค์ให้ราษฎรได้รักป่าและอยู่ร่วมกับป่าให้มาก
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความสำคัญอย่างมากเพราะต้องรับผิดชอบดูแลเรื่องอาหารและแหล่งน้ำ ซึ่งหมายถึงรับผิดชอบชีวิตของคนทั้งหลายให้อยู่ดีกินดี มีอาหารกินอย่างปลอดภัย
- ต้องช่วยกันดูแลรักษาป่าอย่าให้มีการตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้นเหมือนปัจจุบันเพราะมีการทำลายป่ามากเกินไป ในต่างประเทศโดยเฉพาะในยุโรป อเมริกาเกิดภัยธรรมชาติมากสาเหตุจากการโค่นป่ามาก แม้แต่ป่าอะเมซอนที่สมบูรณ์มากที่สุดในโลก ก็เริ่มถูกทำลายมากแล้ว
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงจัดตั้งหมู่บ้านใกล้ที่หัวหิน จะเห็นว่าดินในหมู่บ้านนี้หมดสภาพเพราะใช้สารเคมีมาก รัฐบาลมีการอนุญาตให้ใช้สารเคมีได้ไม่มีข้อห้ามราษฎรก็นำมาใช้ทำลายวัชพืช ไม่มีการตายหญ้าใช้สารเคมีลาดลงบนดินอย่างเดียว ผลร้ายคือดินหมดสภาพและยิ่งไปกว่านั้นเมื่อฝนตกจะชะล้างเอาสารเคมีเหล่านั้นลงไปปนแม่น้ำลำธาร สัตว์น้ำได้รับอันตรายคนใช้น้ำก็เกิดอันตรายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากรัฐบาลไม่แก้ไขเรื่องการใช้สารเคมีจะเกิดอันตรายอย่างใหญ่หลวง

ส่วนที่ 3

การประเมินสถานการณ์ ความเสี่ยง และการสร้างภูมิคุ้มกัน

การดำเนินงานโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2555 - 2559) มุ่งสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ควบคู่ไปกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ให้สามารถดำรงชีวิตตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่าอย่างสมดุลยั่งยืน โดยดำเนินกิจกรรมครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายจำนวน 1,796 ล้านไร่ รวม 11 ลุ่มน้ำ ใน 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดเลย ซึ่งผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ระดับหนึ่ง

สำหรับการดำเนินงานโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) มุ่งดำเนินงานสนองพระราชดำริให้ครบถ้วนสมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และขยายผลการดำเนินงานให้กว้างขวางมากขึ้น รวมทั้งเป็นช่วงเวลาที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งในด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจ - สังคม ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งที่เป็น “โอกาส” ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ ขณะเดียวกันจะต้องคำนึงถึง “ภัยคุกคาม” และ “จุดแข็ง” ที่จะใช้ผลักดันการดำเนินงานระยะต่อไป ตลอดจนจะต้องแก้ไข “จุดอ่อน” ที่มีอยู่ไม่ให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน รวมทั้งประเมินศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อม ให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

1. สถานการณ์และแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา

1.1 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของชุมชนเมืองทำให้มีการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติมากขึ้น ขณะที่การบริหารจัดการมีข้อจำกัดและยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมและลดลง อันมีผลต่อความสมดุลของระบบนิเวศ กล่าวคือ

1) พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารยังถูกบุกรุกทำลาย ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำมีแนวโน้มลดลงจากการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อทำการเกษตร เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่ลุ่มน้ำและการพัฒนาอื่นๆ ขณะที่การปลูกและฟื้นฟูป่าดำเนินการได้เพียงเล็กน้อยด้วยข้อจำกัดต่างๆ การจัดตั้งถิ่นฐานและจัดที่ดินทำกินถาวรตามแนวพระราชดำริการอยู่ร่วมกันของคนและป่า ยังขาดแผน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน และจากพื้นที่ป่าที่ลดลงได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นแหล่งพึ่งพิงในการดำรงชีวิตของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

2) ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม และมีความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทรัพยากรดินในพื้นที่ลุ่มน้ำมีปัญหาเรื่องคุณภาพดินเสื่อมโทรมเพราะใช้มานานแต่ขาดการบำรุงรักษา พื้นที่ทำการเกษตรมีความลาดชันและเกิดการชะล้างพังทลายสูง การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่เนื่องจากการดำเนินการสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินล่าช้า ประกอบกับพื้นที่ลุ่มน้ำส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 เป็นพื้นที่

อนุรักษ์จึงเกิดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และมีการบุกรุกเข้าครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์มากขึ้น

3) ปัญหาทรัพยากรน้ำมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น ปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคเกษตร โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น แม้ว่าปัจจุบันปริมาณน้ำต้นทุนยังเพียงพอ แต่ความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นขณะที่ขาดแหล่งกักเก็บน้ำด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ รวมทั้งขาดการวางแผนการใช้น้ำที่สอดคล้องกับระบบการปลูกพืช ดังนั้นโอกาสความรุนแรงของปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำจึงรุนแรงขึ้น นอกจากนี้การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยเฉพาะอุทกภัยมีแนวโน้มการเกิดบ่อยครั้งและรุนแรงขึ้นแทบทุกลุ่มน้ำ อันเนื่องมาจากสาเหตุพื้นที่ต้นน้ำที่ถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง

4) สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำเสื่อมโทรมลง ด้วยมีการใช้สารเคมีในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นแต่เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการใช้ที่ถูกต้องเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจภาษาไทย และการให้ความรู้แก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีของภาครัฐไม่ทั่วถึง ทำให้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

5) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร พื้นที่ลุ่มน้ำส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 92 เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ประเภทต่างๆ ที่มีกฎระเบียบข้อบังคับเฉพาะแต่ละประเภทแต่กลไกการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐยังเป็นแบบแยกส่วนและขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ระบบการจัดการข้อมูลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติยังไม่เป็นมาตรฐาน ไม่ครอบคลุมและขาดการเชื่อมโยงกับข้อมูล ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการปกครอง ขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์ในแต่ละลุ่มน้ำขาดความชัดเจน และการดำเนินงานขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรยังขาดความรอบรู้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของโครงการฯ อยู่มาก

1.2 ความเข้มแข็งด้านการเกษตร

วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลักมาโดยตลอด เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนโดยปลูกพืชเชิงเดี่ยวซึ่งให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่สูงนัก ระบบเกษตรยังยึดขาดการนำมาขายผลสู่เกษตรกร พื้นที่การเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำมีข้อจำกัดโดยมีพื้นที่การเกษตรน้อยเพียงร้อยละ 10.33 ของพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด ซึ่งประมาณร้อยละ 8.35 อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่มีความลาดชันสูงและถูกชะล้างพังทลาย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ในฤดูแล้ง นอกจากนี้จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติบ่อยครั้ง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตรและส่งผลกระทบต่อสุขภาพยากจน พึ่งพาตนเองไม่ได้โดยมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเส้นความยากจน (ต่ำกว่า 17,315 บาท/คน/ปี) ดังนั้น วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำซึ่งอาศัยพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติจึงขาดความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรม

1.3 การเข้าถึงบริการพื้นฐาน

ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานในการประกอบอาชีพ เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่กระจัดกระจายห่างไกลคมนาคม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ซึ่งมีข้อจำกัดในการใช้พื้นที่เพื่อการพัฒนาประชาชนส่วนใหญ่จึงตกอยู่ในสภาพยากจน รวมทั้งบริการสังคมของรัฐยังกระจายไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะบริการด้านการศึกษาและสาธารณสุข ทำให้ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำขาดพื้นฐานการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจภาษาไทยและมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

1.4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม

โครงสร้างสังคมในพื้นที่ลุ่มน้ำมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทไปสู่ความเป็นเมืองมากขึ้นจากการพัฒนา โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ แต่ด้วยข้อจำกัดในด้านการปกครองโดยราษฎรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ชาวไทยบนพื้นที่สูง ไทยใหญ่ และจีนฮ่อ โดยประชาชนบางส่วนยังไม่ได้รับสถานภาพเป็นคนไทยตามกฎหมาย ทำให้ขาดบริการพื้นฐาน เช่น บริการด้านการศึกษาและบริการสังคมต่างๆ ทำให้ราษฎรส่วนหนึ่งไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา

2. การประเมินความเสี่ยง

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติซึ่งส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ดังนี้

2.1 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) พื้นที่ป่าต้นน้ำยังถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่องและจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ และแนวโน้มของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความเสื่อมโทรมรุนแรงขึ้นโดย

- การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งจากการแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และปริมาณฝนที่ตกในหลายพื้นที่ลุ่มน้ำ ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง ส่งผลให้มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างไม่ถูกต้องมากขึ้น

- การเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งอุทกภัยและดินถล่ม ในหลายๆ พื้นที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตรและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ขณะที่ยังขาดการเตรียมการป้องกันภัยพิบัติเหล่านี้ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในทุกระดับ

- ปัญหาหมอกควันและคุณภาพของอากาศในพื้นที่ลุ่มน้ำและชุมชนเมืองในจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และเชียงราย ในช่วงฤดูร้อนมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นโดยสาเหตุเกิดจากธรรมชาติและการทำงานของมนุษย์ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

2.2 ความเข้มแข็งในอาชีพการเกษตร

1) การใช้ทรัพยากรดินและน้ำซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันในอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำในระยะที่ผ่านมาเป็นการใช้อย่างสิ้นเปลืองและไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมและถูกชะล้างพังทลายสูง ดินขาดการดูแลบำรุงรักษา การสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินดำเนินการล่าช้า ไม่ทันต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้มีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรมากขึ้น รวมทั้งประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง และปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำ

2) เกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำส่วนใหญ่ยังมีสภาพยากจนและพึ่งตนเองไม่ได้อันเป็นปัญหาจากปัจจัยต่างๆ คือ พื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำมีน้อยและพื้นที่มีความลาดชันสูง เกษตรกรขาดความมั่นคงในที่ดินทำการเกษตรเนื่องจากส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ ยังขาดการดำเนินงานตามแนวพระราชดำรินิลักษณะการอยู่ร่วมกันของคนและป่าอย่างจริงจัง ขาดการบูรณาการวางแผนการจัดการน้ำและแผนการ

ปลูกพืชที่สอดคล้องกัน ตลอดจนไม่ได้มีการนำผลการศึกษาทดลองในการพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมในพื้นที่ลุ่มน้ำมาใช้ในการส่งเสริมการเกษตร เพื่อดำเนินชีวิตให้แก่เกษตรกร

2.3 ความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชน

การจัดตั้งถิ่นฐานของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำส่วนใหญ่จัดตั้งอยู่กระจัดกระจายในพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ ทั้งอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติ สำหรับชุมชนที่รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มบ้าน ตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่าตามแนวพระราชดำริ มีการจัดที่ทำกินถาวรและพัฒนาอาชีพ ให้แก่ราษฎรนั้น การดำเนินงานยังขาดการบูรณาการเป็นการดำเนินงานแบบแยกส่วนระหว่างด้านการ ปกครอง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาขาดความชัดเจนในเรื่องการกำหนดสถานะบุคคล ในการเป็นพลเมืองไทย ขาดข้อมูลสำคัญด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ชัดเจน ผลการดำเนินงานจัดตั้งถิ่นฐานถาวรส่วนหนึ่งของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำจึงยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อันเป็นปัจจัยเสี่ยงในการดำรงชีวิตของประชาชน

2.4 โครงสร้างสังคมมีจุดอ่อน

ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากความไม่สะดวกในการคมนาคม ส่งผลให้ขาดโอกาสในการศึกษาเรียนรู้และฝึกอบรม การรวมกลุ่ม อาชีพและจัดการด้านการตลาดขาดการวางแผนที่ชัดเจน ตลอดจนมีการแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติด ที่เป็นความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำที่อาศัยและพึ่งพาป่าเป็นแหล่ง อาหาร ยังไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากป่าและธรรมชาติได้ สภาพและประเด็นปัญหาเหล่านี้ เป็นจุดอ่อนและเป็นปัจจัยเสี่ยงของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

3. การสร้างภูมิคุ้มกัน

สถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำดังกล่าวจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกัน เพิ่มขึ้นและรักษาภูมิคุ้มกันที่มีอยู่เพื่อสร้างความพร้อมรองรับผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ดังนี้

3.1 ยึดแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และกรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางดำเนินงาน โดยตระหนักถึงประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรรมในระบบเกษตรยั่งยืน อันเป็นพื้นฐานการผลิตที่สมดุลเกื้อกูล กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของประชาชน

3.2 ดำเนินการจัดตั้งถิ่นฐานถาวรตามแนวพระราชดำริตามแนวทางการอยู่ร่วมและเกื้อกูลกัน ของคนและป่า สร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยการรวมกลุ่มรวมพลังดำเนินกิจกรรมต่างๆ นำองค์ความรู้ ตามแนวพระราชดำริมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการ พัฒนา

3.3 สร้างภูมิคุ้มกันในการประกอบอาชีพของเกษตรกร โดยบริหารจัดการทรัพยากรดิน น้ำและป่า ในพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างเป็นองค์รวมให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องรองรับสภาพอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลง กำหนดเขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสม มีแผนการใช้น้ำและแผนการปลูกพืชที่สอดคล้องกันตามภูมิสังคม แต่ละท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงด้านอาหาร

4.4 สร้างโอกาสในการประกอบอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยการเข้าถึงบริการพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและใช้องค์ความรู้ที่เป็นตัวแบบความสำเร็จ

ของศูนย์บริการและพัฒนาตามพระราชดำริและศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและเพิ่มทางเลือก ในการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

3.5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ มุ่งบูรณาการดำเนินงานพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้ครบถ้วน สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน ปรับปรุงเครื่องมือและกลไกการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาบุคลากร ปฏิบัติงานให้เป็นมืออาชีพมีลักษณะการทำงานเชิงรุก และกำหนดผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ให้ชัดเจน ในทุกระดับ

4.สถานการณ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการ (SWOT)

จากรายงานการศึกษาภาวะเศรษฐกิจ สังคมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ปี 2558 มีประเด็นท้าทายและเงื่อนไขในการพัฒนา รวมทั้งการบริหารจัดการของโครงการ สามารถวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1. เป็นหนึ่งในโครงการพระราชเสาวนีย์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ซึ่งหน่วยงานสนับสนุนทุกหน่วยงานพร้อมที่จะดำเนินการร่วมกัน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนและตรวจติดตามงานจากหน่วยงานภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ 2. มียุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมชัดเจน เอื้อต่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. มีการแบ่งพื้นที่การดำเนินงานตามแผนแม่บทที่ชัดเจน 4. มีหน่วยงานสนับสนุนที่หลากหลาย ครอบคลุมโครงการฯ นำไปสู่การดำเนินงานแบบบูรณาการ 5. หน่วยงานสนับสนุนทั้งหมดดำเนินงานโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์โดยใช้องค์ความรู้อย่างเต็มที่ 6. ชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐภายในท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพื้นที่โครงการฯ ให้ความสำคัญและสนใจในการเข้าร่วมโครงการฯ และสนับสนุนในทุกมิติ 7. ทุกโครงการสามารถดำเนินงานได้ตามแผนในทุกมิติอย่างมีประสิทธิภาพ คือ เวลา งบประมาณ และกระบวนการดำเนินงาน	1. การบูรณาการการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายยังไม่เต็มประสิทธิภาพ 2. เจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ดำเนินงานมีจำนวนจำกัด ในขณะที่บางพื้นที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่เลย และยังขาดเจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการในระดับพื้นที่ ส่งผลต่อการติดตามและการดำเนินงานตามโครงการฯ 3. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่สอดคล้องกับแผนแม่บทที่ได้กำหนดไว้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน 4. โครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา และส่งเสริมอาชีพเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ ยังขาดความต่อเนื่อง เช่น มีโครงการส่งเสริมอาชีพแต่ยังขาดระบบการตลาด 5. ระดับการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ส่งผลต่อการรับรู้และการยอมรับในการพัฒนา 6. โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ยังขาดการประเมินผลลัพธ์ (Outcome) ประจำปี และยังขาดการกำหนดตัวชี้วัดระดับโครงการที่ชัดเจน ส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 7. เส้นทาง สภาพพื้นที่ และฤดูกาลไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางลงพื้นที่ รวมทั้งศักยภาพของยานพาหนะที่ไม่สามารถใช้ได้เต็มประสิทธิภาพ

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. ผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ให้การสนับสนุนงบประมาณตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตามแผนแม่บท 2. ผลจากการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย สิ่งแวดล้อม พัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน สามารถขยายผลการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิง นิเวศเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนได้ 3. โอกาสในการสร้างความร่วมมือกับบริษัทเอกชน ในด้าน Corporate Social Responsibility (CSR) เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์และช่องทางการตลาด ให้แก่ประชาชน 4. โอกาสในการสร้างความสามัคคีและมีจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการน้อมนำแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น 5. โอกาสในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ (Model) ใน การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเพื่อขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ในประเทศ 6. โอกาสจากนโยบายของรัฐบาลด้านเทคโนโลยี สารสนเทศที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึง ข้อมูลหรือการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่	1. อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานของ โครงการที่เกี่ยวข้องกับ พรบ. ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 2. ความแตกต่างของภาษา ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ ส่งผลต่อการติดต่อประสานงานและ การปฏิบัติงานตามโครงการ 3. การลักลอบเข้ามาของแรงงานต่างด้าวเพื่อทำงาน ในพื้นที่เป้าหมาย มีผลต่อความมั่นคง ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ 4. ปัญหาการติดต่อสื่อสารผ่านเครื่องมือสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ 5. ปัญหายาเสพติด และเหตุความไม่สงบในพื้นที่ เป้าหมายไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน 6. กระบวนการรับรองแปลงและผลผลิตทั้งในระบบ GAP และระบบอินทรีย์มีความยุ่งยากซับซ้อน มี ผลกระทบต่อการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

5.การจัดทำ TORS matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานในระยะต่อไป

ผลจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการดำเนินงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ได้ถูกนำมาจัดทำกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานโครงการทั้งกลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงแก้ไข กลยุทธ์เชิงป้องกัน และกลยุทธ์เชิงรับ ได้ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก (จุดแข็ง + โอกาส)

1. การประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้หน่วยงานภายนอกทราบถึงการดำเนินงานของโครงการ และสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการ
2. การพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน เพื่อให้เป็นสื่อกลางในการประสานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่
3. การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม และสร้างความร่วมมือกับบริษัทเอกชนด้านระบบตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (จุดแข็ง+อุปสรรค)

1. สร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ พรบ. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดปัญหาการดำเนินงานที่ขัดต่อ พรบ.
2. สร้างความเข้าใจด้านการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (โอกาส - จุดอ่อน)

1. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน และส่งเสริมให้มีการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง
2. พัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้เป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงานและติดตามการดำเนินงานให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาเป็นวิทยากรชุมชนเพื่อให้ถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านระบบการตลาดสำหรับผลผลิตทางการเกษตรให้กับเกษตรกร และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย

กลยุทธ์เชิงรับ (จุดอ่อน + อุปสรรค)

1. สร้างความเข้าใจและชี้แจงด้านงบประมาณในแต่ละโครงการระหว่างหน่วยงานเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณและหน่วยงานที่ปฏิบัติตามงานแผน
2. ส่งเสริมให้มีการทบทวนแผนแม่บทตามรายยุทธศาสตร์ ตลอดจนนำผลการประเมินผลลัพธ์มาร่วมพิจารณา
3. สร้างความร่วมมือและขยายโอกาสด้านการศึกษาให้กับหน่วยงานทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในชุมชน
4. วางแผนการทำงานในพื้นที่เป้าหมายแบบบูรณาการ พัฒนาระบบข้อมูลกลางร่วมกัน ลงพื้นที่และการดำเนินงานให้สอดคล้องกับฤดูกาลและสภาพภูมิอากาศ และวิถีชีวิตชุมชน
5. สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน และการสื่อสาร
6. ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงการแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ

ส่วนที่ 4

วิสัยทัศน์ และทิศทางการดำเนินงาน

1. วิสัยทัศน์ และทิศทางการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในระยะที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จในเชิงปริมาณระดับหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันได้สะท้อนให้เห็นปัญหาและข้อจำกัดหลายอย่างในการดำเนินงาน ทั้งยังเป็นความเสี่ยงที่อาจทำให้แนวโน้มของปัญหารุนแรงมากขึ้นหากไม่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและต่อยอดโครงการที่ได้ดำเนินมาแล้วอันจะส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ส่งผลต่อระบบนิเวศ และการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมในพื้นที่ลุ่มน้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานในระยะต่อไปอย่างกว้างขวางทั่วทุกพื้นที่ลุ่มน้ำ และมีความหลากหลายแตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่และสร้างภูมิคุ้มกันใหม่ให้เข้มแข็ง เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์เหล่านี้ให้สามารถดำเนินงานสนองพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดหลักการทำงาน

ภายใต้สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จึงกำหนดกรอบแนวคิดหลักการพัฒนาโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564) ดังนี้

1.1 ดำเนินงานสนองพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าต้นน้ำ ควบคู่กับการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 มุ่งพัฒนาคนและพื้นที่ไปพร้อมกันโดยยึดพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นหลัก ดำเนินงานรักษน้ำ รักษาป่าต้นน้ำ ต้นน้ำและลุ่มน้ำต่างๆ ตามพระราชดำริและหลักการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการพัฒนาสมดุลกับการอนุรักษ์ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในพื้นที่ลุ่มน้ำ มีประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นศูนย์กลาง มุ่งสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกมิติของการดำเนินงาน ทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของคน และการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนและชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

1.3 ดำเนินการพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนการปฏิบัติเพื่อให้การพัฒนาและบริหารจัดการ ดำเนินงานอย่างเชื่อมโยงกันทุกมิติอย่างเป็นองค์รวมในลักษณะบูรณาการ ทั้งคน สิ่งแวดล้อมและการพัฒนากระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอนใช้ “ความรู้รอบรู้ และความรอบคอบ” เสริมสร้างด้วย “คุณธรรม” ในการดำเนินงาน และสอดคล้องกับ “วิถีชีวิต” ของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ มีการวางแผนและดำเนินงานอย่าง “มีเหตุผล” ใช้หลัก “พอประมาณ” เพื่อให้เกิดความสมดุลทุกมิติ ลดช่องว่าง

และความด้อยโอกาสของประชาชนและชุมชน มีการเสริมสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” รองรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น

วิสัยทัศน์

เพื่อสนองพระราชดำริในการดำเนินงานและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ จึงกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564) ดังนี้

“ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำได้รับการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักการคนกับป่าอยู่ร่วมกัน พึ่งพิงและเกื้อกูลกันบนพื้นฐานความพอเพียง ชุมชนมั่นคงเข้มแข็ง คนมีชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วมในการพัฒนาและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

2. แนวทางการดำเนินงาน

เพื่อสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ แนวทางการดำเนินงานของโครงการจึงมุ่งที่จะให้ชุมชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้และฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งมีจุดเน้น ดังนี้

2.1 ฟื้นฟู อนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร เพื่อเป็นแหล่งชับน้ำธรรมชาติ

2.2 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ โดยการสาธิตการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมโดยมีศูนย์บริการและพัฒนาเป็นศูนย์กลางเครือข่ายการเรียนรู้

2.3 ส่งเสริมแหล่งอาหารชุมชน (food bank) และฟื้นฟูความหลากหลายทางธรรมชาติของพืชพรรณท้องถิ่น

2.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

2.5 ศึกษาวิจัยองค์ความรู้ในระดับท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

3. ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564) สามารถสนองพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และขยายผลการดำเนินงานสู่พื้นที่ต่างๆ เพิ่มขึ้น ภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ จึงกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

1. การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

โดยรายละเอียดของแต่ละยุทธศาสตร์ มีแผนงานและแนวทางการดำเนินงานดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ มีแผนงานการดำเนินงานประกอบไปด้วย

1. แผนงาน การอนุรักษ์ พื้นฟู ป้องกันรักษาป่าต้นน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน มีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1) จัดระบบเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำและพื้นที่อนุรักษ์ มีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ จัดทำทะเบียนผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์และพิสูจนสิทธิ จัดตั้งถิ่นฐานโดยรวบรวมราษฎรที่อาศัยทำกินกระจัดกระจายในพื้นที่อนุรักษ์ มารวมตัวจัดตั้งชุมชนและจัดที่ดินทำกิน จัดทำระเบียบชุมชนและพัฒนาอาชีพตามแนวพระราชดำริการอยู่ร่วมกันของคนและป่า ร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสียจัดทำแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้ชัดเจน

2) อนุรักษ์ พื้นฟู ป้องกันดูแลรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำ โดยดูแลรักษาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำโดยเฉพาะพื้นที่เปราะบางที่มีความสำคัญต่อ ระบบนิเวศลุ่มน้ำ และควบคุมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ต้นน้ำ

- ก่อสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นตามแนวพระราชดำริให้กระจายครอบคลุมพื้นที่ต้นน้ำ และสร้างระบบป่าเปียกโดยให้ชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

- ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกป่าตามแนวพระราชดำริรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ต้นน้ำและพื้นที่ลุ่มน้ำ เช่น การปลูกป่าทดแทนด้วยไม้ที่ขึ้นโตเร็วและไม้โตช้า ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง การปลูกป่าชุมชน ฯลฯ

- สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน โดยการอบรมและจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายอาสาสมัครต่างๆ เช่น กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า กลุ่มรักษาน้ำ เป็นต้น

3) ดำเนินงานโครงการศูนย์ไผ่ศึกษาตามแนวพระราชดำริโดยการอนุรักษ์สายพันธุ์ขยายพันธุ์ไผ่ ส่งเสริมการปลูกต้นไผ่ และจัดทำศูนย์เรียนรู้ต้นไผ่ โดยขยายองค์ความรู้สู่วิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

4) ดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยการสำรวจ คัดเลือกรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่นและพืชหายาก ปกป้องรักษาพันธุ์พืช ขยายพันธุ์ และสร้างกระบวนการเรียนรู้พันธุ์พืช

5) ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง การใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งศึกษาความเหมาะสมเป็นไปตามได้ตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่าในแต่ละลุ่มน้ำ

6) ดำเนินงานโครงการธนาคารอาหารชุมชนตามแนวพระราชดำริ (Food Bank) เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสร้างความมั่นคงด้านอาหารในชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร

7) เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกให้ตระหนักและวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ ปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่เยาวชน ตลอดจนให้สื่อมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนักต่อสาธารณะ

8) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นปัจจุบันดำเนินงานตามแนวพระราชดำริและภูมิสังคมในแต่ละลุ่มน้ำ พัฒนาบุคลากรปฏิบัติงาน แลพัฒนาเครื่องมือและกลไกในการดำเนินงาน

2. แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร โดย

1) เร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาดินขาดอินทรีย์วัตถุในพื้นที่ลุ่มน้ำ และปรับปรุงดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต

2) สาธิตและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำและลดการชะล้างพังทลายของดิน

3) ส่งเสริมการดำเนินงานของหมอดินอาสาและปราชญ์เกษตร เพื่อชี้แนะและถ่ายทอดความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ

4) ส่งเสริมการสร้างอาชีพเกษตรกรเพื่อสร้างมูลค่าและรายได้เพิ่มจากทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยพัฒนาชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำมีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงนิเวศน์ สร้างนวัตกรรมการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น เช่น ผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ สมุนไพร เวชภัณฑ์ เครื่องสำอาง ฯลฯ เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ

5) การวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ทำกินเพื่อการวางแผนแนวทางการใช้ที่ดินทำกินอย่างถูกต้องในการประกอบอาชีพและการเพาะปลูกที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อความมั่นคงด้านอาหารและก่อให้เกิดรายได้เพื่อการยังชีพ

3. แผนงาน การฟื้นฟู พัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน

1) พัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำผิวดินและใต้ดินลักษณะต่างๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำในไร่นา

2) ขยายพื้นที่รับประโยชน์จากระบบชลประทาน เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาคเกษตรโดยส่งเสริมการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยในฤดูแล้ง

3) บริหารจัดการน้ำในแต่ละลุ่มน้ำอย่างองค์รวม มีการใช้น้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภคอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการสอดคล้องกับแผนการปลูกพืช

4) ขยายและสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำและองค์กรลุ่มน้ำเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและจัดตั้งธนาคารน้ำในชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ

5) ผนวกสร้างจิตสำนึกการรักษาแหล่งน้ำให้สะอาด มีการป้องกันและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ โดยมีการตรวจสอบคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำให้อยู่ในระดับไม่น้อยกว่าเกณฑ์พอใช้อย่างต่อเนื่อง

6) เผยแพร่ความรู้ และสร้างความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติ ทั้งเรื่องอุทกภัยน้ำท่วมและดินถล่มให้ประชาชนรับทราบและตระหนักถึงภัยที่อาจเกิดขึ้น

7) เตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติธรรมชาติอุทกภัยน้ำท่วมและดินถล่ม ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยสำรวจจัดทำแผนที่บ่งชี้พื้นที่เสี่ยงภัยและจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เสี่ยงในแต่ละลุ่มน้ำ จัดทำระบบการเตือนภัยในระดับชุมชน จัดทำระบบระบายน้ำ พัฒนาแก้มลิง ตลอดจนกำหนดมาตรการวิธีการเตรียมความพร้อมทุกด้านทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัยและหลังเกิดภัย มุ่งบูรณาการดำเนินงานของทุกฝ่ายให้มีเอกภาพในการจัดการภัยพิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ในยุทธศาสตร์นี้มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทั้งในด้านการเข้าถึงบริการพื้นฐาน การยกระดับรายได้และการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยมีแผนงานดังนี้

1. แผนงาน การพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

การพัฒนาอาชีพและการตลาด

- 1) ส่งเสริมการปลูกพืชแบบผสมผสานและพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่แต่ละลุ่มน้ำ มีแผนการปลูกพืชที่สอดคล้องกับแผนการใช้น้ำ และมีการวางแผนการส่งเสริมอาชีพให้สอดคล้องกับแผนการตลาดอย่างเป็นระบบ โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม
- 2) ขยายผลและสนับสนุนการทำการเกษตรที่ยั่งยืนรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ และเกษตรธรรมชาติ เพื่อการพึ่งตนเองได้ ลดการใช้สารเคมีด้านการเกษตร และสร้างแหล่งอาหารชุมชนปลอดภัยปลอดสารพิษในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- 3) ส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ทั้งสัตว์บก สัตว์ปีกและสัตว์น้ำ ที่เหมาะสมกับชุมชนในแต่ละลุ่มน้ำ มุ่งบริโภคและใช้งานในครัวเรือนเป็นหลักเพื่อการพึ่งพาตนเอง และการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจที่ทำให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้น
- 4) ดำเนินการฝึกอบรมอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรอย่างบูรณาการ เป็นระบบ ครบวงจร สนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยมุ่งเน้นการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ผลผลิต และรายได้เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดย

- 1) จัดและกระจายบริการสังคมพื้นฐานทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุขและสวัสดิการ สังคมตามสิทธิพึงมีพึงได้และพัฒนาช่องทางการเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- 2) สนับสนุนการนำระบบสวัสดิการสังคมเข้ามาช่วยเหลือแก่กลุ่มเกษตรกรยากจน
- 3) สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดย่อย และสร้างเครือข่ายการผลิต เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูป กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยพัฒนาเข้าสู่ระบบและวิธีการสหกรณ์ในระยะยาว
- 4) ดำเนินการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในระดับครัวเรือน
- 5) ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนเพื่อชุมชนได้ใช้ประโยชน์ ขยายการดำเนินงานโครงการธนาคารฝืนตามพระราชดำริเพิ่มขึ้น และสนับสนุนการนำวัตถุดิบการเกษตรที่เหลือใช้มาผลิตพลังงานทดแทนเพื่อใช้ในครัวเรือน
- 6) พัฒนาคุณภาพคนในพื้นที่ลุ่มน้ำให้มีภูมิคุ้มกัน โดยจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทุกช่วงวัย จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนเพื่อการรู้และใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง จัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละลุ่มน้ำเพื่อพัฒนาแรงงานและการประกอบอาชีพ รวมทั้งพัฒนาสุขภาพอนามัยและพัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งพาตนเองได้
- 7) พัฒนาและจัดระเบียบชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำให้เข้มแข็ง โดยนำทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรมและทุนธรรมชาติ มาใช้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนา เช่น ปรากฏชาวบ้าน ปรากฏเกษตรกร วัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 8) พัฒนาการบริโภคน้ำของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยการให้ความรู้ในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและสนับสนุนปัจจัยการดำเนินงาน เพื่อส่งผลให้เกิดสุขภาพอนามัยที่ดี
- 9) ดำเนินการขยายผลการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อพัฒนาเด็กวัยเรียนในโรงเรียนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

2. แผนงาน การส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของคนและชุมชน โดย

- 1) ดำเนินการด้วยมาตรการและวิธีการต่างๆ ในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทั้งด้านกาเสพติด การค้าและการฟื้นฟูบำบัดรักษา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน
- 2) ดำเนินการสำรวจตรวจสอบและจัดทำข้อมูลประชากรในชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำทุกหมู่บ้านให้ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดสถานะบุคคลและจัดทำทะเบียนราษฎร์ตามระเบียบของทางราชการ
- 3) ดำเนินการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ให้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาต่างๆ โดยการส่งเสริมอาชีพให้เกิดรายได้ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การดูแลรักษาป่าต้นน้ำและลุ่มน้ำ และการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติในฐานะของพลเมืองไทยที่ดี

3. แผนงานการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน

1) พัฒนาและปรับปรุงเส้นทางคมนาคมตามความจำเป็นและเหมาะสม สอดคล้องกับกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติที่มีอยู่

2) ขยาย ปรับปรุงและกระจายบริการพื้นฐานเพื่อการผลิตให้ทั่วถึงโดยการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การขยายผลของศูนย์บริการและพัฒนาตามพระราชดำริ โดยพัฒนาเป็นศูนย์บริการเพื่อสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

1. แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ

1.1 ปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนา มุ่งการบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม มีการบูรณาการระหว่างกระทรวง และหน่วยงาน อย่างเป็นระบบ โดยมีประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นศูนย์กลางการพัฒนาพร้อมกันทั้งคนและพื้นที่ มีการกำหนดพื้นที่หลักในการดำเนินงานของแต่ละลุ่มน้ำ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีการใช้แผนและข้อมูลกลางเป็นเครื่องมือดำเนินงานและมีตัวชี้วัดการพัฒนาที่ชัดเจน รวมถึงการบูรณาการแผนแม่บทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยเฉพาะแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ภายใต้ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูป่าต้นน้ำและป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน

1.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน โดยกำหนดหน้าที่ปฏิบัติทุกระดับให้ชัดเจน กำหนดผู้ประสานงานในการดำเนินงานทุกลุ่มน้ำ พัฒนาศูนย์เรียนรู้ปฏิบัติงานให้เป็นมืออาชีพทำงานเชิงรุก พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบันสำหรับใช้ร่วมกัน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ปรับปรุงเครื่องมือและกลไกการดำเนินงานให้สามารถสนองพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

1.3 ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้วยสื่อทุกประเภทต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ มุ่งขยายองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริในการพัฒนาคนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำที่สอดคล้องเกื้อกูลกัน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2. แผนงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อม

ดำเนินการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป้าหมายโดยมุ่งเน้นให้แต่ละจังหวัดพัฒนาพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพอย่างน้อย ลุ่มน้ำละหนึ่งแห่ง และมีการเชื่อมโยงศูนย์เรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ให้ชุมชนได้พัฒนาได้เร็วขึ้น ศูนย์เรียนรู้ควรมีเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ เป็นวิทยากรควบคู่ไปกับวิทยากรจากหน่วยงานที่จะสนับสนุนทางวิชาการ การเรียนรู้จะเน้นการสาธิตการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง และมีการติดตามให้คำแนะนำเกษตรกรที่เป็นสมาชิกอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดทำองค์ความรู้และถ่ายทอดผ่านสื่อต่างๆ ให้มีการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แผนงานการศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรและต่อยอดภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรมชุมชนจากความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

1) ดำเนินการทดลองและพัฒนาพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมต่อการปลูกบนพื้นที่สูงและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และส่งเสริมการปลูกข้าวมุงบริโภคภายในครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปี

2) สนับสนุนการศึกษาทดลองวิจัยในลักษณะต่อยอด และพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์บก สัตว์ปีกและสัตว์น้ำ และระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม สามารถเจริญเติบโตได้ในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารแก่ชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำและเป็นการพัฒนาการผลิตเพื่อลดความเสี่ยงด้านราคา รวมทั้งการปลูกพืชใช้น้ำน้อยเพื่อลดความเสี่ยงจากการแปรปรวนของภูมิอากาศ และได้มีการนำผลการวิจัยไปส่งเสริมในวงกว้าง

3) ดำเนินการสำรวจพันธุ์สัตว์น้ำในลุ่มน้ำและขยายพันธุ์สัตว์น้ำโดยปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำและสร้างความมั่นคงด้านอาหารแก่ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

4) มีการศึกษาวิจัยภูมิสังคมของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนา

5) การนำผลการวิจัยไปส่งเสริมการเพิ่มผลผลิต และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4. ตัวชี้วัดการดำเนินงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในพื้นที่โครงการมีจำนวนพื้นที่การบุกรุกทำป่าลดลง และมีจำนวนพื้นที่ป่าที่เพิ่มขึ้น และมีการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกิน และเพื่อการอนุรักษ์อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ในด้านการจัดการน้ำ มีการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีการพัฒนาแหล่งน้ำ และระบบกระจายน้ำอย่าง เป็นระบบมากขึ้น

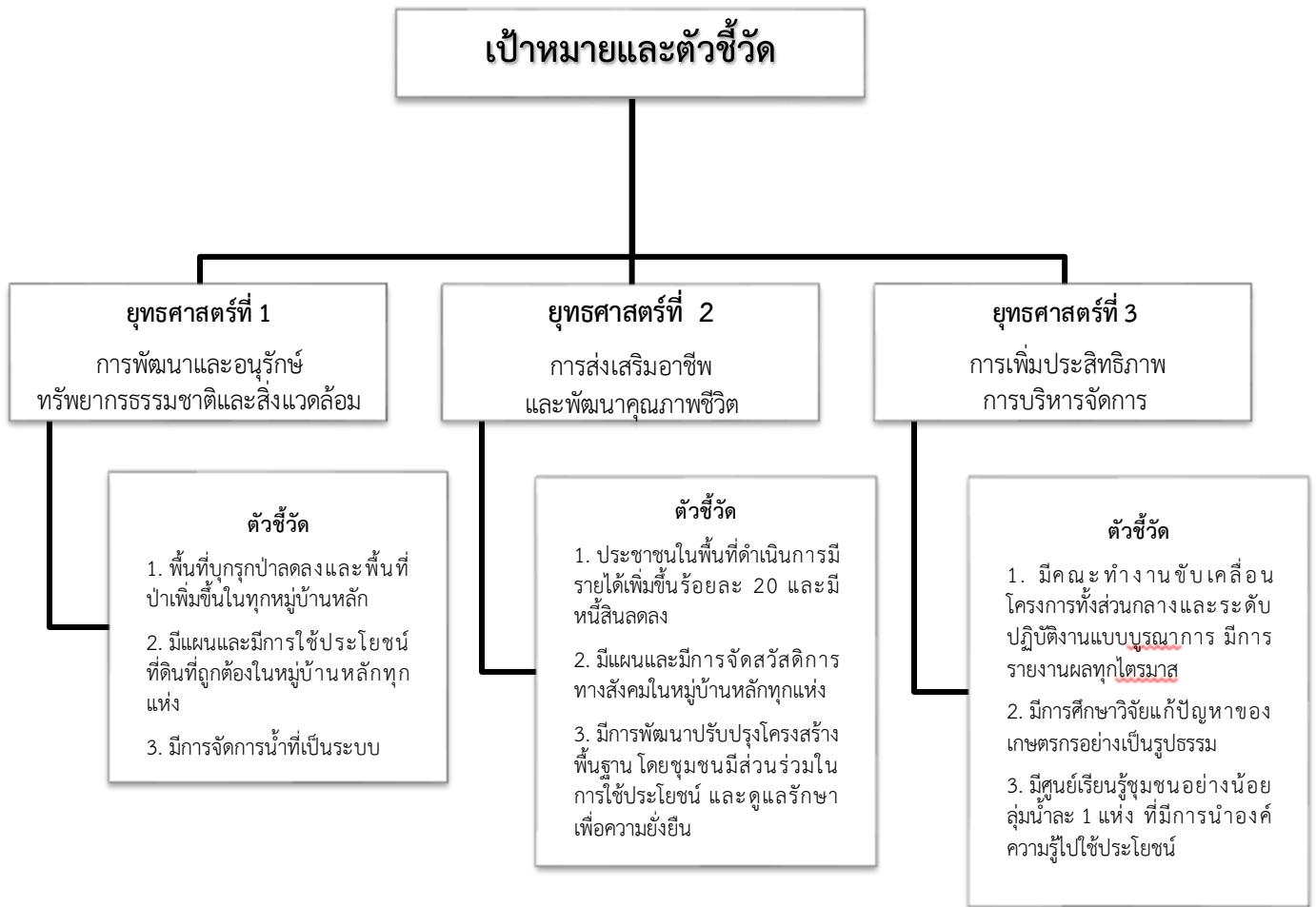
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ประชาชนในพื้นที่ดำเนินโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 และมีหนี้สินลดลง และได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น มีการวางแผนด้านพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม แก่ผู้ด้อยโอกาสของหมู่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดระบบสวัสดิการและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ อันจะก่อให้เกิดความมั่นคงของคนและชุมชนในบริบทของปัจจัยทางสังคมพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยกระบวนการกลุ่ม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

มีคณะทำงานและการขับเคลื่อนโครงการทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมแบบประชารัฐ และให้มีการบูรณาการแผนงานโครงการต่าง ๆ มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนอย่างน้อยลุ่มน้ำละ 1 แห่งที่มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ที่มีการนำเอาปัญหาในพื้นที่มาต่อยอดโดยผ่านกระบวนการวิจัยและสำรวจอย่างเป็นรูปธรรม

รายละเอียดเป้าหมายและตัวชี้วัดของแต่ละยุทธศาสตร์ปรากฏในแผนภูมิที่ 1

5. กระบวนการจัดทำแผนแม่บท

การยกร่างแผนแม่บทโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน อาศัยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1) ศึกษาสถานะเศรษฐกิจ สังคมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เพื่อประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของโครงการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานราชการ ทุกพื้นที่ของโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

2) ศึกษาบทบาท เอกสารนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลระยะ 4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่สูงภาคเหนือ สถานการณ์เปลี่ยนแปลงโลก เช่น ภาวะโลกร้อน การพัฒนาเชิงลุ่มน้ำ การขาดแคลนน้ำ

3) วิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” โดยการทำ SWOT Analysis ประเมินสถานการณ์จากผลการดำเนินงาน โดยหาอุปสรรคและความต้องการของชุมชน สามารถทำได้จากการบูรณาการแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 2 (2555 - 2559)

5.2 ขั้นตอนการยกร่างแผนแม่บทและจัดทำแผนบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) นำผลการศึกษาสถานะเศรษฐกิจ สังคมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เสนอต่อคณะทำงานแต่ละจังหวัด

2) ประชุมเชิงปฏิบัติการ (ครั้งที่ 1) ร่วมกับ คณะทำงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระดับจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อทบทวน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา และได้กำหนด (ร่าง) ยุทธศาสตร์ แนวทางการดำเนินงาน เพื่อเสนอต่อ เจ้าหน้าที่ส่วนกลางและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้พิจารณา

3) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (ครั้งที่ 2) เพื่อวิพากษ์ (ร่าง) แผนแม่บทระยะ 2 โดยมีส่วนงานราชการต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากส่วนกลางและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เข้าร่วมการประชุม เพื่อร่วมการพิจารณารายละเอียดร่างแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะ 3 (2560 - 2564) โดยมีผู้แทนส่วนราชการ เข้าร่วมกันปรับแผนงานกิจกรรมของแต่ละส่วนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานแบบบูรณาการ

4) จัดทำแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะ 3 (2560 - 2564) เพื่อเสนอขออนุมัติต่อไป

5.3 ขั้นตอนการขอความเห็นชอบแผนแม่บท

1) นำร่างแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะ 3 (2560 - 2564) เข้าการประชุมคณะกรรมการบริหารและกำกับดูแลโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ที่มีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน เพื่อขอความเห็นชอบ และเสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการและกำกับดูแลโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในลำดับต่อไป

2) นำร่างแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะ 3 (2560 - 2564) เข้าประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เพื่อขอความเห็นชอบ และเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

3) ขออนุมัติแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” จากคณะรัฐมนตรี โดยมีสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เป็นผู้ดำเนินการ

รายละเอียดขั้นตอนและกระบวนการจัดทำแผนแม่บทโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง แสดงใน
แผนภูมิที่ 2

ส่วนที่ 5

การบริหารจัดการแผนไปสู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนแผนโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564) ไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับความชัดเจนในสาระสำคัญของแผน ระบบบริหารจัดการ การรับรู้ และความเข้าใจตลอดจนการตระหนักถึงภารกิจความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีหลักการและแนวทางการขับเคลื่อน ดังนี้

1. หลักการ

1) ขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564) อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ยึดแนวพระราชดำริที่พระราชทานให้ไว้เป็นองค์ความรู้ในการขับเคลื่อน โดยบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม

2) มีการใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือการดำเนินงานและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติตามสภาพสังคมในแต่ละกลุ่มน้ำ ยึดหลักการพัฒนา “พื้นที่ภารกิจและการมีส่วนร่วม” (Area-Function-Participation=AFP) โดยใช้ทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติและทุนวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน

3) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดฯ (แต่ละจังหวัด) ร่วมกับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายเป็นหน่วยงานแกนกลางในแต่ละจังหวัด เป็นแกนการขับเคลื่อนการปฏิบัติสู่หมู่บ้านและชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการขับเคลื่อน

2.1 ระยะเวลาดำเนินงาน ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564)

2.2 องค์การบริหารงาน

1) ระดับนโยบาย

“คณะกรรมการอำนวยการโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ที่ปรึกษาโครงการพระราชดำริ สำนักราชเลขาธิการ (พลเอกนิพนธ์ ภารัญญิตย) เป็นรองประธานกรรมการ และมีรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ที่ได้รับมอบหมาย) เป็นกรรมการและเลขานุการ) คณะกรรมการฯ ดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตามโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารและพัฒนากิจการชีวิตของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

(2) พิจารณากำหนดแผนงานและโครงการให้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริและพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ

(3) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

2) ระดับบริหารและอำนาจการ

“คณะกรรมการบริหารและกำกับดูแลโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” มีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ อาทิ ผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่ดำเนินโครงการ กรมการข้าว กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ โดยมีผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องตามแนวพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคนและชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

(2) พัฒนาส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อหยุดการทำไร่เลื่อนลอยและการลดการใช้สารเคมี ตลอดจนยกระดับการดำรงชีวิตให้สามารถพึ่งตนเองได้

(3) รณรงค์ในการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่อาศัยบนพื้นที่สูงได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ต้นไม้ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากป่า เพื่อลดการตัดไม้ทำลายป่า

(4) ติดตามและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ให้มีการดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้

(5) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานได้ตามความจำเป็น

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3) ระดับปฏิบัติ

“คณะทำงานโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัด.....” รับผิดชอบดำเนินงานในระดับจังหวัด โดยแต่ละจังหวัดมีเกษตรและสหกรณ์จังหวัด และหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ ร่วมเป็นฝ่ายเลขานุการคณะทำงานฯ และเป็นแกนกลางดำเนินงานระดับจังหวัด มีหน้าที่สำคัญในการติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานในพื้นที่ ให้เกิดการบูรณาการการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย และเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. บทบาทแต่ละภาคส่วนในการขับเคลื่อน

1) **ภาครัฐบาล** ดำเนินงานตามโครงสร้างการบริหารงานที่กำหนดไว้ตามพันธกิจ หน้าที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วย มุ่งบูรณาการดำเนินงานให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2548 เรื่องให้ทุกหน่วยถือโครงการพระราชดำริเป็นภารกิจด่วน โดยมีประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินงาน โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนการดำเนินงานประกอบไปด้วย 1.กรมการข้าว 2.กรมการพัฒนาชุมชน 3.กรมชลประทาน 4.กรมทรัพยากรน้ำ 5.กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 6.กรมประมง 7.กรมปศุสัตว์ 8.กรมพัฒนาที่ดิน 9.กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน 10.กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 11.กรมวิชาการเกษตร 12.กรมส่งเสริมการเกษตร 13.กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 14.กรมการปกครอง 15.กรมป่าไม้ 16.กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช 17.กรมส่งเสริมสหกรณ์ 18.กรมหม่อนไหม 19.สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 20.ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 21.สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง 22.สำนักงานปฏิรูปที่ดิน 23.สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

24.สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 25.สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 26.สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) 27.องค์การสวนพฤกษศาสตร์ 28.ศูนย์อำนวยการประสานงานเพื่อความมั่นคง โครงการภูซัด ภูเมี่ยง ภูสอยดาว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กรมทหารปืนใหญ่ที่ 21) 29.สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 30.มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

2) ภาคเอกชน สนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับภาครัฐและชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

3) องค์กรส่วนท้องถิ่น (อบจ. อบต.) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการฯ ตามภารกิจรับผิดชอบทั้งทรัพยากรและการบริหารจัดการเพื่อสนองความต้องการของประชาชนและชุมชนในพื้นที่แต่ละลุ่มน้ำ

4) ชุมชนและประชาชน เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนของตนเอง

5) สถาบันการศึกษาในจังหวัดพื้นที่ลุ่มน้ำ นำองค์ความรู้ตัวแบบความสำเร็จจากการศึกษาทดลองด้านเกษตรกรรมและสังคมวิทยาของชุมชนท้องถิ่น มาขยายผลเพื่อการพัฒนา

6) สื่อมวลชน เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข่าวสารองค์ความรู้และผลสำเร็จการดำเนินงานของโครงการฯ ที่ส่งผลประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

4. การจัดทำแผนปฏิบัติการ

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564) สอนพระราชดำริอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาส่วนรวม จึงมุ่งใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือขึ้นำการดำเนินงาน ประสาน จัดสรรทรัพยากรและติดตามประเมินผล โดยทุกหน่วยร่วมกันจัดทำ “แผนปฏิบัติการ” ทั้ง “แผนปฏิบัติการระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564)” และ “แผนปฏิบัติการประจำปี” โดยหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2548 เรื่อง แนวทางการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5. แหล่งที่มาของงบประมาณดำเนินงาน ได้แก่

- 1) งบประมาณปกติประจำปีของหน่วยงานต่างๆ
- 2) งบประมาณบูรณาการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 3) งบประมาณตามแผนพัฒนาจังหวัด และงบประมาณตามแผนพัฒนาจังหวัดด้านการพัฒนาเพื่อความมั่นคง
- 4) งบประมาณองค์กรส่วนท้องถิ่น (อบจ. อบต.)
- 5) งบประมาณ กปร.
- 6) งบประมาณอื่นๆ เช่น งบอุดหนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว งบสนับสนุนจากภาคเอกชน เป็นต้น

6. การประชาสัมพันธ์

1) ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่ด้วยสื่อทุกประเภท เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุและโทรทัศน์ ฯลฯ มุ่งประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้เห็นถึงผลลัพธ์และผลสำเร็จของโครงการที่มีต่อประชาชนและพื้นที่

2) การจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในโอกาสต่างๆ เช่น งานวันแม่แห่งชาติ งานวันเกษตรแห่งชาติ

3) ดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการต่อกลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษา และเยาวชน ในพื้นที่เป้าหมายแต่ละจังหวัด เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการฯ

7. การติดตามประเมินผล

1) การติดตามผล ได้แก่ ทุกกลุ่มนำรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ทุก 3 เดือน ให้กับฝ่ายเลขานุการ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารฯ และคณะกรรมการอำนวยการโครงการ และ มีการตรวจเยี่ยมผลการดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารฯ ในพื้นที่ ปีละ 1 - 2 ครั้ง

2) การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของการดำเนินงานโดยมีตัวชี้วัดการพัฒนาที่ชัดเจน และให้มีการประเมินผลกึ่งกลางแผน และเมื่อสิ้นสุดแผนระยะที่ 3 โดยใช้สถาบันการศึกษาเป็นผู้ประเมิน

ภาคผนวก
งบประมาณแผนแม่บท โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”
จำแนกตามยุทธศาสตร์

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานที่กำหนดไว้จึงกำหนดกรอบงบประมาณแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) สำหรับการดำเนินงานภายใต้ 3 ยุทธศาสตร์ โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมปฏิบัติงาน 30 หน่วยงาน ดำเนินการในพื้นที่โครงการ 11 แห่ง วงเงินงบประมาณ 5 ปี รวม 1,199,736,000 บาท

1. งบประมาณตามแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” จำแนกตามยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	153,306,000	197,980,000	191,920,000	147,209,000	145,461,000	835,876,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพ และพัฒนาคุณภาพ ชีวิต	59,706,000	73,449,000	55,457,000	89,414,000	32,039,000	310,065,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ	7,341,000	10,076,000	12,111,000	12,116,000	12,151,000	53,795,000
รวมทั้งสิ้น	220,353,000	281,505,000	259,488,000	248,739,000	189,651,000	1,199,736,000

ภาคผนวก
งบประมาณแผนแม่บท โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”
จำแนกตามพื้นที่โครงการ

2. งบประมาณแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” จำแนกตามพื้นที่โครงการ

พื้นที่โครงการ	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
1. กลุ่มน้ำของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	13,454,000	15,472,000	15,214,000	12,035,000	15,434,000	71,609,000
2. กลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	15,922,000	14,702,000	15,967,000	13,969,000	16,328,000	76,888,000
3. กลุ่มน้ำแม่สะงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน	8,458,000	20,663,000	18,284,000	16,342,000	16,380,000	80,127,000
4. กลุ่มน้ำแม่สะมาด จังหวัดแม่ฮ่องสอน	5,435,000	20,659,000	15,590,000	14,920,000	13,890,000	70,494,000
5. กลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย	14,051,000	14,040,000	14,348,000	14,274,000	14,317,000	71,030,000
6. กลุ่มน้ำแม่หาด จังหวัดเชียงใหม่	28,402,000	24,373,000	4,158,000	4,118,000	4,291,000	65,342,000
7. กลุ่มน้ำปิงน้อย จังหวัดเชียงใหม่	8,733,000	3,661,000	4,060,000	4,071,000	4,501,000	25,026,000
8. กลุ่มน้ำขุนน่าน จังหวัดน่าน	25,109,000	33,965,000	41,445,000	26,153,000	29,250,000	155,922,000
9. กลุ่มน้ำลี จังหวัดอุดรดิตถ์	14,745,000	14,361,000	14,899,000	15,232,000	15,584,000	74,821,000
10. กลุ่มน้ำภาค จังหวัดพิษณุโลก	38,253,000	57,034,428	71,057,282	50,880,382	40,517,692	257,740,000
11. กลุ่มน้ำหมัน จังหวัดเลย	47,791,000	62,571,000	44,471,000	76,741,000	19,163,000	250,737,000
รวมทั้งสิ้น	220,353,000	281,501,428	259,493,282	248,735,382	189,655,692	1,199,736,000

ภาคผนวก
งบประมาณแผนแม่บท โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”
จำแนกตามหน่วยงาน

3. งบประมาณแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
1. กรมการข้าว	4,380,000	4,330,000	4,390,000	4,330,000	4,340,000	21,770,000
2. กรมชลประทาน	102,500,000	148,000,000	143,600,000	98,500,000	96,200,000	588,800,000
3. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	167,000	167,000	167,000	167,000	167,000	835,000
4. กรมประมง	3,727,000	3,738,000	3,851,000	3,861,000	3,978,000	19,155,000
5. กรมปศุสัตว์	2,110,000	2,082,000	2,082,000	2,084,000	2,056,000	10,414,000
6. กรมพัฒนาที่ดิน	17,479,000	17,027,000	17,380,000	17,735,000	18,088,000	87,709,000
7. กรมวิชาการเกษตร	3,386,000	3,373,000	3,386,000	3,373,000	3,386,000	16,904,000
8. กรมส่งเสริมการเกษตร	3,579,000	2,910,000	3,030,000	2,678,000	2,715,000	14,912,000
9. กรมส่งเสริมสหกรณ์	557,000	577,000	591,000	608,000	625,000	2,958,000
10. กรมหม่อนไหม	1,065,000	1,090,000	1,191,000	1,277,000	1,388,000	6,011,000
11. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	2,235,000	2,155,000	2,200,000	2,155,000	2,190,000	10,935,000
12. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1,476,000	1,526,000	1,546,000	1,566,000	1,586,000	7,700,000
13. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	380,000
14. การยางแห่งประเทศไทย	128,000	122,000	69,000	58,000	63,000	440,000
15. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	5,300,000	8,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	43,300,000
รวม	148,165,000	195,173,000	193,559,000	148,468,000	146,858,000	832,223,000

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี2564	
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
1. กรมทรัพยากรน้ำ	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	25,000,000
2. กรมป่าไม้	751,000	751,000	751,000	751,000	751,000	3,755,000
3. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	27,782,000	26,941,000	25,365,000	25,423,000	25,565,000	131,076,000
4. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000
5. องค์การสวนพฤกษศาสตร์	1,048,000	1,048,000	1,048,000	1,048,000	1,048,000	5,240,000
รวม	35,581,000	34,740,000	33,164,000	33,222,000	33,364,000	170,071,000
กระทรวงมหาดไทย						
1. กรมการปกครอง	25,000	5,000	5,000	5,000	5,000	45,000
2. กรมการพัฒนาชุมชน	402,000	402,000	402,000	402,000	402,000	2,010,000
3. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	26,220,000	41,120,000	22,820,000	58,220,000	720,000	149,100,000
รวม	26,647,000	41,527,000	23,227,000	58,627,000	1,127,000	151,155,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
1. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	5,373,000	5,429,000	5,659,000	4,599,000	4,526,000	25,586,000
รวม	5,373,000	5,429,000	5,659,000	4,599,000	4,526,000	25,586,000
กระทรวงศึกษาธิการ						
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000
2. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	1,169,000	1,068,000	1,061,000	1,055,000	1,048,000	5,401,000
รวม	1,669,000	1,568,000	1,561,000	1,555,000	1,548,000	7,901,000
กระทรวงสาธารณสุข						
1. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	1,210,000	1,360,000	1,110,000	1,060,000	1,520,000	6,260,000
รวม	1,210,000	1,360,000	1,110,000	1,060,000	1,520,000	6,260,000

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี2564	
กระทรวงกลาโหม						
1. ศูนย์อำนวยการประสานงานเพื่อความมั่นคง โครงการภูซัด ภูเมียง ภูสอยดาว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กรมทหารปืนใหญ่ที่ 21)	1,200,000	1,200,000	700,000	700,000	200,000	4,000,000
รวม	1,200,000	1,200,000	700,000	700,000	200,000	4,000,000
กระทรวงแรงงาน						
1. กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	188,000	188,000	188,000	188,000	188,000	940,000
รวม	188,000	188,000	188,000	188,000	188,000	940,000
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ						
1. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	320,000	320,000	320,000	320,000	320,000	1,600,000
รวม	320,000	320,000	320,000	320,000	320,000	1,600,000
รวมทั้งสิ้น	220,353,000	281,505,000	259,488,000	248,739,000	189,651,000	1,199,736,000

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” กลุ่มน้ำของ

ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. ความเป็นมา

เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริและทรงเยี่ยมราษฎร ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในวันที่ 3 - 5 มีนาคม 2549 เพื่อทอดพระเนตรผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งโรงเรียนเกษตรกรรมบนพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอนในโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พร้อมทั้งได้ทรงมีพระราชเสาวนีย์เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหลายประการ ได้แก่ ด้านการเกษตร ด้านหัตถกรรม ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านพัฒนาสังคม ในชุมชนและด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและมีพระประสงค์ที่จะให้พสกนิกรที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ น้ำและดิน และสามารถดำรงชีวิตและมีวิถีชีวิตที่อยู่กับป่าได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนตลอดไป

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงได้จัดทำโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในลักษณะของการพัฒนาในระบบลุ่มน้ำซึ่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 4 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำแม่สะงา ลุ่มน้ำของ ลุ่มน้ำปาย และลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

พื้นที่เป้าหมายครอบคลุม 14 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านแสนคำลือ (มีบ้านบริวารคือบ้านแอโก) บ้านเมืองแพม บ้านนาปู่ป้อม บ้านปางตอง บ้านปางบอน (มีบ้านบริวารคือ บ้านอาใจ) บ้านปงยาม บ้านดอยคู (มีบ้านบริวารคือ ไท้งนา) บ้านไท้งสาแล (มีบ้านบริวารคือ บ้านไม้ขางหนาม) บ้านซอแบะ บ้านไท้งหลวง บ้านไท้งกองเต้า (มีบ้านบริวารคือ บ้านแก่งป่าเลา) บ้านป่าโหล บ้านปางคอง บ้านปางคาม (มีบ้านบริวารคือ บ้านน้ำจาง บ้านปางคามน้อย)

2.2 ภูมิประเทศ

พื้นที่โครงการประมาณ 361,583.13 ไร่ หรือ 578.51 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A ร้อยละ 43.74 รองลงมาเป็นลุ่มน้ำ 1B ร้อยละ 44.39 โดยพื้นที่ลุ่มน้ำเกือบทั้งหมดเป็นภูเขาหินปูนสลับซับซ้อน ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ทำกินอยู่ระหว่างหุบเขาและไหล่เขา มีความลาดชันสูงและมีถ้ำมากมาย มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 900 - 1,300 เมตร

2.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของพื้นที่โดยทั่วไปอยู่ในเขตร้อนชื้น มีอุณหภูมิอยู่ในช่วง 23 - 42 องศาเซลเซียสและมีอากาศแห้งแล้งในฤดูหนาว มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,440 มิลลิเมตร/ปี

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่ของโครงการประมาณ 361,583.13 ไร่ หรือ 578.51 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 563.97 ตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 13.31 ตารางกิโลเมตรและพื้นที่เกษตรกรรม 0.48 ตารางกิโลเมตร

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ามูเซอแดง รองลงมา คือ ไทยใหญ่ กะเหรี่ยงขาวและปะโอ ตามลำดับ มีประชากรรวม 5,934 คน 2,005 ครัวเรือน

ที่	หมู่บ้านหลัก/ หมู่บ้านเป้าหมาย	หมู่บ้านบริวาร	หมู่ที่	ตำบล	จำนวน		พื้นที่การเกษตร (ไร่)	รายได้เฉลี่ย/คน/ ปี (บาท)	เขตพื้นที่ อนุรักษ์	ชาติพันธุ์
					ครัวเรือน	ประชากร				
1	แสนคำลือ	แอโگی	2	ถ้ำลอด	148	577	5,380	30,997	ป่าอนุรักษ์	มูเซอ
2	เมืองแพม		6	ถ้ำลอด	199	581	2,270	37,589	ป่าเศรษฐกิจ	กะเหรี่ยง
3	บ้านนาปู่ป้อม		1	นาปู่ป้อม	258	518	1,500	37,012	ป่าสงวน	ไทยใหญ่
4	บ้านปางตอง		2	นาปู่ป้อม	112	289	800	38,906	ป่าสงวน	มูเซอ
5	ปางบอน	อาใจ	3	นาปู่ป้อม	98	235	800	38,847	ป่าอนุรักษ์	มูเซอ
6	ปงยาม		5	นาปู่ป้อม	170	408	1,000	36,134	ป่าเศรษฐกิจ	ไทยใหญ่
7	ดอยคุ	โถ่งนา	6	นาปู่ป้อม	179	419	1,010	39,297	ป่าเศรษฐกิจ	ไทยใหญ่
8	โถ่งสาแล	บ้านไม้ช้างหนาม	7	นาปู่ป้อม	183	685	1,700	39,346	ป่าสงวน	ไทยใหญ่
9	ซอแปะ		8	นาปู่ป้อม	112	465	2,200	36,547	ป่าสงวน	มูเซอ
10	โถ่งหลวง		9	นาปู่ป้อม	113	443	960	35,560	ป่าสงวน	ไทยใหญ่
11	บ้านโถ่งกองเต้า	บ้านแก่งป่าเลา	10	นาปู่ป้อม	109	325	730	33,044	ป่าสงวน	ไทยใหญ่
12	ป่าโหล		11	นาปู่ป้อม	71	283	950	42,853	ป่าสงวน	มูเซอ
13	ปางคอง		12	นาปู่ป้อม	42	129	500	37,742	ป่าสงวน	ไทยใหญ่, มูเซอ
14	ปางคาม	บ้านน้ำจาง บ้านปางคามน้อย	2	ปางมะผ้า	211	577	2,750	32,007	ป่าสงวน	ไทยใหญ่
รวม					2,005	5,934	22,550			

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยปลูกข้าวไว้บริโภคในครัวเรือน ส่วนพืชอื่นๆ ที่ปลูกในพื้นที่ ได้แก่ กระเทียม พืชผัก ถั่วแดงหลวง งา กระหล่ำ ผือกและข้าวโพด สำหรับพืชที่สร้างรายได้ให้เกษตรกร คือ กระเทียม งาและถั่วแดงหลวง

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

- 1) เกษตรกรมีสภาพยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษาและจัดตั้งบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายตามแนวชายแดนไทย - พม่า
- 2) สภาพป่าถูกทำลายเป็นพื้นที่กว้างและมีการเผาป่าเพื่อทำการเกษตรอยู่ทั่วไป
- 3) ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 4) มีปัญหาด้านยาเสพติด

5.2 ศักยภาพของการพัฒนา

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

เป็นแหล่งปลูกชาดั้งเดิมและเป็นแหล่งอารยธรรมชนเผ่าดั้งเดิมอยู่หลายแห่งและเป็นพื้นที่สูงและดินมีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งสามารถส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเกษตรในการปลูกพืชเมืองหนาวรวมทั้งชาและกาแฟ เพื่อเป็นรายได้ให้ราษฎรได้

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่โครงการเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำธรรมชาติ เป็นพื้นที่สูงและดินมีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งมีหน่วยงานของรัฐดำเนินงานเพื่อพัฒนาตาม แนวพระราชดำริ ได้แก่ หมู่บ้านชายแดน หมู่บ้านต้นแบบการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ (food bank) จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถฟื้นฟูเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติในชุมชนและฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นลำธารเพื่อให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำตลอดจนการพัฒนาแหล่งน้ำ การสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ฯลฯ

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

- 1) ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ เน้นการจัดทำระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำโดยการทำบันไดดิน คุ้รับน้ำขอบเขาและหญ้าแฝกการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำลำธารและสร้างฝายต้นน้ำลำธาร การสาธิตและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน รวมทั้งการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนาศักยภาพระบบการปลูกพืชและพัฒนากิจกรรมผลิตข้าวไร่โดยการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีและถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชน โดยการสาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงสุกร โคและสัตว์ปีก ตลอดจนส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน
- 3) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม รวมถึงด้านโภชนาการในชุมชน

4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เน้นจัดระบบส่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้งด้าน การอุปโภค บริโภคและด้านการเกษตร

5) ด้านการวิจัย เน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและการศึกษาความหลากหลายทาง ชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าและแหล่งธนาคารอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมชลประทาน	8,000,000	9,800,000	9,500,000	6,500,000	9,900,000	43,700,000
	กรมประมง	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	5,000	10,000	5,000	10,000	5,000	35,000
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	1,037,000	1,037,000	1,037,000	1,037,000	1,037,000	5,185,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	21,000	21,000	21,000	21,000	21,000	105,000
	รวม	10,791,000	12,596,000	12,291,000	9,296,000	12,691,000	57,665,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	550,000	550,000	550,000	550,000	550,000	2,750,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
	กรมประมง	151,000	151,000	151,000	151,000	151,000	755,000
	กรมปศุสัตว์	73,000	73,000	73,000	73,000	73,000	365,000
	กรมวิชาการเกษตร	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	54,000	35,000	54,000	35,000	54,000	232,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	129,000	129,000	129,000	129,000	129,000	645,000
	กรมการพัฒนาชุมชน	66,000	66,000	66,000	66,000	66,000	330,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	440,000	440,000	400,000	240,000	220,000	1,740,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	190,000	190,000	190,000	190,000	190,000	950,000
	รวม	2,122,000	2,103,000	2,082,000	1,903,000	1,902,000	10,112,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	กรมส่งเสริมการเกษตร	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	5,000		5,000		5,000	15,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	83,000	83,000	83,000	83,000	83,000	415,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
	รวม	541,000	773,000	841,000	836,000	841,000	3,832,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ถิ่นน้ำของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	550,000	550,000	550,000	550,000	550,000	2,750,000
กรมชลประทาน	8,000,000	9,800,000	9,500,000	6,500,000	9,900,000	43,700,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
กรมประมง	301,000	301,000	301,000	301,000	301,000	1,505,000
กรมปศุสัตว์	73,000	73,000	73,000	73,000	73,000	365,000
กรมพัฒนาที่ดิน	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
กรมวิชาการเกษตร	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	57,000	38,000	57,000	38,000	57,000	247,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	212,000	212,000	212,000	212,000	212,000	1,060,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	1,037,000	1,037,000	1,037,000	1,037,000	1,037,000	5,185,000
กระทรวงมหาดไทย						
กรมการพัฒนาชุมชน	66,000	66,000	66,000	66,000	66,000	330,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	440,000	440,000	400,000	240,000	220,000	1,740,000
กระทรวงศึกษาธิการ						
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	91,000	91,000	91,000	91,000	91,000	455,000
กระทรวงสาธารณสุข						
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	190,000	190,000	190,000	190,000	190,000	950,000
รวม	13,454,000	15,472,000	15,214,000	12,035,000	15,434,000	71,609,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

[illegible]

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	3. การเพาะชำกล้าแฝก	กล้า	30,000	87,000	87,000	87,000	87,000	87,000	435,000
	รวม			1,037,000	1,037,000	1,037,000	1,037,000	1,037,000	5,185,000
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรม 1. อบรมการให้ความรู้การปลูกหญ้าแฝก 2. ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	กล้า	60,000	5,000	-	5,000	-	5,000	15,000
	รวม			5,000	0	5,000	0	5,000	15,000
4. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก พัฒนาฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อลดการชะล้างพังทลายและสนับสนุนการผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การปลูกป่า ทำฝาย และแนวกันไฟ	ไร่	30	21,000	21,000	21,000	21,000	21,000	105,000
	รวม			21,000	21,000	21,000	21,000	21,000	105,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการฟื้นฟู พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ									
1. โครงการชลประทานแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. ปรับปรุงระบบส่งน้ำบ้านอาไ้ (ก่อสร้างฝายห้วยปะก้อที่พร้อมระบบส่งน้ำและก่อสร้างระบบส่งน้ำของฝายห้วยตูแอและบ่อเก็บน้ำคสล.) 2. อาคารบังคับน้ำห้วยร้องแห้ง พร้อมระบบส่งน้ำ (จัดหาน้ำช่วยเหลือราษฎรบ้านปางคอง) 3. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝายน้ำของ 4. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝายโง้งหลวง 5. อาคารบังคับน้ำบ้านขอแบะพร้อมระบบส่งน้ำ (จัดหาน้ำช่วยเหลือราษฎรบ้านขอแบะ)	แห่ง/ไร่	420	8,000,000	-	-	-	-	8,000,000
		แห่ง/ไร่	250	-	9,800,000	-	-	-	9,800,000
		แห่ง/ไร่	450	-	-	9,500,000	-	-	9,500,000
		แห่ง/ไร่	200	-	-	-	6,500,000	-	6,500,000
		แห่ง/ไร่	260	-	-	-	-	9,900,000	9,900,000
	รวม			8,000,000	9,800,000	9,500,000	6,500,000	9,900,000	43,700,000
	รวมทั้งสิ้น			10,791,000	12,596,000	12,291,000	9,296,000	12,691,000	57,665,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การวิเคราะห์พื้นที่และทบทวนข้อมูลโครงการพัฒนาการผลิตข้าว 2. แปลงเรียนรู้การเพิ่มผลผลิตข้าวและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในชุมชน 3. การพัฒนาเครือข่ายด้านการผลิตข้าวและการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว 4. การถ่ายทอดความรู้ การติดตามและขยายผล 5. จ้างเหมาผู้ช่วยปฏิบัติงาน	ชุดข้อมูล ไร่ หมู่บ้าน ครั้ง/ราย คน/เดือน	1 30 10 20/1,000 1/12	35,000 180,000 80,000 75,000 180,000	35,000 180,000 80,000 75,000 180,000	35,000 180,000 80,000 75,000 180,000	35,000 180,000 80,000 75,000 180,000	35,000 180,000 80,000 75,000 180,000	175,000 900,000 400,000 375,000 900,000
	รวม			550,000	550,000	550,000	550,000	550,000	2,750,000
2. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง กิจกรรม 1. โครงการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ 2. จัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	หมู่บ้าน หมู่บ้าน	6 6	60,000 6,000	60,000 6,000	60,000 6,000	60,000 6,000	60,000 6,000	300,000 30,000
	รวม			66,000	66,000	66,000	66,000	66,000	330,000
3. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การสร้างความมั่นคงและภูมิคุ้มกันอาชีพของเกษตรกร - อบรม/สอนแนะนำการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน/บัญชีต้นทุนอาชีพ	คน	30	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	6,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	- กำกับแนะนำการจัดทำบัญชี	คน	10	400	400	400	400	400	2,000
	- ติดตามการจัดทำบัญชี เก็บข้อมูลรายบุคคล	คน	10	400	400	400	400	400	2,000
	รวม			2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
4. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1.1 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1.2 การฝึกอบรมเกษตรกร 1.3 ติดตามและแนะนำส่งเสริมเกษตรกร 2. ประมงโรงเรียน								
		ราย	180	108,000	108,000	108,000	108,000	108,000	540,000
		ราย	180	11,000	11,000	11,000	11,000	11,000	55,000
		ครั้ง	50	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
		แห่ง	5	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	60,000
	รวม			151,000	151,000	151,000	151,000	151,000	755,000
5. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร กิจกรรม 1. ฝึกอบรมอาสาปศุสัตว์ 2. ฝึกอบรมเกษตรกร - ฝึกอบรมครูและนักเรียนในโรงเรียน 3. ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร - จุดสาธิตการเลี้ยงสัตว์ตามสภาพภูมิสังคม - กิจกรรมป้องกันโรคระบาดสัตว์ - พัฒนาแหล่งอาหารในหมู่บ้าน 4. การจัดทำฐานข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ - ข้อมูลปี 2558 (มกราคม2559) ครวเรือนเลี้ยงสัตว์/จำนวนสัตว์ ชนิดต่างๆในหมู่บ้าน - ข้อมูลประวัติการเกิดโรคระบาดสัตว์ - รายงานจำนวนสัตว์ชนิดต่างๆในหมู่บ้านปี 2558								
		ราย	4	3,200	3,200	3,200	3,200	3,200	16,000
		ราย	16	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
		แห่ง	1	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
		หมู่บ้าน	4	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
		หมู่บ้าน	4	24,000	24,000	24,000	24,000	24,000	120,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	- รายงานความพึงพอใจของเกษตรกรในหมู่บ้าน/รายงานผลหมู่บ้าน/รายงานผลการปฏิบัติงานของอาสาปศุสัตว์แต่ละหมู่บ้าน								
	5. ส่งเสริมการเลี้ยงสุกร	ราย/ตัว	5/5	10,200	10,200	10,200	10,200	10,200	51,000
	6. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีก	ราย/ตัว	2/60	4,600	4,600	4,600	4,600	4,600	23,000
	7. กองทุนอาหารสัตว์	แห่ง	1	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500
	8. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน	แห่ง	1	3,500	3,500	3,500	3,500	3,500	17,500
	รวม			73,000	73,000	73,000	73,000	73,000	365,000
6. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง								
	กิจกรรม								
	1. จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนบนพื้นที่สูง	14 บ้าน	5	50,000	50,000	40,000	-	-	140,000
	2. อบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนบนพื้นที่สูง	14 รุ่น	5	100,000	100,000	80,000	-	-	280,000
	3. ให้บริการสงเคราะห์ครอบครัวแก่ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง	ครอบครัว	10	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	โครงการหลัก พัฒนาศักยภาพชุมชนให้คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน								
	กิจกรรม								
	1. อบรมให้ความรู้การพัฒนาอาชีพเสริม/อาชีพทางเลือก	รุ่น/คน	3/60	90,000	90,000	90,000	90,000	90,000	450,000
	2. อบรมเสริมสร้างทักษะอาชีพแก่ผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชน	รุ่น/คน	2/40	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	3. ส่งเสริมการปลูกป่าสวัสดิการชุมชนโดยชุมชน	14 บ้าน	3	60,000	60,000	60,000	60,000	40,000	280,000
	รวม			390,000	390,000	360,000	240,000	220,000	1,600,000
7. ศูนย์วิจัยและพัฒนากาษตรแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. แปลงต้นแบบ	ราย/ไร่	2/2	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	2. แปลงขยายผล	ราย/ไร่	5/5	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	3. การฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน	ครั้ง/ราย	1	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	4. จัดทำสื่อ	ชิ้น	1,000	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	5. ผลิตและกระจายพันธุ์ดี	ตัน	300	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	6. การติดตามงาน และบริหารโครงการ	ครั้ง/ราย	6	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	รวม			360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
8. สำนักงานเกษตรจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. ฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชบนพื้นที่สูง 2. จัดทำแปลงสาธิตเพื่อฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกษตร 3. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมอาหาร แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	ราย ไร่ กลุ่ม	75 3 2/3	15,000 9,000 30,000	15,000 - 20,000	15,000 9,000 30,000	15,000 - 20,000	15,000 9,000 30,000	75,000 27,000 130,000
	รวม			54,000	35,000	54,000	35,000	54,000	232,000
9. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. แนะนำส่งเสริมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ ให้เกิดการรวมกลุ่มและนำรูปแบบสหกรณ์ไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายและตัวชี้วัด (กลุ่มชาวบ้าน) 2. จัดเวทีชาวบ้าน/ประชุมเชิงปฏิบัติการประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ผู้แทนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรผู้นำชุมชนเกษตรกรในพื้นที่โครงการ และเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดทำ/ทบทวนแผนกลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/การทำกิจกรรมกลุ่มในพื้นที่โครงการฯ โดยใช้รูปแบบการสหกรณ์พร้อมทั้งนำโครงการตามแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/การทำกิจกรรมกลุ่มในพื้นที่โครงการฯ	ครั้ง ครั้ง	6 1	27,000 10,000	27,000 10,000	27,000 10,000	27,000 10,000	27,000 10,000	135,000 50,000
	รวม			37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
10. สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน กิจกรรม อบรมให้ความรู้โดยใช้กระบวนการวิสาหกิจชุมชน								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			0	0	0	0	0	0
11. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การพัฒนาชุมชนต้นแบบการทำเกษตรปลอดภัยแบบบูรณาการ 2. การฝึกกำลังประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มทักษะด้าน การเกษตรและสหกรณ์แบบบูรณาการ 3. การฝึกอบรมเยาวชนและผู้นำชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและ เพิ่มทักษะด้านการเกษตรและสหกรณ์แบบบูรณาการ	ราย/ปี คน/ปี คน/ปี	50 30 50	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	250,000 270,000 125,000
	รวม			129,000	129,000	129,000	129,000	129,000	645,000
12. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่าง ทั่วถึง กิจกรรม 1. การจัดบริการสาธารณสุขเชิงรุก (12 ครั้ง/หมู่บ้าน) 2. การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน 2.1 อบรม อสม. (นักจัดการสุขภาพ) 2.2 จัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาหมู่บ้านแบบมีส่วนร่วม	ครั้ง คน กิจกรรม	168 70 14	50,000 140,000 	50,000 140,000 	50,000 140,000 	50,000 140,000 	50,000 140,000 	250,000 700,000
	รวม			190,000	190,000	190,000	190,000	190,000	950,000
13. สำนักงานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การเลี้ยงไก่กระดุกดำ บ้านโง้งนา 2. การเลี้ยงไก่กระดุกดำ บ้านโง้งกองเต้า 3. การปักผ้ามูเซอ บ้านปางคอง 4. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรบ้านปางคอง โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่าง ทั่วถึง	คน คน คน คน	20 20 20 20	14,000 14,000 14,000 14,000	14,000 14,000 14,000 14,000	14,000 14,000 14,000 14,000	14,000 14,000 14,000 14,000	14,000 14,000 14,000 14,000	70,000 70,000 70,000 70,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	กิจกรรม 1. ส่งเสริมการรู้หนังสือบ้านไทรงนา	คน	25	14,000	14,000	14,000	14,000	14,000	70,000
	รวม			70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของคนและชุมชน									
1. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก เสริมสร้างความมั่นคงของชาติในฐานะของพลเมืองไทยที่ดี กิจกรรม 1. ส่งเสริมอัตลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน	14 บ้าน	5	50,000	50,000	40,000	-	-	140,000
	รวม			50,000	50,000	40,000	0	0	140,000
	รวมทั้งสิ้น			2,122,000	2,103,000	2,082,000	1,903,000	1,902,000	10,112,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. สำนักงานเกษตรจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการบูรณาการดำเนินโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ ของแผ่นดิน กิจกรรม สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	หมู่บ้าน ราย	17 150	 3,000	 3,000	 3,000	 3,000	 3,000	 15,000
	รวม			3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการบูรณาการดำเนินโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ ของแผ่นดิน กิจกรรม 1. บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วมปฏิบัติงาน สนับสนุนในพื้นที่ 2. ติดตามประเมินผลโครงการในภาพรวม 3. วิเคราะห์และจัดทำหนังสือสรุปผลการดำเนินงานโครงการฯ 4. การประชาสัมพันธ์และจัดระบบสารสนเทศโครงการ ฯ	ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ	1 1 1 1	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	100,000 150,000 65,000 100,000
	รวม			83,000	83,000	83,000	83,000	83,000	415,000
3. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการหลัก บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วม ปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
	รวม			450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อม									

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน กิจกรรม 1. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพฯ 2. อบรมขยายผล	แห่ง	3	5,000	-	5,000	-	5,000	15,000
	รวม			5,000	0	5,000	0	5,000	15,000
	รวมทั้งสิ้น			541,000	773,000	841,000	836,000	841,000	3,832,000

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำปาย

ตำบลผาบ่อง และตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. ความเป็นมา

เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริและทรงเยี่ยมราษฎร ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในวันที่ 3 - 5 มีนาคม 2549 เพื่อทอดพระเนตรผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งโรงเรียนเกษตรกรบนพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอนในโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พร้อมทั้งได้ทรงมีพระราชเสาวนีย์เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหลายประการ ได้แก่ ด้านการเกษตร ด้านหัตถกรรม ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านพัฒนาสังคม ในชุมชนและด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและมีพระประสงค์ที่จะให้พสกนิกรที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ น้ำและดิน และสามารถดำรงชีวิตและมีวิถีชีวิตที่อยู่กับป่าได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนตลอดไป

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงได้จัดทำโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในลักษณะของการพัฒนาในระบบลุ่มน้ำซึ่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 4 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำแม่สะงา ลุ่มน้ำของ ลุ่มน้ำปาย และลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

พื้นที่เป้าหมายครอบคลุม 14 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านป่าปู บ้านห้วยเตือ (มีบ้านบริวารคือ บ้านห้วยปูแกง บ้านน้ำเพียงดิน บ้านห้วยคลี่ บ้านไม้มะเดื่อโง้ม) บ้านท่าโป่งแดง บ้านห้วยแก้ว (มีบ้านบริวารคือ บ้านห้วยแก้วบน บ้านห้วยช่างเหล็ก) บ้านห้วยเสือเผ่า (มีบ้านบริวารคือ บ้านแม่ส่วยอุ) บ้านม่อนตะแลง บ้านปางหมู บ้านทุ่งกองมู บ้านในสอย (มีบ้านบริวารคือ บ้านใหม่ในสอย บ้านกระเหรียงคอยาว ศูนย์อพยพ) บ้านสบสอย (มีบ้านบริวารคือ บ้านสามหลัง) บ้านไม้สะเป่ บ้านดอยแสง บ้านห้วยผึ้ง (มีบ้านบริวารคือ บ้านทรายขาว) บ้านเมืองน้อย (มีบ้านบริวารคือ บ้านดอยผักกูด)

2.2 ภูมิประเทศ

พื้นที่โครงการประมาณ 84,265.64 ไร่ หรือ 134.87 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A ร้อยละ 53.94 รองลงมาเป็นลุ่มน้ำชั้น 3 ร้อยละ 24.00 พื้นที่โครงการส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ระหว่างหุบเขา บางพื้นที่มีความลาดชันสูง เป็นภูเขาสลับซับซ้อน มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 600 - 800 เมตร ซึ่งป่าต้นน้ำลำธารถูกบุกรุกแผ้วถาง เพื่อเป็นพื้นที่ทำการเกษตร

2.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของพื้นที่โดยทั่วไปอยู่ในเขตร้อนชื้น ฤดูฝนจะมีฝนตกหนัก ฤดูหนาวอากาศมีอุณหภูมิอยู่ในช่วง 8 - 25 องศาเซลเซียส ฤดูร้อนมีอุณหภูมิ 25 - 43 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,330 มิลลิเมตร/ปี

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่โครงการประมาณ 84,265.64 ไร่ หรือ 134.87 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 126.94 ตารางกิโลเมตร รองลงมา เป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 6.25 ตารางกิโลเมตร

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าไทยใหญ่ รองลงมา คือ กะเหรี่ยงและไทยกลางตามลำดับ มีประชากร 15,219 คน 6,675 ครัวเรือน

ที่	หมู่บ้านหลัก/ หมู่บ้านเป้าหมาย	หมู่บ้านบริวาร	หมู่ที่	ตำบล	จำนวน		พื้นที่การเกษตร (ไร่)	รายได้เฉลี่ย/คน/ ปี (บาท)	เขตพื้นที่ อนุรักษ์	ชาติพันธุ์
					ครัวเรือน	ประชากร				
1	บ้านป่าปู		2	ผาบ่อง	390	919	1,248	63,465	ป่าอนุรักษ์	ไทยใหญ่
2	บ้านห้วยเตือ	บ้านห้วยปูแงง, บ้านน้ำเพียงดิน บ้านห้วยคลี, บ้านไม้มะเดื่อโง้ม	3	ผาบ่อง	820	1,962	1,576	47,849	ป่าอนุรักษ์	ไทยใหญ่, กะเหรี่ยงแดง
3	บ้านท่าโป่งแดง		5	ผาบ่อง	475	927	653	101,849	ป่าอนุรักษ์	ไทยใหญ่
4	บ้านห้วยแก้ว	บ้านห้วยแก้วบน บ้านห้วยช่างเหล็ก	7	ผาบ่อง	185	511	957	37,255	ป่าอนุรักษ์	กะเหรี่ยงขาว
5	บ้านห้วยเสือเฒ่า	บ้านแม่ส่วยอุ	8	ผาบ่อง	324	850	651	41,800	ป่าอนุรักษ์	กะเหรี่ยงแดง
6	บ้านม่อนนตะแลง		11	ผาบ่อง	414	613	513	78,122	ป่าอนุรักษ์	พื้นเมือง,ไทยใหญ่
7	บ้านปางหมู		1	ปางหมู	1,187	2,160	1,500	69,331	กั้นออก	ไทยใหญ่
8	บ้านทุ่งกองมู		3	ปางหมู	726	1,175	765	52,214	กั้นออก	ไทยใหญ่
9	บ้านในสอย	บ้านใหม่ในสอย, กระเพรียงคอยาว, ศูนย์อพยพ	4	ปางหมู	668	1,777	980	44,753	กั้นออก	ไทยใหญ่
10	บ้านสบสอย	บ้านสามหลัง	7	ปางหมู	320	866	200	52,377	กั้นออก	ไทยใหญ่
11	บ้านไม้สะเป		9	ปางหมู	207	693	2,500	43,453	ป่าสงวน	กะเหรี่ยงแดง
12	บ้านดอยแสง		13	ปางหมู	103	363	1,765	32,943	ป่าเศรษฐกิจ	กะเหรี่ยงแดง
13	บ้านห้วยผึ่ง	บ้านทรายขาว	3	ห้วยผา	335	988	328	38,083	ป่าสงวน	กะเหรี่ยงแดง
14	บ้านเมืองน้อย	บ้านดอยผักกูด	4	เวียงเหนือ	521	1,415	352	42,885	ป่าอนุรักษ์	กะเหรี่ยงขาว
รวม					6,675	15,219	13,988			

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยปลูกข้าวไว้บริโภคในครัวเรือน ส่วนพืชอื่นๆ ที่ปลูกในพื้นที่ ได้แก่ กระเทียม พืชผัก ถั่วเหลือง ถั่วลิสงและส้ม สำหรับพืชที่สร้างรายได้ให้เกษตรกร คือ กระเทียม และงา

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

- 1) เกษตรกรมีสภาพยากจนและมีหนี้สิน เนื่องจากขาดพื้นที่ทำกินและขาดโอกาสทางการศึกษา
- 2) พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นดินลูกรัง และมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- 3) สภาพป่าถูกทำลายเป็นพื้นที่กว้าง เนื่องจากเกษตรกรบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน

5.2 ศักยภาพของการพัฒนา

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดและเป็นแหล่งผลิตน้ำมันงา มีการผลิตน้ำมันงาโดยใช้พลังงานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จึงสามารถส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเพื่อเป็นรายได้ให้ราษฎร

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่โครงการเป็นที่ตั้งของศูนย์ศิลปาชีพ ในการให้ความรู้ด้านหัตถกรรมสาขาต่างๆ เป็นพื้นที่ตั้งของศูนย์ประสานงานของโครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริจังหวัด แม่ฮ่องสอน มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เชื่อมโยงต้นน้ำ – กลางน้ำ - ปลายน้ำ มีสถานที่เพื่อการฝึกอบรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีโครงการธนาคารอาหารชุมชน (food bank) รวมทั้งมีการจัดการ ป่าชุมชน จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนให้เป็นเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและการทำการเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาด้านการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาแหล่งอาหาร ตามธรรมชาติในชุมชนตามโครงการ (food bank) การพัฒนาและฟื้นฟูหัตถกรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นรายได้เสริม ของครอบครัว ตลอดจนการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

- 1) ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ เน้นการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการทำบันไดดิน คุ้มน้ำ ขอบเขาและหญ้าแฝกการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำลำธารและสร้างฝายต้นน้ำลำธาร การสาธิตและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน รวมทั้งการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนาศักยภาพระบบการปลูกพืชและพัฒนาการผลิตข้าวไร่โดยการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีและถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชน โดยการสาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงสุกร โคและสัตว์ปีก ตลอดจนส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน
- 3) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม รวมถึงด้านโภชนาการในชุมชน

4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เน้นจัดระบบส่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้งด้าน การอุปโภค บริโภคและด้านการเกษตร

5) ด้านการวิจัย เน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและการศึกษาความหลากหลายทาง ชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าและแหล่งธนาคารอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" กลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมชลประทาน	9,500,000	8,000,000	9,500,000	7,500,000	9,800,000	44,300,000
	กรมประมง	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	5,000	10,000	5,000	10,000	5,000	35,000
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	1,098,000	1,098,000	758,000	758,000	758,000	4,470,000
	รวม	12,331,000	10,836,000	11,991,000	9,996,000	12,291,000	57,445,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	520,000	520,000	520,000	520,000	520,000	2,600,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
	กรมประมง	98,000	98,000	98,000	98,000	98,000	490,000
	กรมปศุสัตว์	68,000	68,000	68,000	70,000	70,000	344,000
	กรมวิชาการเกษตร	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	35,000	54,000	35,000	54,000	35,000	213,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
	กรมหม่อนไหม	890,000	944,000	1,035,000	1,136,000	1,244,000	5,249,000
	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	30,000		30,000		30,000	90,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	129,000	129,000	129,000	129,000	129,000	645,000
	กรมการพัฒนาชุมชน	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	380,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	480,000	480,000	420,000	330,000	270,000	1,980,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
	รวม	2,980,000	3,023,000	3,065,000	3,067,000	3,126,000	15,261,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	กรมประมง	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม	5,000		5,000		5,000	15,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	83,000	83,000	83,000	83,000	83,000	415,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
	รวม	611,000	843,000	911,000	906,000	911,000	4,182,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	520,000	520,000	520,000	520,000	520,000	2,600,000
กรมชลประทาน	9,500,000	8,000,000	9,500,000	7,500,000	9,800,000	44,300,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
กรมประมง	318,000	318,000	318,000	318,000	318,000	1,590,000
กรมปศุสัตว์	68,000	68,000	68,000	70,000	70,000	344,000
กรมพัฒนาที่ดิน	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
กรมวิชาการเกษตร	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	38,000	57,000	38,000	57,000	38,000	228,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
กรมหม่อนไหม	890,000	944,000	1,035,000	1,136,000	1,244,000	5,249,000
สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม	40,000	10,000	40,000	10,000	40,000	140,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	212,000	212,000	212,000	212,000	212,000	1,060,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	1,098,000	1,098,000	758,000	758,000	758,000	4,470,000
กระทรวงมหาดไทย						
กรมการพัฒนาชุมชน	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	380,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	480,000	480,000	420,000	330,000	270,000	1,980,000
กระทรวงศึกษาธิการ						
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
กระทรวงสาธารณสุข						
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000
รวม	15,922,000	14,702,000	15,967,000	13,969,000	16,328,000	76,888,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ พันธุ์ ป้องกันรักษาต้นน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ 1.1 ผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	500,000	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	รวม			150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
2. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16	โครงการหลัก อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1.ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง 2.ปลูกป่าห้วย 3.ฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน 4.การเพาะชำกล้าแฝก 5.งานอำนวยการและบริหารโครงการ	ไร่ ไร่ แห่ง กล้า งาน	100 100 50 20,000 1	340,000 350,000 250,000 58,000 100,000	340,000 350,000 250,000 58,000 100,000	- 350,000 250,000 58,000 100,000	- 350,000 250,000 58,000 100,000	- 350,000 250,000 58,000 100,000	680,000 1,750,000 1,250,000 290,000 500,000
	รวม			1,098,000	1,098,000	758,000	758,000	758,000	4,470,000
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี กิจกรรม 1. อบรมอนุรักษ์พันธุกรรมพืช 2. จัดทำแปลงอนุรักษ์พันธุกรรมพืช	โรงเรียน	1	-	10,000	-	10,000	-	20,000
	รวม			0	10,000	0	10,000	0	20,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
1. สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การอนุรักษ์และปรับปรุงบำรุงดิน กิจกรรม 1. สำรวจจัดทำแผนที่ระดับขอบเขตและวางแผนที่ดิน 2. จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 3. สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด 4. สาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ 5. หอพักตากแห้งเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่ ไร่ ไร่ ไร่ กล้า	2,000 2,000 750 750 100,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	200,000 6,000,000 490,000 600,000 600,000
	รวม			1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
2. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรม 1. อบรมการให้ความรู้การปลูกหญ้าแฝก 2. ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	กล้า	60,000	5,000	-	5,000	-	5,000	15,000
	รวม			5,000	0	5,000	0	5,000	15,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการฟื้นฟู พัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ									
1. โครงการชลประทานแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. อาคารบังคับน้ำบ้านไม้สะเปพร้อมระบบส่งน้ำและบ่อเก็บน้ำ คสล. จัดหาน้ำช่วยเหลือราษฎรบ้านไม้สะเป 2. ก่อสร้างระบบส่งน้ำฝายในซอย 3. อาคารบังคับน้ำบ้านแม่ส่วยอุ พร้อมระบบส่งน้ำ 4. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝายห้วยผึ่ง 5. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝายห้วยเตื่อ	แห่ง/ไร่ แห่ง/ไร่ แห่ง/ไร่ แห่ง/ไร่ แห่ง/ไร่	250 300 200 250 150	9,500,000 - - - -	- 8,000,000 - - -	- - 9,500,000 - -	- - - 7,500,000 -	- - - - 9,800,000	9,500,000 8,000,000 9,500,000 7,500,000 9,800,000
	รวม			9,500,000	8,000,000	9,500,000	7,500,000	9,800,000	44,300,000
	รวมทั้งสิ้น			12,331,000	10,836,000	11,991,000	9,996,000	12,291,000	57,445,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การวิเคราะห์พื้นที่และทบทวนข้อมูลโครงการพัฒนาการผลิตข้าว 2. แปรลงเรียนรู้การเพิ่มผลผลิตข้าวและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในชุมชน 3. การพัฒนาเครือข่ายด้านการผลิตข้าวและการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว 4. การถ่ายทอดความรู้ การติดตามและขยายผล 5. จ้างเหมาผู้ช่วยปฏิบัติงาน	ชุดข้อมูล ไร่ หมู่บ้าน ครั้ง/ราย คน/เดือน	1 25 10 20/1,000 1/12	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	175,000 750,000 400,000 375,000 900,000
	รวม			520,000	520,000	520,000	520,000	520,000	2,600,000
2. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง กิจกรรม 1. โครงการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ 2. จัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	หมู่บ้าน หมู่บ้าน	7 7	70,000 6,000	70,000 6,000	70,000 6,000	70,000 6,000	70,000 6,000	350,000 30,000
	รวม			76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	380,000
3. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การสร้างความมั่นคงและภูมิคุ้มกันในอาชีพของเกษตรกร								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	- อบรม/สอนแนะนำการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน /บัญชีต้นทุนอาชีพ	คน	30	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	6,000
	- กำกับแนะนำการจัดทำบัญชี	คน	10	400	400	400	400	400	2,000
	- ติดตามการจัดทำบัญชี เก็บข้อมูลรายบุคคล	คน	10	400	400	400	400	400	2,000
	รวม			2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
4. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1.1 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1.2 การฝึกอบรมเกษตรกร 1.3 ติดตามและแนะนำส่งเสริมเกษตรกร 2. ประมงโรงเรียน								
		ราย	100	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
		ราย	100	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
		ครั้ง	50	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
		แห่ง	5	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	60,000
	รวม			98,000	98,000	98,000	98,000	98,000	490,000
5. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร กิจกรรม 1. ฝึกอบรมอาสาปศุสัตว์ 2. ฝึกอบรมเกษตรกร - ฝึกอบรมครูและนักเรียนในโรงเรียน 3. ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร - จุดสาธิตการเลี้ยงสัตว์ตามสภาพภูมิสังคม - กิจกรรมป้องกันโรคระบาดสัตว์ - พัฒนาแหล่งอาหารในหมู่บ้าน 4. การจัดทำฐานข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ - ข้อมูลปี 2558 (มกราคม2559) ครัวเรือนเลี้ยงสัตว์/จำนวนสัตว์ชนิดต่างๆในหมู่บ้าน								
		ราย	3	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500
		ราย	12	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	6,000
		แห่ง	1	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
		หมู่บ้าน	3	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
		หมู่บ้าน	3	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	- ข้อมูลประวัติการเกิดโรคระบาดสัตว์ - รายงานจำนวนสัตว์ชนิดต่างๆในหมู่บ้านปี 2558 - รายงานความพึงพอใจของเกษตรกรในหมู่บ้าน/รายงานผลการปฏิบัติงานของอาสาปศุสัตว์แต่ละหมู่บ้าน								
	5. ส่งเสริมการเลี้ยงสุกร	ราย/ตัว	4/4	8,200	8,200	8,200	8,200	8,200	41,000
	6. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีก	ราย/ตัว	2/60	4,600	4,600	4,600	4,600	4,600	23,000
	7. กองทุนอาหารสัตว์	แห่ง	1	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
	8. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน	แห่ง	1	3,500	3,500	3,500	3,500	3,500	17,500
	รวม			59,000	59,000	59,000	59,000	59,000	295,000
6. สถานีวิทยทดสอบพันธุ์สัตว์ แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. ผลิตพันธุ์ไก่ (ไก่อายุ 1 เดือน) สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกในพื้นที่โครงการฯ	ตัว	300	9,000	9,000	9,000	11,000	11,000	49,000
	รวม			9,000	9,000	9,000	11,000	11,000	49,000
7. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง กิจกรรม 1. จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนบนพื้นที่สูง 2. อบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนบนพื้นที่สูง 3. ให้บริการสงเคราะห์ครอบครัวแก่ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง โครงการหลัก พัฒนาศักยภาพชุมชนให้คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน กิจกรรม 1. อบรมให้ความรู้การพัฒนาอาชีพเสริม/อาชีพทางเลือก 2. อบรมเสริมสร้างทักษะอาชีพแก่ผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชน 3. ส่งเสริมการปลูกป่าสวัสดิการชุมชนโดยชุมชน	17 บ้าน 17 รุ่น ครอบครัว รุ่น/คน รุ่น/คน 17 บ้าน	5 5 10 4/80 2/40 4	50,000 100,000 30,000 120,000 60,000 80,000	50,000 100,000 30,000 120,000 60,000 80,000	50,000 100,000 30,000 90,000 60,000 60,000	20,000 40,000 30,000 90,000 60,000 60,000	- - 30,000 90,000 60,000 60,000	170,000 340,000 150,000 510,000 300,000 340,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			440,000	440,000	390,000	300,000	240,000	1,810,000
8. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. แปลงต้นแบบ 2. แปลงขยายผล 3. การฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน 4. จัดทำสื่อ 5. ผลิตและกระจายพันธุ์ดี 6. การติดตามงาน และบริหารโครงการ	ราย/ไร่ ราย/ไร่ ครั้ง/ราย ชิ้น ตัน ครั้ง/ราย	2/2 5/5 1 1,000 300 6	50,000 100,000 70,000 50,000 30,000 60,000	50,000 100,000 70,000 50,000 30,000 60,000	50,000 100,000 70,000 50,000 30,000 60,000	50,000 100,000 70,000 50,000 30,000 60,000	50,000 100,000 70,000 50,000 30,000 60,000	250,000 500,000 350,000 250,000 150,000 300,000
	รวม			360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
9. สำนักงานเกษตรจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. ฝึกอบรมเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชบนพื้นที่สูง 2. จัดทำแปลงสาธิตเพื่อฝึกอบรมอาชีพทางการเกษตร "การปลูกผักสมุนไพร พื้นบ้านและยารักษาโรค" 3. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปถนอมอาหาร แปรรูปผลผลิตทาง การเกษตรและพัฒนาผลิตภัณฑ์	ราย ไร่ กลุ่ม	75 3 2/3	15,000 - 20,000	15,000 9,000 30,000	15,000 - 20,000	15,000 9,000 30,000	15,000 - 20,000	75,000 18,000 120,000
	รวม			35,000	54,000	35,000	54,000	35,000	213,000
10. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. แนะนำส่งเสริมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ ให้เกิดการ รวมกลุ่มและนำรูปแบบสหกรณ์ไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายและตัวชี้วัด(กลุ่มชาวบ้าน)	ครั้ง	6	27,000	27,000	27,000	27,000	27,000	135,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	2. จัดเวทีชาวบ้าน/ประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ผู้แทนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรผู้นำชุมชน เกษตรกรในพื้นที่โครงการ และเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดทำ/ทบทวนแผนกลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/การทำกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้รูปแบบการสหกรณ์พร้อมทั้งนำโครงการตามแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/การทำกิจกรรมกลุ่มในพื้นที่โครงการฯ	ครั้ง	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
11. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เชียงใหม่	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. ส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ 2. จัดทำศูนย์เรียนรู้เชิงท่องเที่ยวเกษตรด้านหม่อนไหม 3. ประสานงาน ติดตามให้คำแนะนำ	ศูนย์ แห่ง ครั้ง	1 1 4	810,000 50,000 30,000	891,000 20,000 33,000	981,000 20,000 34,000	1,079,000 20,000 37,000	1,186,000 20,000 38,000	4,947,000 130,000 172,000
	รวม			890,000	944,000	1,035,000	1,136,000	1,244,000	5,249,000
12. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน กิจกรรม อบรมให้ความรู้โดยใช้กระบวนการวิสาหกิจชุมชน	กลุ่ม	2	30,000	-	30,000	-	30,000	90,000
	รวม			30,000	0	30,000	0	30,000	90,000
13. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การพัฒนาชุมชนต้นแบบการทำเกษตรปลอดภัยแบบบูรณาการ 2. การฝึกกำลังประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มทักษะด้านการเกษตรและสหกรณ์แบบบูรณาการ 3. การฝึกอบรมเยาวชนและผู้นำชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มทักษะด้านการเกษตรและสหกรณ์แบบบูรณาการ	ราย/ปี คน/ปี คน/ปี	50 30 50	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	250,000 270,000 125,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			129,000	129,000	129,000	129,000	129,000	645,000
14. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง								
	กิจกรรม								
	1. การจัดบริการสาธารณสุขเชิงรุก (12 ครั้ง/หมู่บ้าน)	ครั้ง	180	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	2. การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน			150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	2.1 อบรม อสม. (นักจัดการสุขภาพ)	คน	75						
	2.2 จัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาหมู่บ้านแบบมีส่วนร่วม	กิจกรรม	15						
	รวม			200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000
15. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก พัฒนาศักยภาพชุมชนให้คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน								
	กิจกรรม								
	1. การชีลส์สกรีน	คน	20	14,000	14,000	14,000	14,000	14,000	70,000
	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง								
	กิจกรรม								
	1. โครงการป้องกันโรคที่นำโดยแมลงและยุง	คน	40	28,000	28,000	28,000	28,000	28,000	140,000
	2. ส่งเสริมการรู้หนังสือ	คน	22	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	65,000
	รวม			55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของคนและชุมชน									
1. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก เสริมสร้างความมั่นคงของชาติในฐานะของพลเมืองไทยที่ดี								
	กิจกรรม								
	1. ส่งเสริมอัตลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน	17 บ้าน	4	40,000	40,000	30,000	30,000	30,000	170,000
	รวม			40,000	40,000	30,000	30,000	30,000	170,000
	รวมทั้งสิ้น			2,980,000	3,023,000	3,065,000	3,067,000	3,126,000	15,261,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการบูรณาการดำเนินโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน กิจกรรม สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	หมู่บ้าน ราย	17 150	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
	รวม			3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการบูรณาการดำเนินโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน กิจกรรม 1. บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วมปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่ 2. ติดตามประเมินผลโครงการในภาพรวม 3. วิเคราะห์และจัดทำหนังสือสรุปผลการดำเนินงานโครงการฯ 4. การประชาสัมพันธ์และจัดระบบสารสนเทศโครงการ ฯ	ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ	1 1 1 1	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	100,000 150,000 65,000 100,000
	รวม			83,000	83,000	83,000	83,000	83,000	415,000
3. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการหลัก บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วมปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
	รวม			450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อม									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรในชุมชน กิจกรรม 1. จัดเรียนรู้และสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1.1 จัดเรียนรู้และสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	5	15	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	รวม			70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
2. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน กิจกรรม	แห่ง	3	5,000	-	5,000	-	5,000	15,000

	1. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพฯ								
	2. อบรมขยายผล								
	รวม			5,000	0	5,000	0	5,000	15,000
	รวมทั้งสิ้น			611,000	843,000	911,000	906,000	911,000	4,182,000

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” กลุ่มน้ำแม่สะงา ตำบลหมอกจำแป่ และตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.ความเป็นมา

เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริและทรงเยี่ยมราษฎร ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในวันที่ 3 - 5 มีนาคม 2549 เพื่อทอดพระเนตรผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งโรงเรียนเกษตรกรรมบนพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอนในโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พร้อมทั้งได้ทรงมีพระราชเสาวนีย์เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหลายประการ ได้แก่ ด้านการเกษตร ด้านหัตถกรรม ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านพัฒนาสังคม ในชุมชนและด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและมีพระประสงค์ที่จะให้พสกนิกรที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ น้ำและดิน และสามารถดำรงชีวิตและมีวิถีชีวิตที่อยู่กับป่าได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนตลอดไป

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงได้จัดทำโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในลักษณะของการพัฒนาในระบบลุ่มน้ำซึ่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 4 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำแม่สะงา ลุ่มน้ำของ ลุ่มน้ำปาย และลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

พื้นที่เป้าหมายครอบคลุม 9 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านหมอกจำแป่ บ้านแม่สะงา บ้านห้วยขาน บ้านนาป่าแปก (มีบ้านบริวาร คือ บ้านปางตอง) บ้านห้วยมะเขือส้ม (มีบ้านบริวาร คือ บ้านรวมไทย) บ้านห้วยโป่งอ่อน บ้านทบศอก บ้านยอด บ้านทุ่งไม้สัก (มีบ้านบริวารคือ บ้านลิซอป่าตึง)

2.2 ภูมิประเทศ

พื้นที่โครงการประมาณ 263,105.10 ไร่ หรือ 420.97 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A ร้อยละ 48.77 รองลงมาเป็นลุ่มน้ำ 1B ร้อยละ 21.23 ภูมิประเทศเป็นพื้นที่สูงมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย ประชาชนทำการเกษตรตามไหล่เขา มีลำห้วยสำคัญ ได้แก่ ห้วยปางตอง

ลุ่มน้ำแม่สะงามีลักษณะของพื้นที่จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

- ลักษณะพื้นที่ราบ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 400 - 500 เมตร ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ บ้านทุ่งไม้สัก บ้านแม่สะงา บ้านหมอกจำแป่ บ้านห้วยขาน และบ้านยอด
- ลักษณะพื้นที่สูง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 500 - 1,200 เมตร ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ บ้านทบศอก บ้านห้วยโป่งอ่อน บ้านปางตอง บ้านนาป่าแปก บ้านห้วยมะเขือส้ม และ บ้านรวมไทย

2.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ อยู่ในภูมิอากาศเขตร้อน มีอุณหภูมิระหว่าง 9.5 - 40 องศาเซลเซียส และมีอากาศแห้งแล้งในฤดูหนาว

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

มีพื้นที่โครงการประมาณ 263,105.10 ไร่ หรือ 420.97 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 392.23 ตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 12.41 ตารางกิโลเมตรและพื้นที่เกษตรกรรม 4.01 ตารางกิโลเมตร

3.ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าไทยใหญ่ รองลงมา คือ ลีซอ กะเหรี่ยงแดง และปะโอ เป็นต้น มีประชากรรวม 7,286 คน 2,282 ครัวเรือน

ที่	หมู่บ้านหลัก/ หมู่บ้านเป้าหมาย	หมู่บ้านบริวาร	หมู่ที่	ตำบล	จำนวน		พื้นที่การเกษตร (ไร่)	รายได้เฉลี่ย/ คน/ปี (บาท)	เขตพื้นที่ อนุรักษ์	ชาติพันธุ์
					ครัวเรือน	ประชากร				
1	บ้านหมอกจำแป่		1	หมอกจำแป่	250	703	1,552	54,971	ก้นออก	ไทยใหญ่
2	บ้านแม่สะงา		2	หมอกจำแป่	365	1,175	878	48,263	พื้นที่ เกษตรกรรม	ไทยใหญ่
3	บ้านห้วยขาน		3	หมอกจำแป่	266	959	406	42,756	ก้นออก	ไทยใหญ่,ปะโอ
4	บ้านนาป่าแปก	บ้านปางตอง	4	หมอกจำแป่	331	1,256	800	43,460	ป่าอนุรักษ์	ม้ง,ไทยใหญ่
5	บ้านห้วยมะเขือส้ม	บ้านรวมไทย	5	หมอกจำแป่	313	1,060	500	55,781	ป่าสงวน	ม้ง,ไทยใหญ่
6	บ้านห้วยโป่งอ่อน		7	หมอกจำแป่	101	410	875	40,476	ป่าอนุรักษ์	กะเหรี่ยงแดง
7	บ้านทบศอก		8	หมอกจำแป่	71	337	2,000	36,517	ป่าอนุรักษ์	กะเหรี่ยงแดง
8	บ้านยอด		9	หมอกจำแป่	82	173	200	50,838	ป่าอนุรักษ์	ไทยใหญ่
9	บ้านทุ่งไม้สัก	ลีซอป่าตึง	2	ปางหมู	503	1,213	500	58,009	ก้นออก	ไทยใหญ่
รวม					2,282	7,286	7,711			

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยในฤดูฝนจะปลูกข้าวไร่ ข้าวนาปี (สำหรับบริโภค) ปลายฤดูฝนจะปลูกงา หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวนาปีแล้วจะใช้พื้นที่ปลูก ถั่วเหลือง กระเทียมและแตงโม สำหรับไม้ผลมีการปลูกชาจีน ลิ้นจี่ มะม่วง กาแฟอาราบิก้า ไข่ โอ๊วกาโด

ด้านการจำหน่ายผลผลิต เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการคมนาคมสะดวกและไม่ห่างไกล จากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน จึงมีพ่อค้าเดินทางไปรับซื้อผลผลิตที่หมู่บ้าน สำหรับกะหล่ำปลีจะบรรทุก ไปจำหน่ายที่อำเภอแม่สะเรียง นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปและจำหน่ายผลผลิตให้กับนักท่องเที่ยวอีกด้วย ประชากรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 20,000 บาท/ปี/ครัวเรือน

ด้านการเลี้ยงสัตว์ ประชากรในลุ่มน้ำนี้มีการเลี้ยงสัตว์เล็ก (หมู ไก่) ทุกครัวเรือนสำหรับ ใช้เป็นอาหาร ประกอบพิธีกรรมและจำหน่ายเป็นรายได้เสริมมีการเลี้ยงวัวค่อนช้างน้อย มีลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นไปในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง

การใช้สารเคมี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ จึงมีการใช้สารเคมี ค่อนช้างแพร่หลายโดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ปลูกกะหล่ำปลี และกระเทียม ได้แก่ บริเวณบ้านห้วยมะเขือส้ม บ้านนาป่าแปก บ้านหมอกจำแป่และบ้านแม่สะงา

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

- 1.) เกษตรกรมีสภาพยากจน
- 2) สภาพป่าถูกทำลาย มีการเผาป่าเพื่อทำการเกษตร
- 3) พื้นที่โครงการเป็นหมู่บ้านใกล้ชายแดน
- 4) มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนเผ่าในพื้นที่
- 5) มีปัญหาด้านการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรอย่างแพร่หลายในพื้นที่

5.2 ศักยภาพของการพัฒนา

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

เป็นพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำภายใต้วิสัยทัศน์ “คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน” และมีทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์หลากหลาย เช่น เชียดแลว และกล้วยไม้ป่า (เอื้องชะ)

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่โครงการเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำธรรมชาติ เป็นพื้นที่สูงและดินมีความอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถส่งเสริมเป็นศูนย์เรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่สูงเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ป่าพื้นเมืองตามพระราชดำริ การพัฒนาแหล่งอาหารธรรมชาติของชุมชนพื้นที่สูงภายใต้โครงการ food bank การพัฒนาหัตถกรรมของชนเผ่าเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์หัตถกรรมท้องถิ่นและเป็นรายได้เสริม พัฒนาเป็นต้นแบบของระบบการจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ (water bank) และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม รวมถึงการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ เน้นการปลูกป่าฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ป่าพื้นเมืองและสัตว์ในท้องถิ่น เช่น เขียดแลว

2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนาศักยภาพระบบการปลูกพืชและพัฒนาการผลิตข้าวไร้โดยการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการถ่ายทอดเทคโนโลยี และถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชน โดยการสาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงสุกร โคและสัตว์ปีก ตลอดจนส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

3) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม รวมถึงด้านโภชนาการในชุมชน

4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เน้นจัดระบบส่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้งด้านการอุปโภคบริโภคและด้านการเกษตร

5) ด้านการวิจัย เน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าและแหล่งธนาอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ถิ่นน้ำแม่สะงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมชลประทาน	0	12,000,000	9,700,000	8,000,000	8,000,000	37,700,000
	กรมประมง	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	3,748,000	3,748,000	3,748,000	3,748,000	3,748,000	18,740,000
	รวม	5,476,000	17,476,000	15,176,000	13,476,000	13,476,000	65,080,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	520,000	520,000	520,000	520,000	520,000	2,600,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
	กรมประมง	98,000	98,000	98,000	98,000	98,000	490,000
	กรมปศุสัตว์	59,000	59,000	59,000	59,000	59,000	295,000
	กรมวิชาการเกษตร	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	1,035,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
	กรมหม่อนไหม	35,000	38,000	41,000	44,000	47,000	205,000
	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	35,000		35,000		35,000	105,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	129,000	129,000	129,000	129,000	129,000	645,000
	กรมการพัฒนาชุมชน	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	480,000	480,000	300,000	90,000	90,000	1,440,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	130,000	130,000	130,000	130,000	130,000	650,000
	รวม	2,239,000	2,207,000	2,065,000	1,823,000	1,861,000	10,195,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	กรมประมง	210,000	210,000	210,000	210,000	210,000	1,050,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	83,000	83,000	83,000	83,000	83,000	415,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
	รวม	743,000	980,000	1,043,000	1,043,000	1,043,000	4,852,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำแม่สะงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	520,000	520,000	520,000	520,000	520,000	2,600,000
กรมชลประทาน	0	12,000,000	9,700,000	8,000,000	8,000,000	37,700,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
กรมประมง	458,000	458,000	458,000	458,000	458,000	2,290,000
กรมปศุสัตว์	59,000	59,000	59,000	59,000	59,000	295,000
กรมพัฒนาที่ดิน	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
กรมวิชาการเกษตร	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	1,035,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
กรมหม่อนไหม	35,000	38,000	41,000	44,000	47,000	205,000
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	35,000	0	35,000	0	35,000	105,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	212,000	212,000	212,000	212,000	212,000	1,060,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	3,748,000	3,748,000	3,748,000	3,748,000	3,748,000	18,740,000
กระทรวงมหาดไทย						
กรมการพัฒนาชุมชน	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	480,000	480,000	300,000	90,000	90,000	1,440,000
กระทรวงศึกษาธิการ						
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
กระทรวงสาธารณสุข						
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	130,000	130,000	130,000	130,000	130,000	650,000
รวม	8,458,000	20,663,000	18,284,000	16,342,000	16,380,000	80,127,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่สะงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ พันธุ์ ป้องกันรักษาดินน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ 1.1 ผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	500,000	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	รวม			150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									
1. สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การอนุรักษ์และปรับปรุงบำรุงดิน กิจกรรม 1. สำรวจจัดทำแผนที่ระดับขอบเขตและวางแผนที่ดิน 2. จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 3. สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด 4. สาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ 5. หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่ ไร่ ไร่ ไร่ กล้า	2,000 2,000 750 750 100,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	200,000 6,000,000 490,000 600,000 600,000
	รวม			1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
2. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16	โครงการหลัก การอนุรักษ์และปรับปรุงบำรุงดิน กิจกรรม 1. ปลูกป่าห้วย 2. ฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน 3. การเพาะชำกล้าแฝก	ไร่ แห่ง กล้า	400 400 120,000	1,400,000 2,000,000 348,000	1,400,000 2,000,000 348,000	1,400,000 2,000,000 348,000	1,400,000 2,000,000 348,000	1,400,000 2,000,000 348,000	7,000,000 10,000,000 1,740,000
	รวม			3,748,000	3,748,000	3,748,000	3,748,000	3,748,000	18,740,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
แผนงานที่ 3 แผนงานการฟื้นฟู พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ									
1. โครงการชลประทานแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. ก่อสร้างระบบส่งน้ำบ้านทบศอก 2. อาคารบังคับน้ำบ้านห้วยโป่งอ่อนพร้อมระบบส่งน้ำ (จัดหาน้ำ ช่วยเหลือราษฎรบ้านห้วยโป่งอ่อน) 3. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝั่งซ้ายฝายนาหมากปิน 4. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝายห้วยอื่น	 ไร่ ไร่ ไร่ ไร่	 600 500 450 260	 - - - -	 12,000,000 - -	 - 9,700,000 - -	 - - 8,000,000 -	 - - - 8,000,000	 12,000,000 9,700,000 8,000,000 8,000,000
	รวม			0	12,000,000	9,700,000	8,000,000	8,000,000	37,700,000
รวมทั้งสิ้น				5,476,000	17,476,000	15,176,000	13,476,000	13,476,000	65,080,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่สะงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง กิจกรรม 1. การวิเคราะห์พื้นที่และทบทวนข้อมูลโครงการพัฒนากาผลิตข้าว 2. แพลงเรียนรู้การเพิ่มผลผลิตข้าวและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ ในชุมชน 3. การพัฒนาเครือข่ายด้านการผลิตข้าวและการป้องกันกำจัดโรค 4. การถ่ายทอดความรู้ การติดตามและขยายผล 5. จ้างเหมาผู้ช่วยปฏิบัติงาน	ชุดข้อมูล ไร่ หมู่บ้าน ครั้ง/ราย คน/เดือน	1 25 10 20/1,000 1/12	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	35,000 150,000 80,000 75,000 180,000	175,000 750,000 400,000 375,000 900,000
	รวม			520,000	520,000	520,000	520,000	520,000	2,600,000
2. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการอย่างทั่วถึง กิจกรรม 1. โครงการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ 2. จัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	หมู่บ้าน หมู่บ้าน	5 5	50,000 5,000	50,000 5,000	50,000 5,000	50,000 5,000	50,000 5,000	250,000 25,000
	รวม			55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
3. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การสร้างความมั่นคงและภูมิคุ้มกันในอาชีพของเกษตรกร - อบรม/สอนแนะนำการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน /บัญชี ต้นทุนอาชีพ - กำกับแนะนำการจัดทำบัญชี - ติดตามการจัดการจัดทำบัญชี เก็บข้อมูลรายบุคคล	คน คน คน	30 10 10	1,200 400 400	1,200 400 400	1,200 400 400	1,200 400 400	1,200 400 400	6,000 2,000 2,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
4. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ								
	1.1 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	ราย	100	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	1.2 การฝึกอบรมเกษตรกร	ราย	100	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
	1.3 ติดตามและแนะนำส่งเสริมเกษตรกร	ครั้ง	50	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	2. ประมงโรงเรียน	แห่ง	5	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	60,000
	รวม			98,000	98,000	98,000	98,000	98,000	490,000
5. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร								
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมอาสาปศุสัตว์	ราย	3	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500
	2. ฝึกอบรม - เกษตรกร	ราย	12	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	6,000
	- ครูและนักเรียนในโรงเรียน	แห่ง	1	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
	3. ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร	หมู่บ้าน	3	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	4. การจัดทำฐานข้อมูลการเลี้ยงสัตว์	หมู่บ้าน	3	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
	5. ส่งเสริมการเลี้ยงสุกร	ราย/ตัว	4/4	8,200	8,200	8,200	8,200	8,200	41,000
	6. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีก	ราย/ตัว	2/60	4,600	4,600	4,600	4,600	4,600	23,000
	7. จัดตั้งกองทุนอาหารสัตว์	แห่ง	1	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
	8. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน	แห่ง	1	3,500	3,500	3,500	3,500	3,500	17,500
	รวม			59,000	59,000	59,000	59,000	59,000	295,000

6. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการอย่างทั่วถึง								
	กิจกรรม								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	1.1 จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนบนพื้นที่สูง	11 บ้าน	5	50,000	50,000	10,000	-	-	110,000
	1.2 อบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนบนพื้นที่สูง	11 รุ่น	5	100,000	100,000	20,000	-	-	220,000
	1.3 ให้บริการสงเคราะห์ครอบครัวแก่ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง	ครอบครัว	10	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	โครงการหลัก พัฒนาศักยภาพชุมชนให้คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน								
	กิจกรรม								
	2.1 อบรมให้ความรู้การพัฒนาอาชีพเสริม/อาชีพทางเลือก	รุ่น/คน	4/80	120,000	120,000	90,000	-	-	330,000
	2.2 อบรมเสริมสร้างทักษะอาชีพแก่ผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชน	รุ่น/คน	2/40	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	2.3 ส่งเสริมการปลูกป่าสวัสดิการชุมชนโดยชุมชน	11 บ้าน	4	80,000	80,000	60,000	-	-	220,000
	รวม			440,000	440,000	270,000	90,000	90,000	1,330,000
7. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. แปลงต้นแบบ	ราย/ไร่	2/2	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	2. แปลงขยายผล	ราย/ไร่	5/5	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	3. การฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน	ครั้ง/ราย	1	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	4. จัดทำสื่อ	ชิ้น	1,000	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	5. ผลิตและกระจายพันธุ์ดี	ต้น	300	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	6. การติดตามงาน และบริหารโครงการ	ครั้ง/ราย	6	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	รวม			360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
8. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชบนพื้นที่สูง	ราย	100	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	2. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและพัฒนาผลิตภัณฑ์	ราย	50	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	3. ส่งเสริมการปลูกกาแฟเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	10	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000
	4. ส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	15	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	5. ส่งเสริมการปลูกผักพื้นบ้านสมุนไพรและยารักษาโรค	ไร่	3	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
	6. ส่งเสริมการผลิตเห็ด	ท่อน	500	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	7. จัดทำจุดเรียนรู้การผลิตพันธุ์พืชบนพื้นที่สูง	จุด	1	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	8. ติดตามแนะนำการส่งเสริมเกษตรกร	ลุ่มน้ำ	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	1,035,000
9. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. แนะนำส่งเสริมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯให้เกิดการรวมกลุ่มและนำรูปแบบสหกรณ์ไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายและตัวชี้วัด (กลุ่มชาวบ้าน) 2. จัดเวทีชาวบ้าน/ประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ผู้แทนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรผู้นำชุมชน เกษตรกรในพื้นที่โครงการ และเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดทำ/ทบทวนแผนกลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/การทำกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้รูปแบบการสหกรณ์พร้อมทั้งนำโครงการตามแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/การทำกิจกรรมกลุ่มในพื้นที่โครงการฯ	ครั้ง	6	27,000	27,000	27,000	27,000	27,000	135,000
		ครั้ง	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
10. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เชียงใหม่	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. โครงการจัดทำแปลงเรียนรู้การปลูกหม่อนผลสดและการแปรรูป 1.1 สนับสนุนวัสดุดูแลแปลงหม่อนผลสด 1.2 สนับสนุนวัสดุการแปรรูปหม่อนผลสด 1.3 ประสานงาน ติดตามให้คำแนะนำ	แห่ง	1						
		แปลง	1	10,000	11,000	12,000	13,000	14,000	60,000
		ครั้ง	1	10,000	11,000	12,000	13,000	14,000	60,000
		ครั้ง	4	15,000	16,000	17,000	18,000	19,000	85,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			35,000	38,000	41,000	44,000	47,000	205,000
11. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การพัฒนาชุมชนต้นแบบการทำเกษตรปลอดภัยแบบบูรณาการ 2. การฝึกกำลังประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มทักษะด้าน การเกษตรและสหกรณ์แบบบูรณาการ 3. การฝึกอบรมเยาวชนและผู้นำชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและ เพิ่มทักษะด้านการเกษตรและสหกรณ์แบบบูรณาการ	ราย/ปี คน/ปี คน/ปี	50 30 50	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	50,000 54,000 25,000	250,000 270,000 125,000
	รวม			129,000	129,000	129,000	129,000	129,000	645,000
12. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการอย่างทั่วถึง กิจกรรม 1. การจัดบริการสาธารณสุขเชิงรุก (12 ครั้ง/หมู่บ้าน) 2. การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน 2.1 อบรม อสม. (นักจัดการสุขภาพ) 2.2 จัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาหมู่บ้านแบบมีส่วนร่วม	ครั้ง คน กิจกรรม	108 45 9	40,000 90,000 	40,000 90,000 	40,000 90,000 	40,000 90,000 	40,000 90,000 	200,000 450,000
	รวม			130,000	130,000	130,000	130,000	130,000	650,000
13. สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. โครงการเพาะเห็ดนางฟ้า โครงการหลัก ส่งเสริมการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง กิจกรรม 1. โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพและสิทธิประโยชน์ ของผู้สูงอายุ 2. ส่งเสริมการรู้หนังสือ	คน คน คน	35 40 71	24,500 28,000 39,500	24,500 28,000 39,500	24,500 28,000 39,500	24,500 28,000 39,500	24,500 28,000 39,500	122,500 140,000 197,500
	รวม			92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
14. สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. โครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน 2. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินใน เขตปฏิรูปที่ดิน	 กลุ่ม แห่ง	 2 3	 30,000 5,000	 - -	 30,000 5,000	 - -	 30,000 5,000	 90,000 15,000
	รวม			35,000	0	35,000	0	35,000	105,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของคนและชุมชน									
1. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก เสริมสร้างความมั่นคงของชาติในฐานะของพลเมือง ไทยที่ดี กิจกรรม 1. ส่งเสริมอัตลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน	 11 บ้าน	 4	 40,000	 40,000	 30,000	 -	 -	 110,000
	รวม			40,000	40,000	30,000	0	0	110,000
	รวมทั้งสิ้น			2,239,000	2,207,000	2,065,000	1,823,000	1,861,000	10,195,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่สะงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการบูรณาการดำเนินโครงการรักษน้ำฯ กิจกรรม								
	1. บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วมปฏิบัติงาน สนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	2. ติดตามประเมินผลโครงการในภาพรวมโครงการฯ	ลุ่มน้ำ	1	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	3. วิเคราะห์และจัดทำหนังสือสรุปผลการดำเนินงาน	ลุ่มน้ำ	1	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	65,000
	4. การประชาสัมพันธ์และจัดระบบสารสนเทศโครงการ ฯ	ลุ่มน้ำ	1	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	รวม			83,000	83,000	83,000	83,000	83,000	415,000
2. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการหลัก บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วม ปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
	รวม			450,000	687,000	750,000	750,000	750,000	3,387,000
แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อม									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรในชุมชน กิจกรรม								
	1. จัดเรียนรู้และสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1.1 จัดเรียนรู้และสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	แห่ง	15	210,000	210,000	210,000	210,000	210,000	1,050,000
	รวม			210,000	210,000	210,000	210,000	210,000	1,050,000
	รวมทั้งสิ้น			743,000	980,000	1,043,000	1,043,000	1,043,000	4,852,000

โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง ตำบลแม่อูคอ อำเภอขุนยวม ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง และตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. ความเป็นมา

เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริและทรงเยี่ยมราษฎร ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในวันที่ 3 - 5 มีนาคม 2549 เพื่อทอดพระเนตรผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งโรงเรียนเกษตรกรบนพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอนในโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พร้อมทั้งได้ทรงมีพระราชเสาวนีย์เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหลายประการ ได้แก่ ด้านการเกษตร ด้านหัตถกรรม ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านพัฒนาสังคม ในชุมชนและด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและมีพระประสงค์ที่จะให้พสกนิกรที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ น้ำและดิน และสามารถดำรงชีวิตและมีวิถีชีวิตที่อยู่กับป่าได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนตลอดไป

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงได้จัดทำโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในลักษณะของการพัฒนาในระบบลุ่มน้ำซึ่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 4 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำแม่สะงา ลุ่มน้ำของ ลุ่มน้ำปาย และลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

พื้นที่เป้าหมายครอบคลุม 8 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านห้วยหมากกลาง บ้านพะนอคี (มีบ้านบริวาร คือน้ำโค้ง) บ้านหนองเขียว (มีบ้านบริวารคือ บ้านห้วยขี้หมู บ้านห้วยข้าวลิบ บ้านแม่สะมาด บ้านกัวขม้น) บ้านใหม่ห้วยหวาย (มีบ้านบริวาร คือ บ้านห้วยหลายเล็ก) บ้านทุ่งมะขามป้อม (มีบ้านบริวาร คือ บ้านขอแตก่า) บ้านแม่สุริน บ้านห้วยโป่งกาน (มีบ้านบริวาร คือ บ้านห้วยฮะ) บ้านหัวแม่สุรินทร์ (มีบ้านบริวารคือ บ้านหัวฮะ บ้านพะยอย บ้านกะโน บ้านแม่สุรินทรน้อย บ้านแม่สุรินทรน้อยเหนือ บ้านแม่สุรินทรเหนือใต้ บ้านสามหลัง)

2.2 ภูมิประเทศ

พื้นที่โครงการประมาณ 112,442.43 ไร่ หรือ 179.90 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ภูเขาสูง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพ ลุ่มน้ำ 1A ร้อยละ 67.71 มีความสูง 1,000 - 1,500 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ด้านเหนือส่วนหนึ่งครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง มีลำห้วยที่สำคัญคือ ห้วยโป่งและห้วยแม่จำ ไหลไปลงแม่น้ำปายที่บ้านผาบ่อง ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง ส่วนพื้นที่ด้านใต้เป็นส่วนของน้ำแม่สุริน มีต้นกำเนิดจากตอยแม่อูคอมีพื้นที่ครอบคลุมตำบลแม่อูคอ อำเภอขุนยวม ไหลไป

รวมกับแม่น้ำปายในเขตพม่าก่อนไหลแม่น้ำสาละวิน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดินคุณภาพลุ่มน้ำ 1A ร้อยละ 67.71 เป็นพื้นที่ที่มีส่วนคาบเกี่ยวอยู่ในเขต 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองและอำเภอยะหริ่ง

2.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ อยู่ในภูมิอากาศเขตร้อนชื้น มีอากาศเย็นตลอดปี โดยเฉพาะฤดูหนาว บนนยอดเขาอากาศเย็นมาก ฤดูฝนช่วงเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม มีฝนตกชุก ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,282 มิลลิเมตร บางปีมีปริมาณน้ำฝนสูงถึง 1,900 มม./ปี ฤดูแล้งช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 38 องศาเซลเซียส มีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 25 องศาเซลเซียส

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่โครงการประมาณ 112,442.43 ไร่ หรือ 179.90 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 179.41 ตารางกิโลเมตร รองลงมา เป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 0.49 ตารางกิโลเมตร

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง มีประชากรรวม 4,129 คน 1,206 ครัวเรือน

ที่	หมู่บ้านหลัก/ หมู่บ้านเป้าหมาย	หมู่บ้านบริวาร	หมู่ที่	ตำบล	จำนวน		พื้นที่การเกษตร (ไร่)	รายได้เฉลี่ย/ คน/ปี (บาท)	เขตพื้นที่ อนุรักษ์	ชาติพันธุ์
					ครัวเรือน	ประชากร				
1	บ้านห้วยหมากกลาง		4	ห้วยโป่ง	109	258	320	75,713	ป่าอนุรักษ์	กะเหรี่ยงขาว
2	บ้านพะนอคี	บ้านน้ำโค้ง	9	ห้วยโป่ง	111	383	276	38,313	ป่าอนุรักษ์	กะเหรี่ยงขาว
3	บ้านหนองเขียว	บ้านห้วยขี้หมู บ้านห้วยข้าวสับ บ้านแม่สะมาด บ้านกัวขม้น	10	ห้วยโป่ง	140	566	321	36,148	ป่าอนุรักษ์	กะเหรี่ยงขาว
4	บ้านใหม่ห้วยหวาย	บ้านห้วยหวายล่าง	14	ห้วยโป่ง	96	444	267	43,756	ป่าสงวน	กะเหรี่ยงขาว
5	บ้านทุ่งมะขามป้อม	ขอแตก่า	15	ห้วยโป่ง	75	317	393	36,597	ป่าสงวน	กะเหรี่ยงขาว
6	บ้านหัวแม่สุรินทร์	บ้านหัวชะ บ้านพะยอย บ้านกะโน บ้านแม่สุรินทร์น้อย แม่สุรินทร์น้อยเหนือ แม่สุรินทร์น้อยใต้ บ้านสามหลัง	2	แม่อุค	211	765	1,495	36,831	ป่าสงวน	ไทยใหญ่
7	บ้านแม่สุริน		3	ขุนยวม	235	740	1,000	64,291	ป่าอนุรักษ์	ไทยใหญ่, กะเหรี่ยงขาว
8	บ้านห้วยโป่งกาน	บ้านห้วยชะ	6	ผาบ่อง	229	656	842	42,851	ป่าสงวน	กะเหรี่ยงขาว
รวม					1,206	4,129	4,914			

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรในพื้นที่ประกอบด้วยชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงเพียงชาติพันธุ์เดียว ลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชนกลุ่มนี้มีลักษณะของการอยู่อาศัยพึ่งพิงธรรมชาติตามแบบของการอยู่ร่วมกับป่าอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงมีวิถีชีวิตชนบทรรมนิยมและวัฒนธรรมเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งลุ่มน้ำ โดยแสดงออกได้อย่างชัดเจนในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ป่าไม้และสัตว์ป่า การประกอบอาชีพโดยทำการเกษตร ปลูกข้าวเป็นหลักโดยร้อยละ 80 เป็นการปลูกข้าวนาปี ผลผลิตเฉลี่ย 40 ถัง/ไร่ สำหรับข้าวไร่มีการปลูกมากบริเวณบ้านหนองเขียว ผลผลิตเฉลี่ย 30 ถัง/ไร่ พืชที่ปลูกเป็นการค้าในลุ่มน้ำนี้คือ กาแฟอาราบิก้า โดยจะมีพ่อค้าเดินทางขึ้นไปรับซื้อผลผลิต มีพื้นที่ปลูกมากบริเวณบ้านห้วยแม่สุริน บ้านพอนอกี และบ้านห้วยหมากกลาง โดยปลูกในลักษณะเชิงอนุรักษ์ใช้ร่วมเงาร่วมกับป่า หรือปลูกบริเวณรอบๆ บ้าน นอกจากนี้มีการปลูกชาเพื่อเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน รายได้โดยเฉลี่ยของประชากรค่อนข้างต่ำ ประมาณ 8,000 - 10,000 บาท/ครัวเรือน/ปี

สำหรับการเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารทุกครัวเรือน(หมู ไก่ เป็ด) สัตว์ที่มีความสำคัญที่สุด คือ สัตว์ใหญ่ (โค กระบือ) มีประมาณ 1,000 - 1,500 ตัว ด้านประมง มีแหล่งน้ำที่สำคัญมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณหนองเขียว ซึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ มีลักษณะเป็นบึงขนาดใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 50 ไร่ เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของลุ่มน้ำ

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

1) ขาดความมั่นคงด้านอาหารโดยเฉพาะข้าว กลุ่มบ้านที่มีการขาดแคลนข้าวมากที่สุด คือ บ้านหนองเขียว จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ร้อยละ 55.27 ของชุมชนนี้มีข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภค

2) เกษตรกรมีสภาพยากจน

3) ขาดความรู้และทักษะในการทำการเกษตรที่เหมาะสม

4) สภาพพื้นที่อยู่ห่างไกลจากเมืองและการคมนาคมยากลำบาก

5.2 ศักยภาพของการพัฒนา

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

มีความเป็นหนึ่งเดียวของชาติพันธุ์และวิถีชีวิตของชาวเผ่ากะเหรี่ยง ที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติ และเป็นนักอนุรักษ์ป่าไม้

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่โครงการเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำธรรมชาติ เป็นพื้นที่สูงและดินมีความอุดมสมบูรณ์ สภาพป่าไม้รอบชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบของชุมชนอยู่ดีมีสุขและอยู่ร่วมกับป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน การสนับสนุนให้เกิดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าต้นน้ำลำธาร

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ เน้นการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการทำบันไดดิน คุ้มน้ำ ขอบเขาและหญ้าแฝก การปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำลำธารและสร้างฝายต้นน้ำลำธาร การสาธิตและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน รวมทั้งการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนาศักยภาพระบบการปลูกพืชและพัฒนาการผลิตข้าวไร่โดยการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีและถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชน โดยการสาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงสุกร โคและสัตว์ปีก ตลอดจนส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

3) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม รวมถึงด้านโภชนาการในชุมชน

4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เน้นจัดระบบส่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้งด้านการอุปโภคบริโภคและการเกษตร

5) ด้านการวิจัย เน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าและแหล่งธนาคารอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" กลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมชลประทาน		15,000,000	9,900,000	9,500,000	8,500,000	42,900,000
	กรมประมง	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	15,000	5,000	10,000	5,000		35,000
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	858,000	858,000	858,000	858,000	858,000	4,290,000
	รวม	2,601,000	17,591,000	12,496,000	12,091,000	11,086,000	55,865,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	550,000	550,000	550,000	550,000	550,000	2,750,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
	กรมประมง	98,000	98,000	98,000	98,000	98,000	490,000
	กรมปศุสัตว์	102,000	102,000	102,000	102,000	102,000	510,000
	กรมวิชาการเกษตร	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	1,035,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	30,000	30,000	0	30,000	0	90,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	129,000	129,000	129,000	129,000	129,000	645,000
	กรมการพัฒนาชุมชน	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	480,000	480,000	470,000	180,000	180,000	1,790,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	146,000	146,000	146,000	146,000	146,000	730,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	รวม	2,196,000	2,196,000	2,156,000	1,896,000	1,866,000	10,310,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	5,000	0	5,000	0	5,000	15,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	83,000	83,000	83,000	83,000	83,000	415,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	450,000	689,000	750,000	750,000	750,000	3,389,000
	รวม	538,000	772,000	838,000	833,000	838,000	3,819,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	550,000	550,000	550,000	550,000	550,000	2,750,000
กรมชลประทาน	0	15,000,000	9,900,000	9,500,000	8,500,000	42,900,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
กรมประมง	248,000	248,000	248,000	248,000	248,000	1,240,000
กรมปศุสัตว์	102,000	102,000	102,000	102,000	102,000	510,000
กรมพัฒนาที่ดิน	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
กรมวิชาการเกษตร	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	1,035,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	50,000	35,000	15,000	35,000	5,000	140,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	212,000	212,000	212,000	212,000	212,000	1,060,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	450,000	689,000	750,000	750,000	750,000	3,389,000
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	858,000	858,000	858,000	858,000	858,000	4,290,000
กระทรวงมหาดไทย						
กรมการพัฒนาชุมชน	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	480,000	480,000	470,000	180,000	180,000	1,790,000
กระทรวงศึกษาธิการ						
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	146,000	146,000	146,000	146,000	146,000	730,000
กระทรวงสาธารณสุข						
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
รวม	5,435,000	20,659,000	15,590,000	14,920,000	13,890,000	70,494,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ พันธุ์ ป้องกันรักษาดินน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ 1.1 ผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	500,000	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	รวม			150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
2. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี กิจกรรม 1. อบรมอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช 2. จัดทำแปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช	โรงเรียน	1	10,000	-	10,000	-	-	20,000
	รวม			10,000	0	10,000	0	0	20,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									
1. สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การอนุรักษ์และปรับปรุงบำรุงดิน กิจกรรม 1. สำรวจจัดทำแผนที่ระดับขอบเขตและวางแผนที่ดิน 2. จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 3. สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด 4. สาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ 5. หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่ ไร่ ไร่ ไร่ กล้า	2,000 2,000 750 750 100,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	200,000 6,000,000 490,000 600,000 600,000
	รวม			1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
2. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16	โครงการหลัก การอนุรักษ์และปรับปรุงบำรุงดิน								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	กิจกรรม 1. เพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีอินทนนท์ฯ ไปยังหมู่บ้าน เป้าหมายอื่นๆ เพิ่มขึ้นพร้อมกับนำพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารี ซึ่งมี สภาพสมบูรณ์เหมาะสมคืนสู่ถิ่นธรรมชาติ 2. ปลุกป่าหวาย 3. ฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน 4. การเพาะชำกล้าแฝก	งาน ไร่ แห่ง กล้า	1/300 100 100 20,000	200,000 350,000 250,000 58,000	200,000 350,000 250,000 58,000	200,000 350,000 250,000 58,000	200,000 350,000 250,000 58,000	200,000 350,000 250,000 58,000	1,000,000 1,750,000 1,250,000 290,000
	รวม			858,000	858,000	858,000	858,000	858,000	4,290,000
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรม 1. อบรมการให้ความรู้การปลูกหญ้าแฝก 2. ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	กล้า	60,000	5,000	5,000	-	5,000	-	15,000
	รวม			5,000	5,000	0	5,000	0	15,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการฟื้นฟู พัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ									
1. โครงการชลประทานแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. ฝายห้วยหมากกลาง (ล่าง) ลูกที่ 2 พร้อมระบบส่งน้ำ 2. อาคารบังคับน้ำบ้านทุ่งมะขามป้อม พร้อมระบบส่งน้ำ (จัดหาน้ำ ช่วยเหลือราษฎรบ้านทุ่งมะขามป้อม) 3. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝายพอนอศี ลูกที่ 2 4. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝายแม่สุริน	แห่ง แห่ง แห่ง แห่ง	600 ไร่ 450 ไร่ 200 ไร่ 200 ไร่	- - - -	15,000,000 - - -	- 9,900,000 - -	- - 9,500,000 -	- - - 8,500,000	15,000,000 9,900,000 9,500,000 8,500,000
	รวม			0	15,000,000	9,900,000	9,500,000	8,500,000	42,900,000
	รวมทั้งสิ้น			2,601,000	17,591,000	12,496,000	12,091,000	11,086,000	55,865,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ พันธุ์ ป้องกันรักษาดินน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ 1.1 ผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	500,000	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	รวม			150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
2. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี กิจกรรม 1. อบรมอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช 2. จัดทำแปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช	โรงเรียน	1	10,000	-	10,000	-	-	20,000
	รวม			10,000	0	10,000	0	0	20,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									
1. สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การอนุรักษ์และปรับปรุงบำรุงดิน กิจกรรม 1. สำรวจจัดทำแผนที่ระดับขอบเขตและวางแผนที่ดิน 2. จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 3. สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด 4. สาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ 5. หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่ ไร่ ไร่ ไร่ กล้า	2,000 2,000 750 750 100,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	40,000 1,200,000 98,000 120,000 120,000	200,000 6,000,000 490,000 600,000 600,000
	รวม			1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	1,578,000	7,890,000
2. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16	โครงการหลัก การอนุรักษ์และปรับปรุงบำรุงดิน								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	กิจกรรม 1. เพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีอินทนนท์ฯ ไปยังหมู่บ้าน เป้าหมายอื่นๆ เพิ่มขึ้นพร้อมกับนำพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารี ซึ่งมี สภาพสมบูรณ์เหมาะสมคืนสู่ถิ่นธรรมชาติ 2. ปลุกป่าหวาย 3. ฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน 4. การเพาะชำกล้าแฝก	งาน ไร่ แห่ง กล้า	1/300 100 100 20,000	200,000 350,000 250,000 58,000	200,000 350,000 250,000 58,000	200,000 350,000 250,000 58,000	200,000 350,000 250,000 58,000	200,000 350,000 250,000 58,000	1,000,000 1,750,000 1,250,000 290,000
	รวม			858,000	858,000	858,000	858,000	858,000	4,290,000
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรม 1. อบรมการให้ความรู้การปลูกหญ้าแฝก 2. ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	กล้า	60,000	5,000	5,000	-	5,000	-	15,000
	รวม			5,000	5,000	0	5,000	0	15,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการฟื้นฟู พัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ									
1. โครงการชลประทานแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. ฝายห้วยหมากกลาง (ล่าง) ลูกที่ 2 พร้อมระบบส่งน้ำ 2. อาคารบังคับน้ำบ้านทุ่งมะขามป้อม พร้อมระบบส่งน้ำ (จัดหาน้ำ ช่วยเหลือราษฎรบ้านทุ่งมะขามป้อม) 3. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝายพอนอศี ลูกที่ 2 4. ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝายแม่สุริน	แห่ง แห่ง แห่ง แห่ง	600 ไร่ 450 ไร่ 200 ไร่ 200 ไร่	- - - -	15,000,000 - - -	- 9,900,000 - -	- - 9,500,000 -	- - - 8,500,000	15,000,000 9,900,000 9,500,000 8,500,000
	รวม			0	15,000,000	9,900,000	9,500,000	8,500,000	42,900,000
	รวมทั้งสิ้น			2,601,000	17,591,000	12,496,000	12,091,000	11,086,000	55,865,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. การวิเคราะห์พื้นที่และทบทวนข้อมูลโครงการพัฒนาการผลิตข้าว	ชุดข้อมูล	1	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	175,000
	2. แปรลงเรียนรู้การเพิ่มผลผลิตข้าวและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในชุมชน	ไร่	30	180,000	180,000	180,000	180,000	180,000	900,000
	3. การพัฒนาเครือข่ายด้านการผลิตข้าวและการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว	หมู่บ้าน	10	80,000	80,000	80,000	80,000	80,000	400,000
	4. การถ่ายทอดความรู้ การติดตามและขยายผล	ครั้ง/ราย	20/1,000	75,000	75,000	75,000	75,000	75,000	375,000
	5. จ้างเหมาผู้ช่วยปฏิบัติงาน	คน/เดือน	1/12	180,000	180,000	180,000	180,000	180,000	900,000
	รวม			550,000	550,000	550,000	550,000	550,000	2,750,000
2. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง								
	กิจกรรม								
	1. โครงการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ	หมู่บ้าน	5	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	2. จัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	หมู่บ้าน	5	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000
	รวม			55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
3. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. การสร้างความมั่นคงและภูมิคุ้มกันในอาชีพของเกษตรกร								
	- อบรม/สอนแนะการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน /บัญชีต้นทุนอาชีพ	คน	30	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	6,000
	- กำกับและนำการจัดทำบัญชี	คน	10	400	400	400	400	400	2,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	- ติดตามการจัดทำบัญชี เก็บข้อมูลรายบุคคล	คน	10	400	400	400	400	400	2,000
	รวม			2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
4. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1.1 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1.2 การฝึกอบรมเกษตรกร 1.3 ติดตามและแนะนำส่งเสริมเกษตรกร 2. ประมงโรงเรียน	 ราย ราย ครั้ง แห่ง	 100 100 50 5	 60,000 6,000 20,000 12,000	 60,000 6,000 20,000 12,000	 60,000 6,000 20,000 12,000	 60,000 6,000 20,000 12,000	 60,000 6,000 20,000 12,000	 300,000 30,000 100,000 60,000
	รวม			98,000	98,000	98,000	98,000	98,000	490,000
5. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร กิจกรรม 1. ฝึกอบรมอาสาปศุสัตว์ 2. ฝึกอบรมเกษตรกร 3. ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร 4. การจัดทำฐานข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ 5. ส่งเสริมการเลี้ยงสุกร 6. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีก 7. กองทุนอาหารสัตว์	 ราย ราย หมู่บ้าน หมู่บ้าน ราย/ตัว ราย/ตัว แห่ง	 6 24 6 6 8/8 4/120 1	 5,000 2,400 30,000 36,000 16,400 9,200 3,000	 5,000 2,400 30,000 36,000 16,400 9,200 3,000	 5,000 2,400 30,000 36,000 16,400 9,200 3,000	 5,000 2,400 30,000 36,000 16,400 9,200 3,000	 5,000 2,400 30,000 36,000 16,400 9,200 3,000	 25,000 12,000 150,000 180,000 82,000 46,000 15,000
	รวม			102,000	102,000	102,000	102,000	102,000	510,000
6. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง กิจกรรม 1.1 จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนบนพื้นที่สูง	 15 บ้าน	 5	 50,000	 50,000	 50,000	 -	 -	 150,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	1.2 อบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการชุมชน บนพื้นที่สูง	15 รุ่น	5	100,000	100,000	100,000	-	-	300,000
	1.3 ให้บริการสงเคราะห์ครอบครัวแก่ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง	ครอบครัว	10	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	โครงการหลัก พัฒนาศักยภาพชุมชนให้คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน								
	กิจกรรม								
	2.1 อบรมให้ความรู้การพัฒนาอาชีพเสริม/อาชีพทางเลือก	รุ่น/คน	3/60	90,000	90,000	90,000	90,000	90,000	450,000
	2.2 อบรมเสริมสร้างทักษะอาชีพแก่ผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชน	รุ่น/คน	2/40	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	2.3 ส่งเสริมการปลูกป่าสวัสดิการชุมชนโดยชุมชน	15 บ้าน	5	100,000	100,000	100,000	-	-	300,000
	รวม			430,000	430,000	430,000	180,000	180,000	1,650,000
7. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. แปลงต้นแบบ	ราย/ไร่	2/2	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	2. แปลงขยายผล	ราย/ไร่	5/5	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	3. การฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน	ครั้ง/ราย	1	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	4. จัดทำสื่อ	ชิ้น	1,000	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	5. ผลิตและกระจายพันธุ์ดี	ตัน	300	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	6. การติดตามงาน และบริหารโครงการ	ครั้ง/ราย	6	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	รวม			360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000

8. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้าง มูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชบนพื้นที่สูง	ราย	100	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	2.ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและ พัฒนาผลิตภัณฑ์	ราย	50	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	3. ส่งเสริมการปลูกกาแฟเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	10	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	4. ส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้น้ำมันต้นเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	15	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	5. ส่งเสริมการปลูกผักพื้นบ้านสมุนไพรและยารักษาโรค	ไร่	3	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
	6. ส่งเสริมการผลิตเห็ด	ท่อน	500	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	7. จัดทำจุดเรียนรู้การผลิตพันธุ์พืชบนพื้นที่สูง	จุด	1	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	8. ติดตามแนะนำการส่งเสริมเกษตรกร	ลุ่มน้ำ	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	1,035,000
9. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม 1. แนะนำส่งเสริมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯให้เกิดการรวมกลุ่มและนำรูปแบบสหกรณ์ไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายและตัวชี้วัด (กลุ่มชาวบ้าน) 2. จัดเวทีชาวบ้าน/ประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ผู้แทนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรผู้นำชุมชน เกษตรกรในพื้นที่โครงการ และเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดทำ/ทบทวนแผนกลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/การทำกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้รูปแบบการสหกรณ์พร้อมทั้งนำโครงการตามแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/การทำกิจกรรมกลุ่มในพื้นที่โครงการฯ	ครั้ง	6	27,000	27,000	27,000	27,000	27,000	135,000
		ครั้ง	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			37,000	37,000	37,000	37,000	37,000	185,000
10. สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน	กลุ่ม	2	30,000	30,000	-	30,000	-	90,000
	กิจกรรม อบรมให้ความรู้โดยใช้กระบวนการวิสาหกิจชุมชน								
	รวม			30,000	30,000	0	30,000	0	90,000
11. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร								
	กิจกรรม 1. การพัฒนาชุมชนต้นแบบการทำเกษตรปลอดภัยแบบบูรณาการ	ราย/ปี	50	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	2. การฝึกกำลังประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มทักษะด้านการเกษตรและสหกรณ์แบบบูรณาการ	คน/ปี	30	54,000	54,000	54,000	54,000	54,000	270,000
	3. การฝึกอบรมเยาวชนและผู้นำชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มทักษะด้านการเกษตรและสหกรณ์แบบบูรณาการ	คน/ปี	50	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000
	รวม			129,000	129,000	129,000	129,000	129,000	645,000
12. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง กิจกรรม 1. การจัดบริการสาธารณสุขเชิงรุก (12 ครั้ง/หมู่บ้าน) 2. การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน 2.1 อบรม อสม. (นักจัดการสุขภาพ) 2.2 จัดกิจกรรมแก้ไขปัญหามะเร็งแบบมีส่วนร่วม	ครั้ง คน กิจกรรม	84 35 7	30,000 70,000	30,000 70,000	30,000 70,000	30,000 70,000	30,000 70,000	150,000 350,000
	รวม			100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
13. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1.1 โครงการปลูกเสาวรส 1.2 โครงการปลูกกาแฟ 1.3 โครงการเลี้ยงหมู โครงการหลัก พัฒนาศักยภาพชุมชนให้คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน กิจกรรม 2.1 โครงการช่างซ่อมรถจักรยานยนต์เบื้องต้น 2.2 โครงการขยายพันธุ์พืช โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง กิจกรรม 3.1 ส่งเสริมการรู้หนังสือ	 คน คน คน คน คน คน	 55 20 35 20 35 54	 39,000 14,000 24,500 14,000 24,500 30,000	 39,000 14,000 24,500 14,000 24,500 30,000	 39,000 14,000 24,500 14,000 24,500 30,000	 39,000 14,000 24,500 14,000 24,500 30,000	 39,000 14,000 24,500 14,000 24,500 30,000	 195,000 70,000 122,500 70,000 122,500 150,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			146,000	146,000	146,000	146,000	146,000	730,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของคนและชุมชน									
1. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก เสริมสร้างความมั่นคงของชาติในฐานะของพลเมืองไทยที่ดี กิจกรรม 1. ส่งเสริมอัตลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน	15 บ้าน	5	50,000	50,000	40,000	-	-	140,000
	รวม			50,000	50,000	40,000	0	0	140,000
	รวมทั้งสิ้น			2,296,000	2,296,000	2,256,000	1,996,000	1,966,000	10,810,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่สะมาด ห้วยหมาก - ลาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการบูรณาการดำเนินโครงการรักษน้ำ กิจกรรม 1. บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วมปฏิบัติงาน สนับสนุนในพื้นที่ 2. ติดตามประเมินผลโครงการในภาพรวม 3. วิเคราะห์และจัดทำหนังสือสรุปผลการดำเนินงานโครงการฯ 4. การประชาสัมพันธ์และจัดระบบสารสนเทศโครงการ ฯ	ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ	1 1 1 1	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	20,000 30,000 13,000 20,000	100,000 150,000 65,000 100,000
	รวม			83,000	83,000	83,000	83,000	83,000	415,000
2. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการหลัก บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วม ปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	450,000	689,000	750,000	750,000	750,000	3,389,000
	รวม			450,000	689,000	750,000	750,000	750,000	3,389,000
แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อม									
1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด แม่ฮ่องสอน	โครงการหลัก โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน กิจกรรม 1. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพฯ 2. อบรมขยายผล	แห่ง	3	5,000	-	5,000	-	5,000	15,000
	รวม			5,000	0	5,000	0	5,000	15,000
	รวมทั้งสิ้น			538,000	772,000	838,000	833,000	838,000	3,819,000

ข้อมูลพื้นฐานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำคำ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

1. ความเป็นมา

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชเสาวนีย์ให้จัดตั้งสถานีพัฒนาเกษตรที่สูงของพระองค์ท่านขึ้นอีก 1 - 2 แห่ง เพื่อประสงค์ให้พสกนิกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูงได้รับการพัฒนาอาชีพ โดยตระหนักถึงความสำคัญของต้นไม้ น้ำ และดิน เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร สามารถดำรงชีพอยู่กับป่าได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จึงได้จัดทำโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ณ บ้านห้วยห้วยกป๋ายโซขึ้น โดยนำภารกิจของหน่วยงานต่างๆ ที่ดำเนินการในสถานีพัฒนาเกษตรที่สูง ของพระองค์ท่านที่มีอยู่เดิมขยายผลสู่หมู่บ้านบริเวณ 11 หมู่บ้าน

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

พื้นที่เป้าหมาย 11 หมู่บ้าน คือ บ้านห้วยห้วยกป๋ายโซ บ้านเล่าลัว บ้านห้วยหมาก บ้านโป่งไฮ บ้านนาไต่ บ้านหัวแม่คำ บ้านพะน้อย บ้านปางมะหัน บ้านสันมะเค็ด บ้านม้งแปดหลัง และบ้านม้งเก้าหลัง

2.2 ภูมิประเทศ

พื้นที่โครงการประมาณ 19,959.2 ไร่ หรือ 31.92 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพ ลุ่มน้ำ 1A ร้อยละ 44.19 รองลงมา คือ ลุ่มน้ำชั้น 1B ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงลาดเอียงจากทิศใต้ไปสูทิศเหนือมียอดดอยห้วยห้วยกสูงสุดประมาณ 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

2.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของพื้นที่อยู่ในเขตร้อนชื้น และฤดูหนาวมีอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 24 องศาเซลเซียส ฤดูร้อน เริ่มจากกลางเดือนกุมภาพันธ์ – กลางเดือนพฤษภาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 32 องศาเซลเซียส ฤดูฝน เริ่มจากกลางเดือนพฤษภาคม – กลางเดือนตุลาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 1,768 มิลลิเมตร มากที่สุดในปี 2544 จำนวน 2,287.60 มิลลิเมตร น้อยที่สุดในปี 2546 จำนวน 1,404.10 มิลลิเมตร จำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ย 143 วันต่อปี ฤดูหนาวพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 15.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 0.9 – 1.0 องศาเซลเซียส สภาพอากาศในพื้นที่ราบอุณหภูมิจะอยู่ที่ 7 – 9 องศาเซลเซียส ส่วนบนยอดดอยอุณหภูมิต่ำสุดจะอยู่ที่ 0 – 5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิ -1.5 องศาที่ภูชี้ฟ้า จึงทำให้อากาศที่เชียงรายในช่วงฤดูหนาว เป็นพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวอยากมาเป็นอย่างยิ่ง

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่ของโครงการประมาณ 19,959.2 ไร่ หรือ 31.92 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั้งหมด

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า อาข่า มูเซอ จีน ไทยใหญ่ ม้ง และลีซอ มีประชากรรวม 2,625 คน 10,058 ครัวเรือน

ที่	หมู่บ้าน	ตำบล	หมู่ที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร (คน)
1	ห้วยหยวกป่าโซ	แม่สลองใน	9	286	1,098
2	เล่าลิว	แม่สลองใน	14	207	983
3	ห้วยหมาก	แม่สลองใน	18	66	166
4	โป่งไฮ	แม่สลองใน	21	251	1,204
5	ห้วยแม่คำ	แม่สลองใน	4	774	1,646
6	พะน้อย	แม่สลองใน	12	182	646
7	นาโต	แม่สลองใน	20	174	742
8	สันมะเค็ด	แม่สลองใน	23	170	1,318
9	ปางมะหัน	เทอดไทย	8	236	727
10	ม้ง8 หลัง	เทอดไทย	12	90	457
11	ม้ง9 หลัง	เทอดไทย	9	190	1,71
รวม				2,626	10,058

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน และองค์การบริหารส่วนตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

พืชหลัก ได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวนา กาแฟ ชา พืชรอง ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่วนพืชที่เด่นของพื้นที่ได้แก่ กาแฟ ชา

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

- 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา ประกอบอาชีพการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ โดยขาดความรู้ทางการเกษตรที่เหมาะสม
- 2) สภาพป่าถูกบุกรุกและทำลาย เนื่องจากราษฎรขาดความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางด้านการเกษตรอย่างเหมาะสม
- 3) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านติดชายแดนที่มีปัญหาด้านความมั่นคง
- 4) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีถิ่นฐานที่แน่นอน

5.2 ศักยภาพของการพัฒนา

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

มีสถานีวิจัยเกษตรที่สูงตามพระราชดำริฯ บ้านห้วยห้วยกปากโซ ดำเนินการเป็นต้นแบบ ซึ่งสามารถขยายผลสำเร็จไปยังพื้นที่เป้าหมาย ให้มีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้องอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่โครงการมีสถานีดำนเนินงานตามพระราชดำริเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำธรรมชาติ เป็นพื้นที่สูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งเกษตรกรมีความพร้อมที่จะร่วมการพัฒนาและเรียนรู้ จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนให้ประกอบอาชีพการเกษตรบนพื้นที่สูงภายใต้ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ เน้นการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการทำบันไดดิน คุ้มน้ำขอบเขาและหญ้าแฝก การปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำลำธาร และสร้างฝายต้นน้ำลำธาร (check dam) การสาธิตและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน รวมทั้งการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนาศักยภาพระบบการปลูกพืช โดยฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยการใช้แปลงต้นแบบ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม ที่ปลอดภัยทั้งด้านพืช และสัตว์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชนโดยการสาธิตส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ และผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน ตลอดจนการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบธนาคารอาหารชุมชน

3) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม การส่งเสริมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงด้านโภชนาการในชุมชน

4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เน้นการพัฒนาด้านแหล่งน้ำเพื่อจัดหาน้ำ และปรับปรุงคุณภาพน้ำ ให้แก่ราษฎรในชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้งด้านการอุปโภค บริโภค และด้านการเกษตร

5) ด้านการวิจัย เน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่น และการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่า และแหล่งธนาคารอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมประมง	257,000	207,000	257,000	207,000	257,000	1,185,000
	กรมชลประทาน	9,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	45,000,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	1,641,000	1,641,000	1,641,000	1,641,000	1,641,000	8,205,000
	รวม	10,898,000	10,848,000	10,898,000	10,848,000	10,898,000	54,390,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	237,000	237,000	237,000	237,000	237,000	1,185,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
	กรมประมง	220,000	235,000	243,000	243,000	243,000	1,184,000
	กรมปศุสัตว์	75,000	75,000	75,000	75,000	75,000	375,000
	กรมวิชาการเกษตร	700,000	700,000	700,000	700,000	700,000	3,500,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	479,000	304,000	304,000	304,000	304,000	1,695,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	172,000	172,000	172,000	172,000	172,000	860,000
	กรมหม่อนไหม	45,000	33,000	40,000	22,000	22,000	162,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	394,000	394,000	394,000	394,000	394,000	1,970,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	98,000	59,000	52,000	46,000	39,000	294,000
	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000
	รวม	2,549,000	2,338,000	2,346,000	2,322,000	2,315,000	11,870,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	กรมพัฒนาที่ดิน	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000
	รวม	604,000	854,000	1,104,000	1,104,000	1,104,000	4,770,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย
 ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	237,000	237,000	237,000	237,000	237,000	1,185,000
กรมชลประทาน	9,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	45,000,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
กรมประมง	477,000	442,000	500,000	450,000	500,000	2,369,000
กรมปศุสัตว์	75,000	75,000	75,000	75,000	75,000	375,000
กรมพัฒนาที่ดิน	1,650,000	1,650,000	1,650,000	1,650,000	1,650,000	8,250,000
กรมวิชาการเกษตร	700,000	700,000	700,000	700,000	700,000	3,500,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	479,000	304,000	304,000	304,000	304,000	1,695,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	172,000	172,000	172,000	172,000	172,000	860,000
กรมหม่อนไหม	45,000	33,000	40,000	22,000	22,000	162,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	394,000	394,000	394,000	394,000	394,000	1,970,000
กระทรวงศึกษาธิการ						
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	123,000	84,000	77,000	71,000	64,000	419,000
กระทรวงแรงงาน						
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000
รวม	14,051,000	14,040,000	14,348,000	14,274,000	14,317,000	71,030,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ พันธุ์ ป้องกันรักษาดินน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด เชียงราย	กิจกรรม								
	1. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืดเพื่อปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ	ตัว	500,000	97,000	97,000	97,000	97,000	97,000	485,000
	2. ประเมินผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ	ครั้ง	15	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	รวม			117,000	117,000	117,000	117,000	117,000	585,000
2.สำนักงานประมงจังหวัดเชียงราย	1. เพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ	แห่ง	10	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	2. ยวอาสาสมัครอนุรักษ์สัตว์น้ำ	คณะ	10	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	3. สำรวจความหลากหลายชนิดของสัตว์น้ำ	ครั้ง	12	50,000	0	50,000	0	50,000	150,000
	4. คู่มือปลา	แห่ง	5	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
	รวม			140,000	90,000	140,000	90,000	140,000	600,000
3. โครงการชลประทานเชียงราย	โครงการ/กิจกรรม								
	1. ฝายน้ำค้ำพร้อมอาคารประกอบจัดหาน้ำสนับสนุนโครงการรักษน้ำ - ก่อสร้างฝายทดน้ำ พร้อมระบบส่งน้ำ และถังพักน้ำ	แห่ง	1	9,000,000	-	-	-	-	9,000,000
	2. ฝายพร้อมอาคารประกอบบ้านพะน้อย จัดหาน้ำสนับสนุนโครงการ - ก่อสร้างฝายทดน้ำ พร้อมระบบส่งน้ำ และถังพักน้ำ	แห่ง	1	-	9,000,000	-	-	-	9,000,000
	3. ฝายห้วยนาไต่แข้งพร้อมอาคารประกอบจัดหาน้ำสนับสนุน - ก่อสร้างฝายทดน้ำ พร้อมระบบส่งน้ำ และถังพักน้ำ	แห่ง	1	-	-	9,000,000	-	-	9,000,000
	4. ฝายบ้านขาหย่างพร้อมอาคารประกอบจัดหาน้ำสนับสนุนโครงการ - ก่อสร้างฝายทดน้ำ พร้อมระบบส่งน้ำ และถังพักน้ำ	แห่ง	1	-	-	-	9,000,000	-	9,000,000
	5. ฝายบ้านสามเต้าพร้อมอาคารประกอบจัดหาน้ำสนับสนุนโครงการ - ก่อสร้างฝายทดน้ำ พร้อมระบบส่งน้ำ และถังพักน้ำ	แห่ง	1	-	-	-	-	9,000,000	9,000,000
	รวม			9,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	45,000,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									
1. สถานีพัฒนาที่ดินเชียงราย	กิจกรรม								
	1. สำรวจวางแผนการใช้ดิน	ไร่	500						
	2. จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	500	1,400,000	1,400,000	1,400,000	1,400,000	1,400,000	7,000,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	3. สาธิตการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด	ไร่	100	65,000	65,000	65,000	65,000	65,000	325,000
	4. สาธิตการปรับปรุงดินกรด	ไร่	100	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	5. สาธิตการทำและการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	ไร่	50	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
	6. ปลูกแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	100,000	73,000	73,000	73,000	73,000	73,000	365,000
	รวม			1,641,000	1,641,000	1,641,000	1,641,000	1,641,000	8,205,000
	รวมทั้งสิ้น			10,898,000	10,848,000	10,898,000	10,848,000	10,898,000	54,390,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย	กิจกรรม								
	1. ทดสอบและพัฒนาเพิ่มผลผลิตการปลูกข้าวนาดำแบบขั้นบันได	ไร่	100	181,000	181,000	181,000	181,000	181,000	905,000
	2. จัดทำแปลงเรียนรู้การเพิ่มผลผลิตข้าว และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	แปลง/ไร่	10/10	32,000	32,000	32,000	32,000	32,000	160,000
	3. การดูงานและติดตามประเมินผล (นัดพบเกษตรกร)	ครั้ง	50	24,000	24,000	24,000	24,000	24,000	120,000
	รวม			237,000	237,000	237,000	237,000	237,000	1,185,000
2. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เชียงราย	โครงการหลัก โครงการพัฒนาภูมิปัญญาทางบัญชีสู่ต้นทุนอาชีพ			9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
	กิจกรรม								
	1. สอนแนะการจัดทำบัญชี	ราย	50						
	- บัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ								
	2. กระตุ้นการจัดทำบัญชี	ราย	50						
	- บัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ								
	3. ติดตามการจัดทำบัญชี	ราย	50						
	- บัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ								
	รวม			9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
3. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำ จืดเชียงราย	โครงการ ถ่ายทอดความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงสัตว์น้ำและ ประมงตามศักยภาพของพื้นที่								
	กิจกรรม								
	1. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการประมง								
	1.1 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	ราย	50	110,000	110,000	110,000	110,000	110,000	550,000
	1.2 ติดตามและให้คำแนะนำเกษตรกร	ครั้ง	50	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	2. สนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ	ราย	50	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	รวม			150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
4.สำนักงานประมงจังหวัด เชียงราย	1.ประมงโรงเรียน	แห่ง	3	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
	2.จุดสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำ	แห่ง	5	30,000	45,000	53,000	53,000	53,000	234,000
	รวม			70,000	85,000	93,000	93,000	93,000	434,000
5. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เชียงราย	โครงการหลัก โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพปศุสัตว์ กิจกรรม								
	1. สาธิตการเลี้ยงแกะขน	ตัว	10	31,500	31,500	31,500	31,500	31,500	157,500
	2. สนับสนุนแร่ธาตุ/วัคซีน/เวชภัณฑ์โคเนื้อ	ราย/ตัว	50/100	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	3. ส่งเสริมการเลี้ยงสุกรสู่เกษตรกร	ราย/ตัว	10/10	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	4. ฝึกอบรมเกษตรกร	ราย	60	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
	5. กิจกรรมอำนวยการ	โครงการ	1	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500
	รวม			75,000	75,000	75,000	75,000	75,000	375,000
6. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัด เชียงราย	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมด้านต่างๆ แก่กลุ่มเป้าหมาย	ราย	180	147,600	147,600	147,600	147,600	147,600	738,000
	2. ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ			86,400	86,400	86,400	86,400	86,400	432,000
	3. การให้บริการสวัสดิการสังคม			160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
	รวม			394,000	394,000	394,000	394,000	394,000	1,970,000
7. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร ที่สูงเชียงราย	กิจกรรม								
	1. ศึกษา/ทดสอบ/วิจัยพืชเศรษฐกิจ และระบบการปลูกพืช								
	2. ถ่ายทอดเทคโนโลยี								
	2.1 การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงต้นแบบ								
	2.1.1 การผลิตกาแฟพันธุ์เชียงใหม่ 80 ร่วมกับมะคาเดเมีย	ไร่	11	245,000	245,000	245,000	245,000	245,000	1,225,000
	2.2 การฝึกอบรม	ราย	50	75,000	75,000	75,000	75,000	75,000	375,000
	2.2.1 การผลิตกาแฟอาราบิก้าที่ถูกต้องและเหมาะสม								
	2.2.2 การผลิตมะคาเดเมียที่ถูกต้องและเหมาะสม								
	2.2.3 การลดสารพิษบนพื้นที่สูง								
7. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร ที่สูงเชียงราย	3. การผลิตและการกระจายพันธุ์พืช			350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	1,750,000
	3.1 การผลิตกาแฟอาราบิก้า	ต้น	20,000						

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	3.2 การผลิตชาอัสสัม 3.3 การผลิตมะคาเดเมีย 4. การติดตามผลการดำเนินงาน	ตัน ตัน ครั้ง	40,000 5,000 12	 30,000	 30,000	 30,000	 30,000	 30,000	 150,000
	รวม			700,000	700,000	700,000	700,000	700,000	3,500,000
8. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการ อาชีพจังหวัดเชียงราย(เกษตรกรที่ สูง) และสำนักงานเกษตรจังหวัด เชียงราย	กิจกรรม								
	1. อบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (การปลูกพืชผักสวนครัว เมืองหนาว)	ราย/หมู่บ้าน	500/10	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	2. ส่งเสริมปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภค	ครัวเรือน/ไร่	500/50	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	3. ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิตการเกษตร (ชา กาแฟ)	กลุ่ม/หมู่บ้าน	11/11	30,000	20,000	20,000	20,000	20,000	110,000
	รวม			90,000	80,000	80,000	80,000	80,000	410,000
9. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระ เกียรติฯ น่าน	กิจกรรม								
	1. ส่งเสริมการปลูกหม่อนผลสด (รายเก่า) - สนับสนุนปัจจัยการผลิต			13,500	13,500	13,500	13,500	13,500	67,500
	2. ส่งเสริมการปลูกหม่อนผลสดเพื่อแปรรูป - อบรมหลักสูตรการปลูกหม่อนผลสด - สนับสนุนปัจจัยการผลิต (ต้นพันธุ์หม่อนโตโลไมท์ ปุยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี) - อบรมหลักสูตรการแปรรูปหม่อนผลสด - สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การแปรรูป			28,500	5,000	5,000	5,000	5,000	48,500
		ราย	10	-	3,500	-	-	-	3,500
		กลุ่ม	1	-	8,000	18,000	-	-	26,000
	3. สนับสนุนปัจจัยการผลิตฐานเรียนรู้ที่สถานี	ไร่	3	3,000	3,000	3,500	3,500	3,500	16,500
	รวม			45,000	33,000	40,000	22,000	22,000	162,000
10. ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพ ราษฎรไทยบริเวณชายแดน เชียงราย	โครงการ โครงการพัฒนาอาชีพ (500 บาท/คน)			30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	กิจกรรม	คน	15	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	1. จัดการศึกษาหลักสูตรอาชีพระยะสั้น ช่างพื้นฐาน	คน	15	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	2. จัดการศึกษาหลักสูตรอาชีพระยะสั้น พัฒนาอาชีพ	คน	15	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	รวม			120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000
11. สำนักงานส่งเสริมการศึกษา	โครงการ/กิจกรรม								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
นอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดเชียงราย (กศน. อำเภอแม่ฟ้าหลวง)	1. โครงการส่งเสริมความรู้ด้านการปลูกกาแฟ	ราย	20	6,500	-	-	-	-	6,500
	2. โครงการอนุรักษ์ผ้าปักชนเผ่าม้ง	ราย	20	13,000	-	-	-	-	13,000
	3. โครงการตัดเย็บชุดชนเผ่าม้ง	ราย	20	13,000	-	-	-	-	13,000
	4. โครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าปักชนเผ่าอาข่า	ราย	20	13,000	-	-	-	-	13,000
	5. โครงการทำดอกไม้จากผ้าใยบัว	ราย	40	6,500	-	6,500	-	-	13,000
	6. โครงการเลี้ยงผึ้งโพรงต่อเนื่อง	ราย	20	6,500	-	-	-	-	6,500
	7. โครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าปักชนเผ่ามูเซอ	ราย	20	13,000	-	-	-	-	13,000
	8. โครงการการถนอมอาหาร (ผักกาด)	ราย	20	6,500	-	-	-	-	6,500
	9. โครงการของที่ระลึกจากผ้าปักชนเผ่าอาข่า	ราย	60	6,500	6,500	6,500	-	-	19,500
	10. โครงการขนมไทย (โดนัทจิ๋ว, ถั่วยพู)	ราย	100	6,500	6,500	13,000	6,500	-	32,500
	11. โครงการทำไม้กวาดดอกหญ้า	ราย	160	7,000	13,500	6,500	20,000	6,500	53,500
	12. โครงการเพาะเห็ดจากขอนไม้	ราย	80	-	6,500	-	6,500	13,000	26,000
	14. โครงการส่งเสริมเกษตรสวนหลังบ้าน	ราย	60	-	13,000	-	-	6,500	19,500
	15. โครงการช่างเชื่อมเบื้องต้น	ราย	20	-	6,500	-	-	-	6,500
	16. โครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	ราย	40	-	6,500	-	6,500	-	13,000
	17. โครงการซ่อมมอเตอร์ไซด์	ราย	20	-	-	6,500	-	-	6,500
	18. โครงการจักรสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	ราย	20	-	-	6,500	-	-	6,500
	19. โครงการบรรจุภัณฑ์กาแฟ	ราย	20	-	-	6,500	-	-	6,500
	20. โครงการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่	ราย	20	-	-	-	6,500	-	6,500
	21. โครงการทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่	ราย	20	-	-	-	-	6,500	6,500
	22. โครงการทำปุ๋ยหมักจากเศษพืช	ราย	20	-	-	-	-	6,500	6,500
	รวม			98,000	59,000	52,000	46,000	39,000	294,000
12. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เชียงราย	1. แนะนำส่งเสริมสหกรณ์	กลุ่ม		26,500	26,500	26,500	26,500	26,500	132,500
	2. จัดเวทีชาวบ้านอุดหนุน เพื่อพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ ในพื้นที่	กลุ่ม		10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ								
	3. จัดจ้างเหมาพนักงานสหกรณ์ 1 คน	เดือน		135,500	135,500	135,500	135,500	135,500	677,500
	รวม			172,000	172,000	172,000	172,000	172,000	860,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของคนและชุมชน									
1. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการ อาชีพจังหวัดเชียงราย(เกษตรที่	โครงการ/กิจกรรม								
	1. รมรณคั้ให้ความรู้ สร้างความตระหนัก อบรมถ่ายทอด	ราย/หมู่บ้าน	500/11	45,000	30,000	30,000	30,000	30,000	165,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
สูง) และสำนักงานเกษตรจังหวัด เชียงราย	2. การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ	ตัน/หมู่บ้าน	88/11	60,000	40,000	40,000	40,000	40,000	220,000
	3. เบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่	คน	4	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	4. คำน้ำมันเชื้อเพลิง	ลิตร	4,800	24,000	24,000	24,000	24,000	24,000	120,000
	5. เบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ติดตามประเมินงาน	คน	2	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			159,000	124,000	124,000	124,000	124,000	655,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน									
1. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการ อาชีพจังหวัดเชียงราย(เกษตรที่ สูง) และสำนักงานเกษตรจังหวัด เชียงราย	โครงการ/กิจกรรม								
	1. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	หมู่/จุด	1 หมู่/1 จุด	50,000	-	-	-	-	50,000
	2. จัดทำแปลงเรียนรู้แบบผสมผสาน	แปลง/ไร่	5 แปลง/5 ไร่	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	3. อบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นแบบนว เกษตร	ราย/หมู่บ้าน	750/11	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	4. ส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น (ชาอัสสัม)	ไร่/บ้าน	55/11	120,000	40,000	40,000	40,000	40,000	280,000
	รวม			230,000	100,000	100,000	100,000	100,000	630,000
	รวมทั้งสิ้น			2,549,000	2,338,000	2,346,000	2,322,000	2,315,000	11,870,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเชียงราย	กิจกรรม 1. เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" 2. จัดประชุมคณะกรรมการและคณะทำงานโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย 3. ติดตามผลการดำเนินงานโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ในภาพรวม 4. จัดทำรายงาน/สรุปผลการดำเนินงานโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน 5. ประชาสัมพันธ์และจัดระบบสารสนเทศโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน	ครั้ง ครั้ง ครั้ง ครั้ง ครั้ง	5 4 3 1 4	12,500 4,500 25,000 10,000 18,000	12,500 4,500 25,000 10,000 18,000	12,500 4,500 25,000 10,000 18,000	12,500 4,500 25,000 10,000 18,000	12,500 4,500 25,000 10,000 18,000	62,500 22,500 125,000 50,000 90,000
	รวม			70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
2. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการ บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วมปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม			500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อม									
1. สถานีพัฒนาที่ดินเชียงราย	โครงการ/กิจกรรม ชุดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน	ศูนย์	1	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
	รวม			9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
2. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย	โครงการ/กิจกรรม 1. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ 2. โครงการเข้าค่ายทักษะชีวิต 3. โครงการส่งเสริมความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	ราย ราย ราย	110 70 50	11,000 8,000 6,000	11,000 8,000 6,000	11,000 8,000 6,000	11,000 8,000 6,000	11,000 8,000 6,000	55,000 40,000 30,000
	รวม			25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000
	รวมทั้งสิ้น			604,000	854,000	1,104,000	1,104,000	1,104,000	4,770,000

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่หาด

บ้านสบหาด ตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

1.ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2549 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเสด็จทอดพระเนตร และตรวจเยี่ยมราษฎร ในเขตบ้านสบหาด หมู่ 7 ตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งราษฎรในเขตพื้นที่อำเภออมก๋อย มีสภาพยากจนและมีปัญหาการแผ้วถางป่าเป็นสำคัญ ซึ่งคณะผู้รับเสด็จฯ จึงเห็นควรถวายโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำแม่หาด เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ดังกล่าว

2. สภาพทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

อำเภออมก๋อย ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ไปทางทิศใต้ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 เป็นระยะทาง 171 กิโลเมตร มีเขตติดต่อด้านทิศเหนือจดอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตกจดอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอนและอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ทิศใต้จดอำเภอสามเงา จังหวัดตากและทิศตะวันออกจดอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอสามเงา จังหวัดตาก

พื้นที่ของโครงการตั้งอยู่ในเขตบ้านสบหาด หมู่ที่ 14 ตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพื้นที่เป้าหมายครอบคลุม 6 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้านหลัก คือ บ้านสบหาดและหมู่บ้านบริวาร คือ บ้านห้วยไก่อ่า บ้านแม่ระอาใน บ้านลูกกู๋ บ้านแม่ระอานอก บ้านจกปึก อยู่ที่บ้านบริเวณพิกัด 47 QMV 365-406 (E 0436533 , N 1940693) แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบในหุบเขา และลาดเชิงเขาทั้งสองฝั่งของ ลำน้ำแม่ระอา ที่ตั้งห้วยงานอยู่ในเขตพื้นที่ป่าอมก๋อย โซน C คุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1A

2.2 สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่โครงการประมาณ 138,112.44 ไร่ หรือ 220.98 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A ร้อยละ 89.91 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขาสูงประมาณ 85% ของพื้นที่ทั้งหมด มีที่ราบลุ่มประมาณ 6% และพื้นที่อื่นๆ ประมาณ 9% มีเทือกเขาหลายเทือกเขา ที่สำคัญ เช่น ด้านทิศตะวันออกเป็นสันเขาแนวยาวจากเหนือไปใต้ เป็นสันปันน้ำลงสู่ลำน้ำปิงและต้นน้ำแม่ต๋อน ด้านทิศตะวันตกเป็นสันปันน้ำแม่ต๋อนกับลุ่มน้ำยวม มีดอยขุนตื้น ดอยทุ่งกว้าง ดอยผุย ดอยผาลาด ดอยมูเซอ ดอยม่อนจอง ประกอบกับอำเภออมก๋อย อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ต๋อน มีลำน้ำสาย ได้แก่ น้ำแม่ต๋อน น้ำแม่ละมิด น้ำแม่ต๋อม น้ำแม่แฮ (แม่ระอา) น้ำแม่หาดและ น้ำแม่ลาน

2.3 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปฤดูฝนมีฝนตกชุก ฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวเย็นและในฤดูร้อนมีอากาศร้อนจัด สถิติปริมาณน้ำฝนเป็นมิลลิเมตร ในเขตอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2495 ถึงปี พ.ศ. 2546 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 892.70 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ย ประมาณ 97.40 วัน อัตราการระเหยเฉลี่ย 1,673.60 มิลลิเมตร

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่โครงการประมาณ 138,112.44 ไร่ หรือ 220.98 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั้งหมด

2.5 แหล่งน้ำ

ลำน้ำแม่แอ (แม่ระอา) เป็นลำน้ำสาขาฝั่งขวาของลำน้ำแม่หาด มีต้นน้ำเกิดจากยอดเขาสูงทางด้านทิศตะวันตกของบ้านสบหาด บริเวณบ้านลูกดู บ้านแม่ระอา แล้วไหลมาทาง ทิศตะวันออกไปรวมกับแม่น้ำหาด ที่บริเวณบ้านสบหาด จุดที่ตั้งห้วยมีความยาวลำน้ำประมาณ 17.11 กิโลเมตร พื้นที่รับน้ำฝนประมาณ 50.83 กิโลเมตร ท้องน้ำส่วนมากเป็นตะกอนทราย กรวดและหิน มีน้ำไหลตลอดทั้งปี

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงและบางส่วนเป็นชาวพื้นเมือง มีประชากรรวม 1,280 คน 224 ครัวเรือน

ที่	หมู่บ้าน	ตำบล	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)
1	บ้านสบหาด	แม่ตื่น	4	35	182
2	บ้านห้วยไก่อ่า	แม่ตื่น	4	37	
3	บ้านแม่ระอาใน	แม่ตื่น	9	37	506
4	บ้านลูกดู	แม่ตื่น	9	22	
5	บ้านแม่ระอานอก	แม่ตื่น	10	39	592
6	บ้านจกปึก	แม่ตื่น	10	54	
รวม				224	1,280

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่โครงการ มีจำนวน 138 คน 30 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นราษฎรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงและบางส่วนเป็นชาวพื้นเมือง นับถือศาสนาคริสต์ อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ราบในหุบเขา บริเวณริมน้ำประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำการเกษตรแบบหมุนเวียนจำนวน 300 ไร่ ในฤดูฝนส่วนใหญ่ปลูกข้าว เมื่อหมดหน้าฝนก็จะปลูกพืชไร่ เช่น พริก ผักต่าง ๆ บางที่มีการเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริมด้วย รายได้เฉลี่ยประชากร 23,000 บาท / ครัวเรือน / ปี (อบต.แม่ตื่นและอบต. ยางเปียง,2550)

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

- 1) เกษตรกรมีสภาพยากจน
- 2) การบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อขยายพื้นที่ทำกินไปยังพื้นที่ต้นน้ำลำธาร
- 3) การคมนาคมมีความลำบากมาก โดยเฉพาะฤดูฝน รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงหมู่บ้านได้
- 4) พื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ เกิดน้ำป่าไหลหลากพัดพาดินโคลนทับถมพื้นที่นาของราษฎรในพื้นที่ร้อยละ 50 ของพื้นที่นาทั้งหมด ส่งผลให้ในปัจจุบันไม่สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าว

5.2 ศักยภาพในการพัฒนา

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

พื้นที่โครงการเป็นจุดรวมแหล่งน้ำหลายสาย ได้แก่ น้ำแม่ตื่น น้ำแม่ละมิด น้ำแม่ต๋อม น้ำแม่แฮ (แม่ระอา) น้ำแม่หาดและน้ำแม่ลาน สภาพป่าไม้ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ สภาพพื้นที่เดิมส่วนใหญ่ มีการทำนาแบบขั้นบันได ถึงแม้จะได้รับผลกระทบน้ำป่าไหลหลากพัดพาดินโคลน ทับถมพื้นที่นาของราษฎรในพื้นที่ร้อยละ 50 ของพื้นที่นาทั้งหมด เป็นแหล่งเลี้ยงโคและกระบือที่สำคัญตลอดจนราษฎรในพื้นที่มีความต้องการและยอมรับการพัฒนาในระดับสูง

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่โครงการค่อนข้างมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งด้านสภาพป่าไม้ น้ำ รวมทั้งราษฎรในพื้นที่มีความต้องการและยอมรับการพัฒนา ประกอบกับสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีการทำนาแบบขั้นบันได ซึ่งง่ายต่อการพัฒนาระบบการทำนา การส่งเสริมการผลิตข้าวเพื่อให้เพียงพอ ต่อการบริโภคและการปลูกพืชในฤดูแล้ง โดยเน้นการทำเกษตรอินทรีย์ ร่วมกับการส่งเสริมและฟื้นฟูโครงการด้านธนาคารอาหารชุมชน (food bank) สภาพพื้นที่มีศักยภาพสามารถจัดทำแหล่งเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำในพื้นที่ (water bank) และการปลูกป่าฟื้นฟูและปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำและสร้างฝายต้นน้ำลำธาร

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ เน้นการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการทำบันไดดิน คุ้มน้ำขอบเขาและหญ้าแฝก การปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำลำธารและพร้อมสร้างฝายต้นน้ำลำธาร (check dam) การสาธิตและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน รวมทั้งการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

1) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนาการทำนาขั้นบันได การส่งเสริมและพัฒนาระบบการปลูกพืช โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีและถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์และป้องกันโรคเพื่อสร้างรายได้ให้ครัวเรือนการสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชน โดยการสาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงหมูหลุมและผลิตปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

2) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม รวมถึงด้านโภชนาการในชุมชน

3) ด้านโครงสร้างพื้นฐานเน้นจัดระบบส่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้งด้านการอุปโภคบริโภคและการเกษตร การจัดทำ water bank เพิ่มแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่ รวมถึงปรับปรุงทางลำเลียงผลผลิต (คมนาคม) ให้สามารถสัญจรได้สะดวกยิ่งขึ้น

4) ด้านการวิจัย เน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าและแหล่งธนาคารอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำแม่หาด จังหวัดเชียงใหม่

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมชลประทาน	25,000,000	20,200,000				45,200,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	1,257,000	1,277,000	1,296,000	1,316,000	1,335,000	6,481,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม	26,267,000	21,487,000	1,306,000	1,326,000	1,345,000	51,731,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	395,000	370,000	400,000	370,000	400,000	1,935,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
	กรมประมง	67,000	80,000	96,000	115,000	138,000	496,000
	กรมปศุสัตว์	92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
	กรมวิชาการเกษตร	293,000	293,000	293,000	293,000	293,000	1,465,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	165,000	165,000	165,000	165,000	165,000	825,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	24,000	27,000	27,000	28,000	29,000	135,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	220,000	230,000	230,000	230,000	230,000	1,140,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	50,000	540,000	200,000	140,000	230,000	1,160,000
	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
	รวม	1,484,000	1,975,000	1,681,000	1,611,000	1,755,000	8,506,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	กรมส่งเสริมการเกษตร	11,000	11,000	11,000	11,000	11,000	55,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	140,000	150,000	160,000	170,000	180,000	800,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม	651,000	911,000	1,171,000	1,181,000	1,191,000	5,105,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำแม่หาด จังหวัดเชียงใหม่
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	395,000	370,000	400,000	370,000	400,000	1,935,000
กรมชลประทาน	25,000,000	20,200,000	0	0	0	45,200,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
กรมประมง	67,000	80,000	96,000	115,000	138,000	496,000
กรมปศุสัตว์	92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
กรมพัฒนาที่ดิน	1,257,000	1,277,000	1,296,000	1,316,000	1,335,000	6,481,000
กรมวิชาการเกษตร	293,000	293,000	293,000	293,000	293,000	1,465,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	186,000	186,000	186,000	186,000	186,000	930,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	24,000	27,000	27,000	28,000	29,000	135,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	140,000	150,000	160,000	170,000	180,000	800,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	220,000	230,000	230,000	230,000	230,000	1,140,000
กระทรวงสาธารณสุข						
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	50,000	540,000	200,000	140,000	230,000	1,160,000
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ						
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
รวม	28,402,000	24,373,000	4,158,000	4,118,000	4,291,000	65,342,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่หาด จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ พื้นฟู ป้องกันรักษาต้นน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม 1. ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ราย	50	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									
1. โครงการชลประทานเชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม 1. จัดหาน้ำช่วยเหลือราษฎรบ้านแม่ระอาโนและบ้านจกปก โครงการฝายแม่ระอาโนยพร้อมระบบส่งน้ำ 2. ฝายบ้านลูกูดพร้อมระบบส่งน้ำ (ฝายบ้านลูกูด ฝายบ้านระอานอกพร้อมระบบส่งน้ำ)	งาน งาน	1 1	25,000,000 -	- 20,200,000	- -	- -	- -	25,000,000 20,200,000
	รวม			25,000,000	20,200,000	0	0	0	45,200,000
2. สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6	โครงการหลัก อนุรักษ์ดินและน้ำ (ลุ่มน้ำแม่หาด) กิจกรรม 1. จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 2. สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด 3. สาธิตการใช้น้ำหมักชีวภาพ 4. สาธิตการทำปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานฯ	ไร่ ไร่ ไร่	2,000 500 1,500 200	1,080,000 65,000 10,000 102,000	1,080,000 65,000 13,000 119,000	1,080,000 65,000 15,000 136,000	1,080,000 65,000 18,000 153,000	1,080,000 65,000 20,000 170,000	5,400,000 325,000 76,000 680,000
	รวม			1,257,000	1,277,000	1,296,000	1,316,000	1,335,000	6,481,000
	รวมทั้งสิ้น			26,267,000	21,487,000	1,306,000	1,326,000	1,345,000	51,731,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่หาด จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์วิจัยข้าวเชียงใหม่	โครงการหลัก								
	กิจกรรม								
	1. การวิเคราะห์และทบทวนข้อมูลพื้นที่โครงการ	ครั้ง	18	30,000	-	30,000	-	30,000	90,000
	2. งานวิจัย ค้นคว้า ทดลอง และพัฒนาพันธุ์	แปลง	5	18,500	18,500	18,500	18,500	18,500	92,500
	3. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวแบบเกษตรกรมีส่วนร่วม	แปลง	20	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	4. การส่งเสริมและสนับสนุนเมล็ดข้าวพันธุ์ดี	ราย	100	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	5. การติดตาม แนะนำ และขยายผล	ครั้ง/ราย	30/200	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	6. ค่าซ่อมแซมยานพาหนะ	ปี	5	15,000	20,000	20,000	20,000	20,000	95,000
	7. ค่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	ครั้ง	40	61,500	61,500	61,500	61,500	61,500	307,500
8. จ้างเหมาผู้ช่วยปฏิบัติงาน ตำแหน่งนักวิชาการเกษตร	คน/เดือน	1/60	180,000	180,000	180,000	180,000	180,000	900,000	
	รวม			395,000	370,000	400,000	370,000	400,000	1,935,000
2. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เชียงใหม่	โครงการหลัก การจัดทำบัญชีรับจ่ายในครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ	คน	35	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
	กิจกรรม								
	1. อบรมสอนแนะนำการทำบัญชีรับจ่ายในครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ								
	2. ติดตามผลการสอนแนะของเกษตรกรผู้ผ่านการอบรม								
	รวม			18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
3. สำนักงานประมงจังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก โครงการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	ราย	22	67,000	80,000	96,000	115,000	138,000	496,000
	กิจกรรม								
	1. ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก	คน/ปี	20						
	2. ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในบ่อดิน	คน/ปี	2						
	รวม			67,000	80,000	96,000	115,000	138,000	496,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
4. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก โครงการส่งเสริมและพัฒนากการเลี้ยงสัตว์			92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมเกษตรกร	ราย	125						
	2. ส่งเสริมการเลี้ยงสุกร	ราย/ตัว	25/50						
	3. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีก	ราย/ตัว	100/600						
	4. ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพสัตว์	ราย/ตัว	100/200						
	5. ส่งเสริมอาหารสัตว์	ไร่	100						
	6. สนับสนุนการปฏิบัติงานจนท.	บาท	40000						
	รวม			92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
5. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก								
	กิจกรรม อบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร								
	1. การทำฝายชะลอน้ำ	ปี	100	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000
	2. การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและการป้องกันไฟป่า								
	3. การสร้างฝายชะลอน้ำ	ปี	10	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	4. ให้บริการสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย (กองทุนประกอบอาชีพ)	ปี	60	50,000	60,000	60,000	60,000	60,000	290,000
	รวม			220,000	230,000	230,000	230,000	230,000	1,140,000
6. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1	โครงการหลัก								
	กิจกรรม								
	1. แปลงต้นแบบพืชผสมผสาน	ไร่	5	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
	2. แปลงต้นแบบในพื้นที่เกษตรกร	ไร่	20	88,000	88,000	88,000	88,000	88,000	440,000
	2.1 จัดทำโปสเตอร์	เรื่อง	1	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500
	2.2 การจัดนิทรรศการ	ครั้ง	1	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500
	2.3 การฝึกอบรมการลดการใช้สารเคมี	ราย	50	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000
	3. การผลิตและกระจายพันธุ์พืช (กาแฟปลูกผิเสื่อ)	ตัน	10,000	45,000	45,000	45,000	45,000	45,000	225,000
	4. การติดตามประเมินผล	ครั้ง	12	90,000	90,000	90,000	90,000	90,000	450,000
	รวม			293,000	293,000	293,000	293,000	293,000	1,465,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
7. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก								
	กิจกรรม								
	1. จัดทำแปลงสาธิตเพื่อฝึกอบรมอาชีพทางการเกษตรการปลูกผัก สมุนไพรพื้นบ้าน และยารักษาโรค	ไร่	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	2. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และพัฒนาผลิตภัณฑ์	กลุ่ม	3	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	3. การจัดทำบ้านเกษตรสมบูรณ์	หลัง	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
8. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (เกษตรที่สูง)	โครงการหลัก โครงการส่งเสริมและความมั่นคง และภูมิคุ้มกันในอาชีพของเกษตรกร								
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชบนพื้นที่สูง	ราย	375	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	2. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและพัฒนาผลิตภัณฑ์	กลุ่ม	10	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	โครงการหลัก โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร								
	กิจกรรม จัดทำแปลงเพื่อฝึกอบรมทางการเกษตร								
	1. การปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	50	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
	2. ส่งเสริมการปลูกกาแฟ	ไร่	25	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000
	3. ปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้านและยารักษาโรค	ไร่	10	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
	รวม			115,000	115,000	115,000	115,000	115,000	575,000
9. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก								
	กิจกรรม								
	1. แนะนำส่งเสริมให้ความรู้ในด้านการรวมกลุ่มตามหลักการอุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์แก่ประชาชนในพื้นที่โครงการ	ครั้ง	3	14,000	15,000	15,000	15,000	16,000	75,000
	2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มจัดเวทีเสวนาเพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยวิธีการสหกรณ์	ครั้ง	1	10,000	12,000	12,000	13,000	13,000	60,000
	รวม			24,000	27,000	27,000	28,000	29,000	135,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
10. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้	โครงการหลัก โครงการพัฒนาอาชีพเกษตรกรผสมผสานในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม 1. คัดเลือกราชกรูเข้าฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพิ่มศักยภาพเกษตรกร 2. จัดฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพทางเลือกให้ราษฎร 3. สนับสนุนปัจจัยการผลิตตามหลักสูตรฝึกอบรม 4. ติดตามประเมินผลความก้าวหน้าการดำเนินกิจกรรม	คน/ปี	30	160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
	รวม			160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
11. ศูนย์พัฒนามาษนัยพื้นที่สูงจังหวัดลำปาง	โครงการหลัก โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน กิจกรรม 1. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน และในชุมชน 2. เฝ้าระวังการตกค้างของสารเคมีทางการเกษตรในแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ 3. พัฒนา ครู เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มในชุมชนบนพื้นที่สูง 4. ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการต้มน้ำฝน โดยการสาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝนเพื่อใช้กักเก็บน้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน 5. ประเมินผลการดำเนินงาน โครงการหลัก โครงการส่งเสริมและสาธิตการสร้างส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาล กิจกรรม 1. สสำรวจข้อมูลการมีและใช้ส้วมของชุมชนวิเคราะห์ข้อมูลและคืนข้อมูลสู่ชุมชน 2. สาธิตการสร้างส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาล	ตัวอย่าง ตัวอย่าง คน ครัวเรือน หมู่บ้าน	42 21 40 6 13	- - - - -	150,000 100,000 80,000 60,000 -	- - - - -	- - 80,000 60,000 -	100,000 100,000 - - 30,000	250,000 200,000 160,000 120,000 30,000
		หมู่บ้าน		50,000	-	-	-	-	50,000
		หลัง	8	-	150,000	200,000	-	-	350,000
	รวม			50,000	540,000	200,000	140,000	230,000	1,160,000
	รวมทั้งสิ้น			1,484,000	1,975,000	1,681,000	1,611,000	1,755,000	8,506,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำแม่หาด จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ	1 1	 5,000	 5,000	 5,000	 5,000	 5,000	 25,000
	รวม			5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000
2. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (เกษตร ที่สูง)	โครงการหลัก กิจกรรม สนับสนุนการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำเกษตรกร	 กลุ่ม	 5	 6,000	 6,000	 6,000	 6,000	 6,000	 30,000
	รวม			6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
3. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม 1. จัดประชุมคณะทำงานโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีและติดตามผล การดำเนินงาน 2. จัดประชุมคณะอนุกรรมการบริหารโครงการรักษน้ำฯ ระดับจังหวัด 3. สนับสนุนการติดตามงานในพื้นที่ของผู้บริหารระดับสูงของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 4. สนับสนุนการติดตามงานในพื้นที่และจัดกิจกรรมบูรณาการ โครงการรักษน้ำฯ ทั้ง 2 ลุ่มน้ำ 5. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 6. จัดทำรายงานประจำปี	 ครั้ง/ปี ครั้ง/ปี ครั้ง/ปี ครั้ง/ปี ครั้ง/ปี เล่ม/ปี	 25 10 5 10 30 250	 30,000 25,000 15,000 30,000 5,000 35,000	 31,000 26,000 16,000 31,000 6,000 40,000	 32,000 27,000 17,000 32,000 7,000 45,000	 33,000 28,000 18,000 33,000 8,000 50,000	 34,000 29,000 19,000 34,000 9,000 55,000	 160,000 135,000 85,000 160,000 35,000 225,000
	รวม			140,000	150,000	160,000	170,000	180,000	800,000
4. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการหลัก กิจกรรม								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วมปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม			500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวมทั้งสิ้น			651,000	911,000	1,171,000	1,181,000	1,191,000	5,105,000

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำปิงน้อย

ดอยอมพาย ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

1.ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2546 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรพื้นที่ดอยอมพาย ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่พิกัด 47 QMA 085-336 ซึ่งพื้นที่ป่าดอยอมพายได้ถูกแผ้วถาง ทำไร่เลื่อนลอยอย่างกว้างขวาง และมีแนวโน้มที่ราษฎรจะบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินและปัญหาดินขาดสารอาหาร ทำให้เกิดการจับจองที่ดินเพื่อเป็นไร่มุขเวียน เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งให้เกิดการทำลายพื้นที่ป่ามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งดอยอมพายเป็นแหล่งต้นน้ำลำแม่ปิงน้อย จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริ ให้จัดตั้ง สถานีการเกษตรในพื้นที่สูง ดอยอมพายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่

เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549 สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จทอดพระเนตร และตรวจเยี่ยมราษฎร ในเขตพื้นที่สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงดอยอมพาย ตามพระราชดำริและเมื่อทรง พระราชทานโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ทางคณะทำงานจึงพิจารณาเห็นควรใช้พื้นที่บริเวณ สถานีพัฒนาการเกษตรในพื้นที่สูงดอยอมพายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายและเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม เนื่องมาจากสอดคล้องกับ โครงการที่จะขยายผลจากโครงการตามแนวพระราชดำริเดิม

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

พื้นที่เป้าหมายครอบคลุม 6 หมู่บ้านและ 1 หย่อมบ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้านหลัก คือ บ้านเซโตชาซึ่งเป็นหย่อมบ้านของบ้านแม่แอ๊ได้และหมู่บ้านบริวาร คือ บ้านแม่และบ้านละอานเหนือ บ้านละอานใต้ บ้านผักไผ่และบ้านสาม

2.2 ภูมิประเทศ

พื้นที่ของโครงการประมาณ 33,478 ไร่ หรือ 53.56 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A ร้อยละ 78.93 สภาพทั่วไปของพื้นที่โครงการเป็นภูเขาสลับซับซ้อน ระดับความสูงเฉลี่ย ประมาณ 1,200 เมตร และยอดสูงสุดมีความสูง 1,480 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง สภาพป่าถูกบุกรุก แผ้วถางเพื่อทำไร่เลื่อนลอยของราษฎรในพื้นที่เป็นแหล่งต้นน้ำของ ลำน้ำแม่ปิงน้อย ซึ่งไหลลงน้ำแม่ตมก่อน ไหลลงสู่ลำแม่แจ่ม ซึ่งเป็นลำน้ำของสาขาแม่ปิง

2.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของพื้นที่โครงการอยู่ในเขตร้อนชื้น ฤดูหนาวมีอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิเฉลี่ยระหว่าง 10-25 องศาเซลเซียส สถิติปริมาณน้ำฝนในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่สถานี

07152 ระหว่างปี พ.ศ. 2495 ถึงปี พ.ศ. 2542 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี 931.40 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยทั้งปี 93.10 วัน อัตราการระเหยเฉลี่ยทั้งปี 1,643.60 มิลลิเมตร

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่ของโครงการประมาณ 33,478 ไร่ หรือ 53.56 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 53.22 ตารางกิโลเมตร รองลงมา เป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 0.34 ตารางกิโลเมตร

2.5 แหล่งน้ำ

จากสภาพภูมิประเทศบริเวณโครงการ ลำห้วยแม่ปู้และลำห้วยไม้หมื่น ซึ่งเป็นลำห้วยสาขาของลำห้วยแม่ปิงน้อย ไหลลงสู่แม่น้ำแม่แจ่มมีต้นน้ำจากดอยอมพาย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ทางตอนล่างของบ้านเซโดชา ไหลจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ลำห้วยแม่ปู้ มีความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร จุดสูงสุดของลำน้ำ+1,462 ม. (รทก.) สภาพท้องน้ำมากสุดในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม ปริมาณน้ำน้อยในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนพฤษภาคม

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง รองลงมาคือ ลัวะ มีประชากรรวม 1,703 คน 237 ครัวเรือน

ที่	หมู่บ้าน	ตำบล	หมู่ที่	ชาย	หญิง	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)
1	สาม	ห้วยฮ่อม	3			34	183
2	ละอองใต้	ห้วยฮ่อม	9			7	43
3	ผักไผ่	ห้วยฮ่อม	3			36	180
4	เซโดชา	ปางหินฝน	9	210	182	72	392
5	บอเด	ปางหินฝน	11	42	43	16	85
6	แม่แอ้ใต้	ปางหินฝน	9	195	199	73	394
7	ละอองเหนือ	ห้วยฮ่อม	9	70	71	27	141
8	แม่และ	ห้วยฮ่อม	3	151	134	49	285
รวม				668	629	237	1,703

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ราษฎรส่วนใหญ่ทำการเกษตร คือ ปลูกข้าวไร่ เฉลี่ยครัวเรือนละ 2-3 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 150 ถังต่อปี ใช้บริโภคเป็นหลัก หลังฤดูการทำนาจะปลูกกะหล่ำปลีเฉลี่ยครัวเรือนละ 3 ไร่ นำผลผลิตไปจำหน่ายที่บ้านแม่โถ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ การเพาะปลูกราษฎรจะใช้สารเคมีในการบำรุงรักษาและมีการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ สุกร ไก่ทุกครัวเรือน มีการเลี้ยงโคประมาณ 30 ตัว กระบือ 10 ตัว ราษฎรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 23,765 บาท/ปี/ครัวเรือน (อบต.ปางหินฝน,2550)

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

- 1) เกษตรกรมีสภาพยากจน
- 2) มีการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกินและทำไร่หมุนเวียน
- 3) มีความขัดแย้งระหว่างชนเผ่าลัวะและกะเหรี่ยงเพื่อแย่งที่ดินทำกิน
- 4) ขาดแคลนแหล่งน้ำ สำหรับการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

5.2 ศักยภาพของการพัฒนา

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

ดอยอมพายเป็นแหล่งต้นน้ำแม่ปิงน้อย เป็นที่ตั้งสถานีพัฒนาเกษตรที่สูงดอยอมพาย ซึ่งสามารถส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในการปลูกพืชเมืองหนาว โดยเฉพาะชุมชนมีพืชท้องถิ่นที่มีศักยภาพสามารถส่งเสริมให้ปลูกเป็นรายได้ให้ราษฎร (ลูกเนียงและต้นเชโคชา)

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่โครงการเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำธรรมชาติ เป็นพื้นที่สูงและดินมีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งเกษตรกรมีความพร้อมที่จะร่วมการพัฒนาและเรียนรู้ จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถจัดทำแหล่งเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำในพื้นที่ (water bank) สภาพพื้นที่ทำไร่หมุนเวียนมีความเหมาะสมในการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการทำบันไดดินคุ้รับน้ำขอบเขาและหญ้าแฝก การส่งเสริมและฟื้นฟูแหล่งอาหารในชุมชนตามโครงการธนาคารอาหารชุมชน (food bank) และการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

- 1) ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ เน้นการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการทำบันไดดิน คุ้รับน้ำขอบเขาและหญ้าแฝก การปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำลำธารและสร้างฝายต้นน้ำลำธาร (check dam) การสาธิตและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน รวมทั้งการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนาศักยภาพระบบการปลูกพืชโดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีและถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชน โดยการสาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงหมูหลุมและผลิตป๋อ่ยพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน
- 3) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตเน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม รวมถึงด้านโภชนาการในชุมชน

4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เน้นจัดระบบส่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ทั้งด้านการอุปโภค บริโภคและการเกษตร จัดทำ water bank เพิ่มแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่

5) ด้านการวิจัย เน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าและแหล่งธนาคารอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ถ่มน้ำปิงน้อย จังหวัดเชียงใหม่
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมชลประทาน	5,000,000					5,000,000
	กรมประมง	94,000	94,000	94,000	94,000	94,000	470,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	1,257,000	1,277,000	1,296,000	1,316,000	1,335,000	6,481,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม	6,361,000	1,381,000	1,400,000	1,420,000	1,439,000	12,001,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	395,000	370,000	400,000	370,000	400,000	1,935,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
	กรมประมง	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
	กรมปศุสัตว์	92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
	กรมวิชาการเกษตร	140,000	140,000	140,000	140,000	140,000	700,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	155,000	155,000	155,000	155,000	155,000	775,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	24,000	27,000	27,000	28,000	29,000	135,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	220,000	230,000	230,000	230,000	230,000	1,140,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	390,000	50,000	140,000	150,000	520,000	1,250,000
	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
	รวม	1,649,000	1,297,000	1,417,000	1,398,000	1,799,000	7,560,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	กรมประมง	72,000	72,000	72,000	72,000	72,000	360,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	11,000	11,000	11,000	11,000	11,000	55,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	140,000	150,000	160,000	170,000	180,000	800,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม	723,000	983,000	1,243,000	1,253,000	1,263,000	5,465,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" กลุ่มน้ำปิงน้อย จังหวัดเชียงใหม่
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	395,000	370,000	400,000	370,000	400,000	1,935,000
กรมชลประทาน	5,000,000	0	0	0	0	5,000,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
กรมประมง	221,000	221,000	221,000	221,000	221,000	1,105,000
กรมปศุสัตว์	92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
กรมพัฒนาที่ดิน	1,257,000	1,277,000	1,296,000	1,316,000	1,335,000	6,481,000
กรมวิชาการเกษตร	140,000	140,000	140,000	140,000	140,000	700,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	176,000	176,000	176,000	176,000	176,000	880,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	24,000	27,000	27,000	28,000	29,000	135,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	140,000	150,000	160,000	170,000	180,000	800,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	220,000	230,000	230,000	230,000	230,000	1,140,000
กระทรวงสาธารณสุข						
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	390,000	50,000	140,000	150,000	520,000	1,250,000
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ						
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
รวม	8,733,000	3,661,000	4,060,000	4,071,000	4,501,000	25,026,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำปิงน้อย จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ ปันฟู ป้องกันรักษาดินน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด เชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม 1. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อปล่อยลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ	ตัว	94,000	94,000	94,000	94,000	94,000	94,000	470,000
	รวม			94,000	94,000	94,000	94,000	94,000	470,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									
1. สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6	โครงการหลัก อนุรักษ์ดินและน้ำ กิจกรรม 1. จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 2. สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด 3. สาธิตการใช้น้ำหมักชีวภาพ 4. สาธิตการทำปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานฯ	ไร่	2,000	1,080,000	1,080,000	1,080,000	1,080,000	1,080,000	5,400,000
		ไร่	500	65,000	65,000	65,000	65,000	65,000	325,000
		ไร่	1,500	10,000	13,000	15,000	18,000	20,000	76,000
		ไร่	200	102,000	119,000	136,000	153,000	170,000	680,000
	รวม			1,257,000	1,277,000	1,296,000	1,316,000	1,335,000	6,481,000
2. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม 1. ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ราย	50	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการฟื้นฟู พัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ									
1. โครงการชลประทานเชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม 1. ฝายบ้านผักไผ่พร้อมระบบส่งน้ำ และอาคารประกอบ โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน (ลุ่มน้ำปิงน้อย) ระยะที่ 2 ต.ห้วยห้อม อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน	งาน	1	5,000,000	-	-	-	-	5,000,000
	รวม			5,000,000	0	0	0	0	5,000,000
	รวมทั้งสิ้น			6,361,000	1,381,000	1,400,000	1,420,000	1,439,000	12,001,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำปิงน้อย จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์วิจัยข้าวเชียงใหม่	โครงการหลัก								
	กิจกรรม								
	1. การวิเคราะห์และทบทวนข้อมูลพื้นที่โครงการ	ครั้ง	18	30,000	-	30,000	-	30,000	90,000
	2. งานวิจัย ค้นคว้า ทดลอง และพัฒนาพันธุ์	แปลง	5	18,500	18,500	18,500	18,500	18,500	92,500
	3. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวแบบเกษตรกรรมมีส่วนร่วม	แปลง	20	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	4. การส่งเสริมและสนับสนุนเมล็ดข้าวพันธุ์ดี	ราย	100	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	5. การติดตาม แนะนำ และขยายผล	ครั้ง/ราย	30/200	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	6. ค่าซ่อมแซมยานพาหนะ	ปี	5	15,000	20,000	20,000	20,000	20,000	95,000
	7. ค่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	ครั้ง	40	61,500	61,500	61,500	61,500	61,500	307,500
8. จ้างเหมาผู้ช่วยปฏิบัติงาน ตำแหน่งนักวิชาการเกษตร	คน/เดือน	1/60	180,000	180,000	180,000	180,000	180,000	900,000	
	รวม			395,000	370,000	400,000	370,000	400,000	1,935,000
2. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เชียงใหม่	โครงการหลัก การจัดทำบัญชีรับจ่ายในครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ	คน	35	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
	กิจกรรม								0
	1. อบรมสอนแนะนำการทำบัญชีรับจ่ายในครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ								0
	2. ติดตามผลการสอนแนะของเกษตรกรผู้ผ่านการอบรม								0
	รวม			18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
3. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด เชียงใหม่	โครงการหลัก								
	กิจกรรม								
	1. แจกพันธุ์สัตว์น้ำจืดให้เกษตรกรในโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน (ลุ่มน้ำปิงน้อย)	ตัว	6,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	2. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ	ราย	30	45,000	45,000	45,000	45,000	45,000	225,000
	3. กิจกรรมประมงโรงเรียน	แห่ง/ราย	1/10	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	35,000
	รวม			55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	275,000
4. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก โครงการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงสัตว์			92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมเกษตรกร	ราย	125						
	2. ส่งเสริมการเลี้ยงสุกร	ราย/ตัว	100/200						
	3. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีก	ราย/ตัว	25/50						
	4. ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพสัตว์	ราย/ตัว	100/600						
	5. ส่งเสริมอาหารสัตว์	ไร่	100						
	6. สนับสนุนการปฏิบัติงานจนท.	บาท	40000						
	รวม			92,000	92,000	92,000	92,000	92,000	460,000
5. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก								
	กิจกรรม								
	1. อบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร								
	1.1 การทำฝายชะลอน้ำ	ปี	100	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000
	1.2 การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและการป้องกันไฟป่า								
	1.3 การสร้างฝายชะลอน้ำ	ปี	10	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	1.4 ให้บริการสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย (กองทุนประกอบอาชีพ)	ปี	60	50,000	60,000	60,000	60,000	60,000	290,000
	รวม			220,000	230,000	230,000	230,000	230,000	1,140,000
6. ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่	โครงการหลัก								
	กิจกรรม								
	1. แปลงขยายผลแปลงต้นแบบกาแฟอะราบิการ่วมกับกลุ่มเกษตรกรหมู่บ้าน	ไร่/ราย	5/5	95,000	95,000	95,000	95,000	95,000	475,000
	2. งานถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	ราย	15	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	- อบรมเกษตรกรทางวิชาการเรื่องการลดการใช้สารเคมีในการผลิตพืช								
	- อบรมเกษตรกรทางวิชาการเรื่อง เทคโนโลยีการปรับปรุงบำรุงดิน	ราย	15	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	3. การติดตามผลการดำเนินงาน	ครั้ง	6	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000
	รวม			140,000	140,000	140,000	140,000	140,000	700,000
7. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก								
	กิจกรรม								
	1. จัดทำแปลงสาธิตเพื่อฝึกอาชีพทางการเกษตรการปลูกผักสมุนไพรพื้นบ้านและยารักษาโรค	ไร่	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	2. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และพัฒนาผลิตภัณฑ์	กลุ่ม	2	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	3. การจัดทำบ้านเกษตรสมบูรณ์	หลัง	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
8. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (เกษตรที่สูง)	โครงการหลัก โครงการส่งเสริมและความมั่นคง และ ภูมิคุ้มกันในอาชีพของเกษตรกร								
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชบนพื้นที่สูง	ราย	375	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	2. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและพัฒนาผลิตภัณฑ์	กลุ่ม	10	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	โครงการหลัก โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร								
	กิจกรรม จัดทำแปลงเพื่อฝึกอบรมทางการเกษตร								
	1. การปลูกไม้ผลไม่ยืนต้นเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	50	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
	2. ส่งเสริมการปลูกกาแฟ	ไร่	25	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000
	3. ปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้านและยารักษาโรค	ไร่	10	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
	รวม			115,000	115,000	115,000	115,000	115,000	575,000
9. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	กิจกรรม 1. แนะนำส่งเสริมให้ควมรู้ในด้านการรวมกลุ่มตามหลักการ อุดมการณ์และวิธีการสหกรณ์แก่ประชาชนในพื้นที่โครงการ 2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มจัดเวทีเสวนาเพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไข ปัญหาของชุมชนด้วยวิธีการสหกรณ์	ครั้ง ครั้ง	3 1	14,000 10,000	15,000 12,000	15,000 12,000	15,000 13,000	16,000 13,000	75,000 60,000
	รวม			24,000	27,000	27,000	28,000	29,000	135,000
10. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	โครงการหลัก โครงการพัฒนาอาชีพเกษตรผสมผสานในรูปแบบ เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม 1. คัดเลือกรายการเข้าฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพิ่ม ศักยภาพเกษตรกร 2. จัดฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพทางเลือกให้ราษฎร 3. สนับสนุนปัจจัยการผลิตตามหลักสูตรฝึกอบรม 4. ติดตามประเมินผลความก้าวหน้าการดำเนินกิจกรรม	คน/ปี	30	160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
	รวม			160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
11. ศูนย์พัฒนานาอมัยพื้นที่สูง จังหวัดลำปาง	โครงการหลัก โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน กิจกรรม 1. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน และในชุมชน 2. เฝ้าระวังการตกค้างของสารเคมีทางการเกษตรในแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ 3. พัฒนา ครู เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มใน ชุมชนบนพื้นที่สูง 4. ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการดื่มน้ำฝน โดยการสาธิตการจัดทำถังเก็บ น้ำฝนเพื่อใช้กักเก็บน้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน 5. ประเมินผลการดำเนินงาน โครงการหลัก โครงการส่งเสริมและสาธิตการสร้างส้วมที่ถูกต้องหลัก สุขาภิบาล กิจกรรม	ตัวอย่าง ตัวอย่าง คน ครัวเรือน หมู่บ้าน	42 21 40 4 13	150,000 100,000 80,000 60,000 -	- - - - -	- - 80,000 60,000 -	- - - - -	100,000 100,000 80,000 60,000 30,000	250,000 200,000 240,000 180,000 30,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	1. สำรวจข้อมูลการมีและใช้ส้วมของชุมชนวิเคราะห์ข้อมูลและคืนข้อมูลสู่ชุมชน	หมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน	-	50,000	-	-	-	50,000
	2. สานิตการสร้างส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาล	หลัง	8	-	-	-	150,000	150,000	300,000
	รวม			390,000	50,000	140,000	150,000	520,000	1,250,000
	รวมทั้งสิ้น			1,649,000	1,297,000	1,417,000	1,398,000	1,799,000	7,560,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำปิงน้อย จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด เชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม ติดตามผลการดำเนินงาน	10	ครั้ง	72,000	72,000	72,000	72,000	72,000	360,000
	รวม			72,000	72,000	72,000	72,000	72,000	360,000
2. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	ลุ่มน้ำ	1	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000
	รวม			5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000
3. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดเชียงใหม่(เกษตร ที่สูง)	โครงการหลัก กิจกรรม สนับสนุนการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำเกษตรกร	กลุ่ม	5	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
	รวม			6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
4. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่	โครงการหลัก กิจกรรม 1. จัดประชุมคณะทำงานโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีและติดตามผล การดำเนินงาน 2. จัดประชุมคณะอนุกรรมการบริหารโครงการรักษน้ำฯ ระดับจังหวัด 3. สนับสนุนการติดตามงานในพื้นที่ของผู้บริหารระดับสูงของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 4. สนับสนุนการติดตามงานในพื้นที่และจัดกิจกรรมบูรณาการ โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ทั้ง 2 ลุ่มน้ำ 5. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีเดือน	ครั้ง/ปี	25	30,000	31,000	32,000	33,000	34,000	160,000
		ครั้ง/ปี	10	25,000	26,000	27,000	28,000	29,000	135,000
		ครั้ง/ปี	5	15,000	16,000	17,000	18,000	19,000	85,000
		ครั้ง/ปี	10	30,000	31,000	32,000	33,000	34,000	160,000
		ครั้ง/ปี	30	5,000	6,000	7,000	8,000	9,000	35,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	6. จัดทำรายงานประจำปี	เล่ม/ปี	250	35,000	40,000	45,000	50,000	55,000	225,000
	รวม			140,000	150,000	160,000	170,000	180,000	800,000
5. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการหลัก กิจกรรม บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วมปฏิบัติงานสนับสนุน ในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม			500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวมทั้งสิ้น			723,000	983,000	1,243,000	1,253,000	1,263,000	5,465,000

โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำขุนน่าน

ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

1.ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2547 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรบริเวณบ้านสะจุก - สะเกี้ยง ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ทอดพระเนตรพื้นที่ป่าสงวนที่ถูกบุกรุกแผ้วถางทำไร่เลื่อนลอยประมาณ 3,000 ไร่และมีแนวโน้มว่าพื้นที่ป่าจะถูกบุกรุกแผ้วถางเพิ่มขึ้นอีก เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง “โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง” ในพื้นที่ประมาณ 500 ไร่ เพื่อทำการปลูกไม้เมืองหนาว โดยให้ราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเรียนรู้การทำเกษตรกรรมอย่างถูกหลักวิชาการและจัดเป็นพื้นที่ที่จะฟื้นฟูสภาพป่าประมาณ 2,500 ไร่ ให้กลับคืนเป็นสภาพป่าสมบูรณ์ดังเดิม ซึ่งจะช่วยให้ชาวไทยเชื้อสายลัวะ มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง ตลอดจนช่วยอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ คือ ลำน้ำจืด ซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำน่าน

ต่อมาเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2549 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประชุมพิจารณาโครงการนำร่องขยายผลงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ดำเนินการขยายผลงานโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านสะจุก-สะเกี้ยง ชื่อโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำขุนน่าน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก คือ 1) งานพัฒนาแหล่งน้ำ 2) งานอนุรักษ์ดินและน้ำ 3) งานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ 4) งานถ่ายทอดเทคโนโลยี และ 5) งานสนับสนุนศูนย์ฯ

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

พื้นที่โครงการครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำขุนน่านทั้งหมด 105,412.61 ไร่ หรือ 168.66 ตารางกิโลเมตร เป็นลุ่มน้ำชั้น 1A ประมาณ 98% นอกนั้นเป็นลุ่มน้ำชั้น 2 มีพื้นที่เป้าหมายอยู่ในตำบลขุนน่านจำนวน 15 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านหลัก 2 บ้าน คือ 1) บ้านสะจุก 2) บ้านสะเกี้ยง หมู่บ้านรอง 13 บ้าน คือ 1) บ้านเปียงก่อ 2) บ้านด่าน 3) บ้านเปียงซ้อ 4) บ้านนาคุ 5) บ้านห้วยฟอง 6) บ้านห้วยปุด 7) บ้านบวกหญ้า 8) บ้านบวกอ้อม 9) บ้านห้วยเตย 10) บ้านสะไลน้อย-สะไลหลวง 11) บ้านขุนน้ำน่าน 12) บ้านห้วยลึก และ 13) บ้านห้วยขวาก

2.2 ภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาสูงความลาดชันประมาณ 50% ทิศทางด้านลาดไปทางทิศเหนือ พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกบุกรุกทำลายเพื่อใช้เป็นที่ทำกิน บางส่วนเป็นพื้นที่ไร่เก่าที่ทิ้งร้างไว้ให้พื้นที่คืนสภาพแล้วกลับมาถางเพื่อใช้เป็นที่ทำกินต่อไป พื้นที่ป่าสมบูรณ์มีอยู่เพียงส่วนน้อยบริเวณส่วนล่างของพื้นที่ ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษาไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำของหมู่บ้าน ลำห้วยหลัก คือ ลำห้วยจืด ความสูงของพื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางอยู่ระหว่าง 900-1,600 เมตร

2.3 ภูมิอากาศ

ภูมิอากาศหนาวเย็นตลอดปี มีฝนตกชุกหนาแน่น เริ่มจากเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,450 มม./ปี จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ย 130 วัน ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย 24% อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 22 องศาเซลเซียส ฤดูร้อนเริ่มจากเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน มีอุณหภูมิไม่สูงมาก ฤดูหนาวเริ่มจากเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ อากาศหนาวจัด

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่โครงการประมาณ 105,412.61 ไร่ หรือ 168.66 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 126.94 ตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 0.50 ตารางกิโลเมตร

2.5 แหล่งน้ำ

ลำห้วยหลัก คือ ลำห้วยแม้งัด

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าลัวะ มีจำนวน 5,377 คน 1,759 ครัวเรือน

ชื่อบ้าน	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร
1. สะจุก	7	142	499
2. สะเกี้ยง	8	129	609
3. เปียงก่อ	2	78	207
4. ด่าน	3	75	266
5. เปียงซ้อ	4	126	502
6. นาคุ	5	55	145
7. ห้วยฟอง	6	96	347
8. ห้วยปุด/ปุดู่	9	95	378
9. บวกหญ้า	13	109	368
10. บวกอุม	14	82	330
11. ห้วยเตย	15	46	196
12. ห้วยลิก	2	202	654
13. สะโลน้อย-สะโลหลวง	2		
14. ชุนน้ำน่าน	1	401	432
15. ห้วยขวาก	11	75	253
16. นากีน	5	48	191
รวม		1,759	5,377

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก ได้แก่ อาชีพทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์และรับจ้างทำการเกษตร พืชหลักที่ปลูก คือ ข้าวไร่ เพื่อบริโภคในครัวเรือน ส่วนพืชรอง คือ ข้าวโพดและลิ้นจี่

การเลี้ยงโค-กระบือจะเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติ ส่วนสุกรจะเลี้ยงแบบขังคอก การให้อาหารสัตว์เลี้ยงจะใช้รำข้าวและปลายข้าว ผสมกับหยวกกล้วยหรือพืชผักที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

- 1) ด้านทรัพยากรน้ำ มีปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ลำห้วยมีตะกอนและตื้นเขิน มีป่าต้นน้ำไม่เพียงพอทำให้ไม่สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ในระยะเวลาได้
- 2) ด้านทรัพยากรดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ลาดชัน ไม่มีต้นไม้ปกคลุม ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่หลายแห่งถูกชะล้างหน้าดินกลายเป็นดินปนหิน
- 3) ด้านอาชีพและรายได้ ราษฎรเกือบทั้งหมดมีรายได้ต่ำ ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ รายได้หลักมาจากการเลี้ยงสัตว์และรับจ้างทำการเกษตรเพื่อยังชีพเป็นหลักและไม่มีความรู้มากพอที่จะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรอื่น ทำให้ประสบปัญหาว่างงานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว
- 4) ด้านสาธารณสุข มีการบริโภคน้ำจากลำห้วยโดยตรง อาจมีปัญหาติดเชื้อจากเชื้อโรคปนเปื้อนและปัญหาฝุ่นละอองจากถนนลูกรังอาจมีผลต่อทางเดินหายใจได้ สำหรับการรักษาศูนย์พื้นฐานสามารถเข้ารับรักษาที่สถานีอนามัยบ้านสะจุได้
- 5) ด้านความปลอดภัย เนื่องจากบ้านเรือนราษฎรส่วนใหญ่อยู่บนภูเขาที่มีความลาดชันสูง ไม่มีป่าไม้ปกคลุม หากเกิดฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้เกิดดินถล่ม สร้างความเสียหายกับชีวิตและทรัพย์สินได้และเป็นหมู่บ้านติดชายแดน จำเป็นต้องพัฒนาหมู่บ้านเพื่อความมั่นคงชายแดนและหมู่บ้านป้องกันยาเสพติดเป็นกรณีพิเศษ
- 6) ด้านการศึกษา ราษฎรส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ ทำให้ขาดการได้รับความรู้ใหม่ๆ จากการอ่านหนังสือ นอกจากนี้สื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่ทันสมัยและข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ เข้าถึงหมู่บ้านได้ช้า
- 7) ด้านการคมนาคม ถนนในหมู่บ้านไม่ได้มาตรฐาน มีถนนคอนกรีตช่วงสั้นๆ บริเวณหมู่บ้านที่เหลือเป็นถนนลูกรัง ทำให้ในฤดูฝนไม่สามารถเดินทางโดยรถยนต์ได้ หากมีผลผลิตทางการเกษตรหรือมีเหตุด่วนเหตุร้าย เช่น เจ็บป่วย จะทำให้มีปัญหาในการเดินทาง

5.2 ศักยภาพของการพัฒนา

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

พื้นที่โครงการมีสภาพพื้นที่และภูมิอากาศเหมาะสมในการปลูกกาแฟอาราบิก้า กล้วยไม้ และการเลี้ยงโคพื้นเมือง กลุ่มชนที่ดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม (ชนเผ่าลัวะ) อาศัยอยู่ตามยอดดอยสูง มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของตนเองอย่างเหนียวแน่น

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

มีสถานี่ทดลองเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติโดยให้ราษฎรมีส่วนร่วม ตลอดจนฝึกอบรมอาชีพให้พอมีพอกินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการทำการเกษตรแบบขั้นบันได และมีการส่งเสริมการปลูกพืชแบบวนเกษตร การพัฒนาชุมชนให้ประกอบอาชีพการเกษตรบนพื้นที่สูงภายใต้ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ ส่งเสริมโครงการธนาคารอาหาร

ชุมชน (food bank) และการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ เน้นการแยกพื้นที่ป่าออกจากพื้นที่ทำกิน การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ของที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การอนุรักษ์และขยายพันธุ์กล้วยไม้ ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนของหมู่บ้านและปลูกป่าไม้ใช้สอย ป่าไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง การสร้างฝายต้นน้ำ และการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประจำหมู่บ้าน

2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนาชุมชนให้ประกอบอาชีพการเกษตรบนพื้นที่สูงภายใต้ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยส่งเสริมการปลูกพืชแบบวนเกษตร การทำการเกษตรแบบขั้นบันได การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์น้ำและเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งธรรมชาติ เพื่อสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชนให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนและส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตร เช่น การแปรรูปและการถนอมอาหารเพื่อเป็นรายได้เสริม ตลอดจนสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

3) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม

4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เน้นการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค

5) ด้านการวิจัย เน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าและแหล่งธนาคารอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำขุนน่าน จังหวัดน่าน
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมชลประทาน	10,000,000	20,000,000	27,000,000	12,000,000	15,000,000	84,000,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	2,532,000	1,692,000	1,692,000	1,692,000	1,692,000	9,300,000
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	8,248,000	8,148,000	8,198,000	8,248,000	8,298,000	41,140,000
	รวม	20,780,000	29,840,000	36,890,000	21,940,000	24,990,000	134,440,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	480,000	480,000	480,000	480,000	480,000	2,400,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	45,000	45,000	45,000	45,000	45,000	225,000
	กรมประมง	652,000	652,000	652,000	652,000	652,000	3,260,000
	กรมปศุสัตว์	225,000	225,000	225,000	225,000	225,000	1,125,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	40,000
	กรมวิชาการเกษตร	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	1,081,000	587,000	757,000	405,000	442,000	3,272,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	30,000	40,000	50,000	60,000	70,000	250,000
	กรมหม่อนไหม	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	860,000	860,000	860,000	860,000	860,000	4,300,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	รวม	3,759,000	3,275,000	3,455,000	3,113,000	3,160,000	16,762,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	70,000	100,000	100,000	100,000	100,000	470,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม	570,000	850,000	1,100,000	1,100,000	1,100,000	4,720,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำขุนน่าน จังหวัดน่าน
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	480,000	480,000	480,000	480,000	480,000	2,400,000
กรมชลประทาน	10,000,000	20,000,000	27,000,000	12,000,000	15,000,000	84,000,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	45,000	45,000	45,000	45,000	45,000	225,000
กรมประมง	652,000	652,000	652,000	652,000	652,000	3,260,000
กรมปศุสัตว์	225,000	225,000	225,000	225,000	225,000	1,125,000
กรมพัฒนาที่ดิน	2,540,000	1,700,000	1,700,000	1,700,000	1,700,000	9,340,000
กรมวิชาการเกษตร	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	1,081,000	587,000	757,000	405,000	442,000	3,272,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	30,000	40,000	50,000	60,000	70,000	250,000
กรมหม่อนไหม	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	70,000	100,000	100,000	100,000	100,000	470,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	8,266,000	8,166,000	8,216,000	8,266,000	8,316,000	41,230,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	860,000	860,000	860,000	860,000	860,000	4,300,000
กระทรวงสาธารณสุข						
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
รวม	25,109,000	33,965,000	41,445,000	26,153,000	29,250,000	155,922,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำขุนน่าน จังหวัดน่าน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ พื้นฟู ป้องกันรักษาต้นน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดน่าน	โครงการหลัก ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำปล่อยคืนสู่แหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร กิจกรรม 1. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ	150,000	ตัว	-	-	-	-	-	-
	รวม			0	0	0	0	0	0
2. หน่วยจัดการต้นน้ำขุนน่าน (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13)	โครงการ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรม 1. จัดทำระบบป่าเปียก 2. จัดทำแนวกันไฟ 3. ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่อนุรักษ์ (สสอ.) 4. ฝึกอบรมเยาวชนชนต้นน้ำ โครงการ พื้นฟูโครงสร้างระบบนิเวศต้นน้ำ กิจกรรม 1. การปลูกป่าฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ 2. บำรุงรักษาสวนป่าเดิม อายุ 7-10 ปี 3. ก่อสร้างฝายแกลเบียด 4. ก่อสร้างฝายกึ่งถาวร 5. ส่งเสริมและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกบนพื้นที่ต้นน้ำ 6. ปลูกป่าสร้างรายได้ 20 ไร่ / หมู่บ้าน	25 1,000 16 10 250 500 500 50 500,000 320	แห่ง กิโลเมตร หมู่บ้าน ไร่ ไร่ ไร่ แห่ง แห่ง กล้า ไร่	400,000 1,000,000 200,000 154,000 195,000 - 2,400,000 380,000 165,000 400,000	400,000 1,000,000 150,000 154,000 195,000 50,000 2,400,000 380,000 165,000 300,000	400,000 1,000,000 150,000 154,000 195,000 100,000 2,400,000 380,000 165,000 300,000	400,000 1,000,000 150,000 154,000 195,000 200,000 2,400,000 380,000 165,000 300,000	2,000,000 5,000,000 800,000 770,000 975,000 500,000 12,000,000 1,900,000 825,000 1,600,000	
	7. ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก	1,800	ไร่	407,400	407,400	407,400	407,400	407,400	2,037,000
	8. ปลูกป่าห้วย	2,000	ไร่	1,238,000	1,238,000	1,238,000	1,238,000	1,238,000	6,190,000
	รวม			6,939,400	6,839,400	6,889,400	6,939,400	6,989,400	34,597,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
3. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ฯ บ้านสะจุก-สะแกียง (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13)	โครงการ อนุรักษ์ พัฒนาและพัฒนาศักยภาพที่ดินน้ำและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน กิจกรรม 1. การปลูกสร้างสวนป่าห้วย 2. เพาะชำกล้าห้วย 3. สร้างฝายต้นน้ำแบบกึ่งถาวร 4. สร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน (ฝายแกลเบี๊ยะล) 5. นาแลกป่า	250 50,000 10 25 100	ไร่ กล้า แห่ง แห่ง ไร่	175,000 50,000 76,000 50,000 319,200	175,000 50,000 76,000 50,000 319,200	175,000 50,000 76,000 50,000 319,200	175,000 50,000 76,000 50,000 319,200	175,000 50,000 76,000 50,000 319,200	875,000 250,000 380,000 250,000 1,596,000
	รวม			670,200	670,200	670,200	670,200	670,200	3,351,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									
1. สถานีพัฒนาที่ดินน่าน	โครงการ อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต กิจกรรม 1. จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 2. สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด 3. สาธิตการใช้น้ำหมักชีวภาพ 4. สาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน 5. ปลูกหญ้าแฝก	2,800 500 500 150 500,000	ไร่ ไร่ ไร่ ไร่ กล้า	2,240,000 65,000 5,000 102,000 120,000	1,400,000 65,000 5,000 102,000 120,000	1,400,000 65,000 5,000 102,000 120,000	1,400,000 65,000 5,000 102,000 120,000	1,400,000 65,000 5,000 102,000 120,000	7,840,000 325,000 25,000 510,000 600,000
	รวม			2,532,000	1,692,000	1,692,000	1,692,000	1,692,000	9,300,000
2. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ฯ บ้านสะจุก-สะแกียง (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13)	โครงการ พัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต กิจกรรม 1. ขุดน้าชั้นบนไค	200	ไร่	638,400	638,400	638,400	638,400	638,400	3,192,000
	รวม			638,400	638,400	638,400	638,400	638,400	3,192,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการฟื้นฟู พัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ									
1. โครงการชลประทานน่าน	โครงการ จัดหาน้ำสนับสนุนโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำขุนน่าน กิจกรรม								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	1. ระบบส่งน้ำฝายน้ำว้า (บ้านเปียงซ้อ)	1	แห่ง	10,000,000	20,000,000	-	-	-	30,000,000
	2. ฝายห้วยคิพร้อมระบบส่งน้ำ	1	แห่ง	-	-	15,000,000	-	-	15,000,000
	3. ฝายห้วยปุดพร้อมระบบส่งน้ำ	1	แห่ง	-	-	12,000,000	-	-	12,000,000
	4. ฝายห้วยจานพร้อมระบบส่งน้ำ	1	แห่ง	-	-	-	12,000,000	-	12,000,000
	5. ฝายห้วยปุดพร้อมระบบส่งน้ำ	1	แห่ง	-	-	-	-	15,000,000	15,000,000
	รวม			10,000,000	20,000,000	27,000,000	12,000,000	15,000,000	84,000,000
	รวมทั้งสิ้น			20,780,000	29,840,000	36,890,000	21,940,000	24,990,000	134,440,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำขุนน่าน จังหวัดน่าน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์วิจัยข้าวแพร่	โครงการ พัฒนาการผลิตข้าวนาขั้นบันได								
	กิจกรรม								
	1 การขยายผลและสนับสนุนการผลิตข้าวนาขั้นบันได	ไร่	200	400,000	400,000	400,000	400,000	400,000	2,000,000
	2 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวนาขั้นบันไดที่เหมาะสม	ราย	200	80,000	80,000	80,000	80,000	80,000	400,000
	รวม			480,000	480,000	480,000	480,000	480,000	2,400,000
2. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์น่าน	โครงการ พัฒนาภูมิปัญญาทางบัญชีต้นทุนอาชีพ								
	กิจกรรม								
	1. สอนแนะการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ	ราย	100	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	65,000
	2. กำกับและติดตามการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายและต้นทุนอาชีพ	-	-	-	-	-	-	-	-
	โครงการ พัฒนากลุ่มอาชีพประชาชนในถิ่นทุรกันดาร								
	กิจกรรม								
	1. สอนแนะการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต	กลุ่ม	2	32,000	32,000	32,000	32,000	32,000	160,000
	2. กำกับและติดตามการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต	-	-	-	-	-	-	-	-
	รวม			45,000	45,000	45,000	45,000	45,000	225,000
3. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดน่าน	โครงการ สนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำแก่ราษฎรในพื้นที่								
	กิจกรรม								
	1. สนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ ฯ	ตัว	150,000	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
	รวม			300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
4. สำนักงานประมงจังหวัดน่าน	โครงการ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์น้ำ								
	กิจกรรม								
	1. ส่งเสริมการเลี้ยงปลาดุก	ราย	500	352,000	352,000	352,000	352,000	352,000	1,760,000
	2. เพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ	แห่ง	10						

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			352,000	352,000	352,000	352,000	352,000	1,760,000
5. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดน่าน	โครงการ สาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่สูง กิจกรรม 1 สาธิตการเลี้ยงสัตว์ 1.1 พ่อแม่พันธุ์เปิดเทศ ผลิตลูกเปิดเทศ 1.2 พ่อแม่พันธุ์ไก่พื้นเมือง ผลิตลูกไก่พื้นเมือง 1.3 พ่อแม่พันธุ์สุกร ผลิตลูกสุกร 2. ส่งเสริมการเลี้ยงสุกรสู่เกษตรกร 3. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกสู่เกษตรกร 4. สนับสนุนแร่ธาตุ เวชภัณฑ์แกโคเนื้อ 5. ฝึกอบรมเกษตรกร 6. อำนวยความสะดวกติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน	ตัว/ปี ตัว/ปี ตัว/ปี ตัว/ปี ตัว/ปี ตัว/ปี ราย/ตัว ราย/ตัว ราย/ปี ครั้ง/ปี	150 1,750 150 1,750 30 240 50/50 100/500 250/500 400 60	15,300 6,650 15,300 6,650 29,040 24,960 5,900 11,800 15,000 8,000 86,400	15,300 6,650 15,300 6,650 29,040 24,960 5,900 11,800 15,000 8,000 86,400	15,300 6,650 15,300 6,650 29,040 24,960 5,900 11,800 15,000 8,000 86,400	15,300 6,650 15,300 6,650 29,040 24,960 5,900 11,800 15,000 8,000 86,400	15,300 6,650 15,300 6,650 29,040 24,960 5,900 11,800 15,000 8,000 86,400	76,500 33,250 76,500 33,250 145,200 124,800 29,500 59,000 75,000 40,000 432,000
	รวม			225,000	225,000	225,000	225,000	225,000	1,125,000
6. สถานีพัฒนาที่ดินน่าน	โครงการ ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน กิจกรรม 1. เกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน	โรงเรียน	2	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	40,000
	รวม			8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	40,000
7. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดน่าน	โครงการ จัดตั้งกองทุนเพื่อการบริหารจัดการสวัสดิการบนพื้นที่สูง กิจกรรม 1. จัดตั้งกองทุนเพื่อการบริหารจัดการสวัสดิการบนพื้นที่สูง โครงการ พัฒนาและส่งเสริมสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูง กิจกรรม	ราย	200	80,000	80,000	80,000	80,000	80,000	400,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	1. ส่งเสริมและพัฒนาสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูง โครงการ สงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและคนไร้ที่พึ่ง กิจกรรม	ราย	200	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	1. สงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและคนไร้ที่พึ่ง โครงการ พัฒนาวิถีชีวิตชุมชนบนพื้นที่สูง กิจกรรม	ราย	80	80,000	80,000	80,000	80,000	80,000	400,000
	1 การพัฒนาวิถีชีวิตบนพื้นที่สูง โครงการ พัฒนาอาชีพตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม	ราย	200	80,000	80,000	80,000	80,000	80,000	400,000
	1. พัฒนาอาชีพตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการ ฝึกอบรมตามความต้องการของชุมชน กิจกรรม	ราย	200	160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
	1.ฝึกอบรมตามความต้องการของชุมชน โครงการ ส่งเสริมการจัดตั้งถิ่นฐานถาวรชุมชนบนพื้นที่สูง (Watershed) กิจกรรม	200	ราย	160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000
	1. ส่งเสริมการจัดตั้งถิ่นฐานถาวรชุมชนบนพื้นที่สูง	50	ราย	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000
	รวม			860,000	860,000	860,000	860,000	860,000	4,300,000
8. ศูนย์วิจัยและพัฒนากา	โครงการ สร้างแปลงต้นแบบและขยายผลในพื้นที่เกษตรกร กิจกรรม								
	1. แปลงชาอัสสัม	ไร่/ปี	2	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	2. การปลูกกาแฟ	ไร่/ปี	2	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	3. แปลงไม้ผลเมืองหนาว	ไร่/ปี	2	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	4. การปลูกไม้ผลที่มีศักยภาพในพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร	ไร่/ปี	2	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	5. พืชหลังนา	ไร่/ปี	2	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	โครงการ ฝึกอบรมเกษตรกรและถ่ายทอดองค์ความรู้ การผลิตและการกระจายพันธุ์พืช								
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมเกษตรกรหลักสูตรการลดการใช้สารเคมีบนพื้นที่สูง และการใช้สมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืช	ราย	150	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	2. การผลิตและกระจายพันธุ์พืช	-	-	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	3. ติดตามและประเมินผล	-	-	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
	รวม			150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
9. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดพะเยา (เกษตรที่สูง)	โครงการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชบนพื้นที่สูง	ราย	570	50,000	24,000	20,000	20,000	20,000	134,000
	กิจกรรม								
	1 ฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อถ่ายทอด เทคโนโลยีบนพื้นที่สูง								
	โครงการ จัดทำแปลงสาธิตการปลูกพืชบนพื้นที่สูง	ไร่	158	211,000	163,000	137,000	100,000	137,000	748,000
	กิจกรรม								
	1. การปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น เพื่อการอนุรักษ์ดิน								
	2. การปลูกกาแฟ								
	3. การปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อรักษาโรค								
	โครงการ ส่งเสริมการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และพัฒนาผลิตภัณฑ์	กลุ่ม	16	50,000	40,000	30,000	20,000	20,000	160,000
	กิจกรรม								
	1 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและพัฒนาผลิตภัณฑ์								
	รวม			311,000	227,000	187,000	140,000	177,000	1,042,000
10. สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน	โครงการ ส่งเสริมการปลูกไม้ผลเศรษฐกิจ ไม้ยืนต้นและพืชผักสวน								
	กิจกรรม								
	1. ส่งเสริมการปลูกไม้ผลเศรษฐกิจ	ไร่	320	665,000	255,000	465,000	160,000	160,000	1,705,000
	2. ส่งเสริมการปลูกไม้	ไร่	150	-	-	-	-	-	-
	3. ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว	ไร่	250	-	-	-	-	-	-

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
14. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด น่าน	โครงการ พัฒนาสุขภาพตามกลุ่มวัย กิจกรรม 1. การคัดกรองพัฒนาการเด็ก (อายุ 0-5 ปี) 2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเด็กนักเรียนที่มี ภาวะเริ่มอ้วนและ อ้วน (อายุ 5-14 ปี) 3. การคัดกรองความเสี่ยงโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง 4. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเกษตรกรกลุ่มเสี่ยงจากการใช้สารเคมี 5. การดูแลผู้สูงอายุในชุมชน	275 633 2,081 1,646 435	ราย ราย ราย ราย ราย	- 30,000 90,000 30,000 -	- 30,000 90,000 30,000 -	- 30,000 90,000 30,000 -	- 30,000 90,000 30,000 -	- 30,000 90,000 30,000 -	- 150,000 450,000 150,000 -
	รวม			150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของคนและชุมชน									
1. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด น่าน	โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรม 1. จัดเก็บข้อมูล จปฐ. 2 ทบทวนแผนชุมชนระดับหมู่บ้าน			- -	- -	- -	- -	- -	- -
	รวม			0	0	0	0	0	0
	รวมทั้งสิ้น			3,759,000	3,275,000	3,455,000	3,113,000	3,160,000	16,762,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำขุนน่าน จังหวัดน่าน

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดน่าน	โครงการ เพิ่มศักยภาพการพัฒนาการขับเคลื่อนและการบูรณาการ โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินลุ่มน้ำขุนน่าน จังหวัดน่าน กิจกรรม 1. บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรมในการ ดำเนินการในพื้นที่ 2. อำนวยกาการ ประสานงาน และติดตามผล	หมู่บ้าน	16	70,000	100,000	100,000	100,000	100,000	470,000
	รวม			70,000	100,000	100,000	100,000	100,000	470,000
2. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการ บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วม ปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม			500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวมทั้งสิ้น			570,000	850,000	1,100,000	1,100,000	1,100,000	4,720,000

โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำลี

ตำบลน้ำหมัน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

1.ความเป็นมา

สืบเนื่องจากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยและดินโคลนถล่มที่รุนแรงที่สุดของจังหวัดอุตรดิตถ์ ระหว่างวันที่ 21 - 22 พฤษภาคม 2549 ทำให้เกษตรกรได้รับความเสียหาย ทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงที่มีความลาดชันสูง ประกอบกับมีการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายและดินถล่มชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำลี ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ลุ่มน้ำน่านฝั่งขวา เมื่อไม่สามารถนำชุมชนออกจากพื้นที่ป่าได้ จึงจำเป็นต้องให้คนอยู่กับป่าได้โดยไม่ทำลายป่า ให้ป่าเปรียบเสมือนธนาคารอาหารชุมชนตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

พื้นที่โครงการครอบคลุมพื้นที่ 177,917 ไร่ ประกอบด้วยลุ่มน้ำย่อย 4 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำตะลุ่มน้ำลีตอนบน ลุ่มน้ำลีตอนล่างและลุ่มน้ำหมันตอนบน ตั้งอยู่ในเขต บ้านปางหมื่น หมู่ 1 บ้านวังห้วยดอย หมู่ 2 บ้านน้ำลี หมู่ 6 บ้านผาลาด หมู่ 7 บ้านน้ำต๊ะ หมู่ 8 บ้านทรายงาม หมู่ 10 บ้านปางหมื่น หมู่ 11 บ้านค่าย หมู่ 12 ตำบลน้ำหมันและบ้านกัวเคียน หมู่ 12 ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พื้นที่โครงการอยู่ห่างจากอำเภอท่าปลาไปทางทิศตะวันตก-เฉียงเหนือประมาณ 10 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จรดอำเภอเมือง จังหวัดแพร่
ทิศใต้	จรดบ้านน้ำหมัน ตำบลน้ำหมัน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
ทิศตะวันออก	จรดตำบลจริม ตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
ทิศตะวันตก	จรดตำบลขุนฝาง อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

2.2 ภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ของโครงการส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าซึ่งมีความลาดชันสูง ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ดอนที่มีความลาดชันและที่ราบต่ำ มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 100 – 1,440 เมตร แบ่งสภาพพื้นที่ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) พื้นที่ราบถึงค่อนข้างราบ ความลาดชัน 0-5 % ส่วนใหญ่เป็นที่ราบระหว่างหุบเขาและริมฝั่งลำห้วยต่างๆ ได้แก่ ห้วยน้ำลี ห้วยน้ำต๊ะ และห้วยน้ำหมัน พบทางตอนใต้ ตะวันออกเฉียงเหนือและตอนกลางของพื้นที่ มีการใช้ประโยชน์ในการทำนาและปลูกพืชไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 3,653 ไร่ หรือร้อยละ 2.05 ของพื้นที่

2) พื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ความลาดชันระหว่าง 5-35 % เป็นพื้นที่ที่ถัดจากพื้นที่ราบและบางส่วนเป็นพื้นที่บริเวณสันเขา พบกระจายอยู่ทั่วไป ทางตะวันตก ตะวันตกเฉียงเหนือและตอนกลางของพื้นที่ บริเวณนี้เป็นพื้นที่เกษตรผสมผสานกับสวนป่าและป่าธรรมชาติ สำหรับ

พื้นที่เกษตรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินการปลูกพืชไร่และไม้ผลต่างๆ ครอบคลุมพื้นที่ 50,868 ไร่ หรือร้อยละ 28.59 ของพื้นที่

3) พื้นที่ภูเขาซึ่งส่วนใหญ่มีความลาดชันสูง มีความลาดชันระหว่างมากกว่า 35 % เป็นพื้นที่ภูเขาสูงประกอบด้วยเทือกเขาใหญ่ย่อยสลับกันไป ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและเป็นแหล่งกำเนิดลำห้วยต่างๆ เช่น ห้วยน้ำลี ห้วยน้ำต๊ะและห้วยน้ำหมัน พบกระจายกระจายทั่วไปทางตอนเหนือ ตอนกลาง ตอนใต้ ตะวันตก ตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ บริเวณนี้เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติผสมผสานกับสวนป่าปลูก ครอบคลุมพื้นที่ 123,396 ไร่ หรือร้อยละ 69.36 ของพื้นที่

2.3 ภูมิอากาศ

อุณหภูมิเฉลี่ยรายปีประมาณ 27 องศาเซลเซียส เฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน ประมาณ 31 องศาเซลเซียส และต่ำสุดในเดือนธันวาคมและมกราคม ประมาณ 24 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1,500 มม./ปี ฝนเริ่มตกชุกในเดือนพฤษภาคมและหนาแน่นขึ้นในเดือนสิงหาคมและกันยายน ฝนตกสูงสุดในเดือนกันยายนและต่ำสุดในเดือนธันวาคม ฤดูฝนมีระยะเวลาประมาณ 8 เดือน โดยเริ่มประมาณกลางเดือนเมษายนถึงพฤศจิกายน ซึ่งเกิดจากอิทธิพลอากาศในท้องถิ่น อิทธิพลของพายุโซนร้อนจากทะเลจีนใต้และมหาสมุทรอินเดีย ในช่วงปลายฤดูฝน มีฝนตกต่อเนื่องจากความกดอากาศต่ำและอากาศเย็นจากจีน กระทบอากาศร้อนทำให้มีฝนกระจายทั่วทั้งพื้นที่ ส่วนฤดูหนาวต่อจากฤดูฝนได้รับความหนาวเหน็บจากไซบีเรีย ทำให้อากาศหนาวมากจนถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ และเริ่มฤดูร้อนในเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม จากการเก็บข้อมูลปริมาณน้ำของลำห้วยต่างๆ ทั้ง 3 หมู่บ้าน พบว่า ในช่วงฤดูแล้งปริมาณน้ำลดลงอย่างรวดเร็ว แต่แหล่งน้ำดังกล่าวมีน้ำไหลตลอดทั้งปี ทำให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูกและเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ

ตาราง ข้อมูลปริมาณน้ำฝน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2549

เดือน	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
มกราคม	-	-	-	-	-	13.5	-	-	44	-
กุมภาพันธ์	-	-	-	47.9	-	-	-	49.8	-	19.8
มีนาคม	155.5	25	100.45	-	179.3	22.3	38.4	-	21.9	12.2
เมษายน	50	36.5	275	209	2.4	-	50.3	56	72.2	114.3
พฤษภาคม	29	124.2	538.5	282	353.7	347.1	138.3	181.6	72.6	378.6
มิถุนายน	-	159.1	377	246.4	81	28.7	331.9	170.8	279.7	279.4
กรกฎาคม	202	177.4	244	105.4	163	93.1	289.8	202.4	256.6	246.2
สิงหาคม	243	238.6	505	259.3	327.6	235.9	215.5	145.4	223.2	280.7
กันยายน	194.08	205.8	263	372.8	168.8	316.8	377.7	477.9	396.1	209.8
ตุลาคม	92	-	161	88.9	82.4	62.1	2.4	6.5	30.3	-
พฤศจิกายน	-	50.8	58	-	1.8	54.4	-	-	106.5	-
ธันวาคม	-	-	-	-	-	-	-	-	4.8	-
รวม	965.58	1,017.4	2,521.95	1,611.7	1,360	1,173.9	1,444.3	1,290.4	1,507.9	1,541

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

2.4 ทรัพยากรดิน

พื้นที่โครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาสูงชัน สลับกับที่ราบระหว่างภูเขา ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินที่ลาดชันเชิงซ้อน (sc : slope complex) ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า 35 % ดินที่พบในบริเวณดังกล่าวมีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ แตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น มักมีเศษหิน ก้อนหิน หรือหินพื้นโผล่กระจายระเจจไป ส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยไม้ป่าประเภทต่างๆ เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือป่าดิบชื้น หลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอย โดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน จนบางแห่งเหลือแต่หินพื้นโผล่

ที่ราบระหว่างภูเขาเป็นพวกดินเหนียว ดินมีสีน้ำตาลเหลืองหรือแดง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ ส่วนบริเวณที่ดินที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงลอนชัน ความลาดชันประมาณ 5-35 % ลักษณะดินเกิดจากการสลายตัวของหินดินดาน (shale) ที่มีเนื้อละเอียด ลักษณะดินเป็นดินตื้นถึงลึกมาก มีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ pH ประมาณ 4.5-6.5 ได้แก่ ชุดดินบ้านจ้อง (Bg) ชุดดินวังสะพุง (Ws) ชุดดินมวกเหล็ก (Mi)

2.5 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

มีพื้นที่โครงการประมาณ 177,917 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 146,908 ไร่ รองลงมา เป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 7,217 ไร่

2.6 แหล่งน้ำ

พื้นที่โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำลี้ จังหวัดอุดรดิตถ์ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ แหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภค บริโภค ในหมู่บ้านสามารถแยกได้ดังนี้

- น้ำเพื่อการอุปโภค และใช้ในการเกษตร ใช้จากห้วยน้ำตะและห้วยน้ำลี้ ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักที่เกษตรกรใช้ในการเกษตร โดยในอดีตก่อนที่จะเกิดดินถล่ม ลำน้ำห้วยดังกล่าว มีขนาด ความกว้างเพียง 1-2 เมตร เกษตรกรในชุมชนจึงทำการกันทำนบกั้นแม่น้ำเพื่อผันน้ำเข้าไปในพื้นที่นา จึงสามารถทำนาได้ การที่จะนำน้ำในลำห้วยมาใช้ประโยชน์ได้จะต้อง มีการก่อสร้างฝายน้ำล้นหรือ อ่างเก็บน้ำ ที่จะต้องลงทุนค่อนข้างสูงและพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ แต่อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ทางโครงการชลประทานอุดรดิตถ์ ได้เข้าไปสำรวจออกแบบเพื่อที่จะดำเนินการก่อสร้างต่อไป ส่วนเกษตรกรบางรายที่ทำนาโดยไม่อาศัยลำห้วยน้ำตะและน้ำลี้ แต่อาศัยลำน้ำจากร่องเขาเล็กที่เป็นลำน้ำสาขาของลำน้ำตะ น้ำลี้ ซึ่งประสบปัญหาดินถล่มไม่มาก ก็สามารถผันน้ำเข้านาและทำนาได้ นอกจากแหล่งน้ำจากแม่น้ำสายหลักแล้ว ยังมีบ่อดักตะกอนดิน ที่ทางสถานีพัฒนาที่ดินอุดรดิตถ์ กรมพัฒนาที่ดินได้เข้าไปจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำซึ่งมีกิจกรรมการสร้างบ่อดักตะกอนดินรวม อยู่ด้วย บ่อดักตะกอนดินที่ก่อสร้างขึ้นนอกจากมีประโยชน์ในด้านการป้องกันตะกอนดินไปทับถมยังพื้นที่ด้านล่างแล้วยังสามารถเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในพื้นที่ทำกินของเกษตรกรได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งทางสถานีพัฒนาที่ดินได้ก่อสร้างบ่อดักตะกอนดินในพื้นที่รวม 42 แห่ง

- น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน ชุมชนอาศัยน้ำจากระบบประปาในหมู่บ้าน หลังจากเหตุการณ์ดินถล่ม ระบบประปาได้รับความเสียหายบ้าง แต่ก็สามารถช่วยกันแก้ไขและนำน้ำมาใช้ได้เหมือนเดิม

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพื้นราบ มีประชากรรวม 7,318 คน 2,457 ครัวเรือน

ที่	หมู่บ้าน	ตำบล	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)
1	น้ำลี	น้ำหมัน	6	245	695
2	น้ำตะ	น้ำหมัน	8	204	523
3	ปางหมื่น	น้ำหมัน	1	178	535
4	วังห้วยดอย	น้ำหมัน	2	299	809
5	ผาลาด	น้ำหมัน	7	113	379
6	ทรายงาม	น้ำหมัน	10	148	432
7	ปางหมื่นเหนือ	น้ำหมัน	11	91	261
8	บ้านค่าย	น้ำหมัน	12	175	560
9	กัวเคียน	น้ำจirim	12	56	180
10	น้ำหมันกลาง	น้ำหมัน	3	131	444
11	นาตันโพธิ์	น้ำหมัน	4	192	677
12	น้ำหมันใต้	น้ำหมัน	5	296	931
13	น้ำหมันเหนือ	น้ำหมัน	9	329	892
รวม				2,457	7,318

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

4.1 อาชีพ

ประชากรในพื้นที่ มีรายได้มาจากการเกษตร เป็นรายได้หลัก ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ คือ ข้าว พืชผักผลไม้ต่างๆ เช่น กล้วย , ลำไย , มะม่วงหิมพานต์ สมุนไพร เช่น ข่า และการเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร ไก่ โค กลุ่มอาชีพ เพาะเห็ดหลิน กลุ่มไม้กวาด รายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ย คนละๆ 23,000 บาท/ปี ปัญหาด้านการเกษตรส่วนใหญ่ คือ ราคาผลผลิตพืชไร่ ตกต่ำ และปัญหาการขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการเกษตร

4.2 ด้านสังคม

1) การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษาที่มีทั้งหมด 7 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนจรมอนุสรณ์1 มีจำนวน นักเรียน 125 คน หมู่ที่ 2 ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังห้วยดอย มีจำนวน นักเรียน 151 คน หมู่ที่ 4 ได้แก่ โรงเรียนบ้านนาตันโพธิ์ มีจำนวน นักเรียน 79 คน หมู่ที่ 5 ได้แก่ โรงเรียนบ้านน้ำหมัน มีจำนวน นักเรียน 303 คน หมู่ที่ 6 ได้แก่ โรงเรียนบ้านน้ำลี มีจำนวนนักเรียน

84 คน หมู่ที่ 8 ได้แก่ โรงเรียนบ้านน้ำต๊ะ มีจำนวน นักเรียน 61 คน หมู่ที่ 10 ได้แก่ โรงเรียนบ้านทรายงาม มีจำนวน นักเรียน 39 คน

- โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 1 แห่ง อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 5 ได้แก่โรงเรียนบ้านน้ำหมัน มีจำนวนนักเรียน 100 คน

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหมัน จำนวน 5 แห่ง ได้รับถ่ายโอนจากกรมพัฒนาชุมชน จำนวน 1 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำหมัน ตั้งอยู่ที่ หมู่ 5 ตำบลน้ำหมัน ให้บริการครอบคลุม จำนวน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ 3,4,5,9 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 60 คน ผู้ดูแลเด็กจำนวน 4 คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหมันจัดตั้งเอง มีจำนวน 4 ศูนย์ คือ 1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปางหมื่น ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 ตำบลน้ำหมัน ให้บริการครอบคลุม จำนวน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1, 11, 7 มีจำนวนนักเรียน 26 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 1 คน 2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังห้วยดอย ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำหมัน ให้บริการครอบคลุม จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2, 12 มีจำนวนนักเรียน 30 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 2 คน 3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำรี ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลน้ำหมัน ให้บริการครอบคลุม จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 6, 10 มีจำนวนนักเรียน 25 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 2 คน 4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำต๊ะ ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลน้ำหมัน ให้บริการครอบคลุม จำนวน 1 หมู่ บ้านคือ หมู่ที่ 8 มีจำนวนนักเรียน 13 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 1 คน

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล 1 แห่ง

2) สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด / สำนักสงฆ์ 6 แห่ง อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ได้แก่ วัดจริมปางหมื่น หมู่ที่ 2 ได้แก่ สำนักสงฆ์บ้านวังห้วยดอย หมู่ที่ 4 ได้แก่ สำนักสงฆ์บ้านนาตันโพธิ์ หมู่ที่ 5 ได้แก่ วัดน้ำหมัน หมู่ที่ 6 ได้แก่ สำนักสงฆ์บ้านน้ำลี หมู่ที่ 8 ได้แก่ สำนักสงฆ์บ้านน้ำต๊ะ 3.3 สาธารณสุข - สถานีอนามัยประจำตำบล / หมู่บ้าน 3 แห่ง อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 1 ได้แก่ สถานีอนามัยบ้านปางหมื่น หมู่ที่ 6 ได้แก่ สถานีอนามัยบ้านน้ำลี หมู่ที่ 9 ได้แก่ สถานีอนามัยบ้านน้ำหมัน

- สถานพยาบาลเอกชน 1 แห่ง

- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 2 แห่ง

4.3 ตลาดของสินค้าเกษตรในชุมชน

กล้วยน้ำว้า

กล้วยน้ำว้าขายส่งพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้านทั้งหมด ราคาขาย 1.5 กิโลกรัม/ 4 บาท กล้วยน้ำว้าที่ส่งขายให้พ่อค้าคนกลางมี 2 ชนิด คือ กล้วยที่จะนำไปทำเป็นกล้วยตาก จะมีลักษณะแก่จัดประมาณ 90 % หรือไม่สุกมาก ส่วนกล้วยที่จะนำไปทำเป็นกล้วยอบเนยจะมีลักษณะอ่อนจนถึงแก่ ประมาณ 60-70 % อย่างไรก็ตามพบว่า เกษตรกรนิยมตัดกล้วยขายในลักษณะกล้วยแก่จัด เพราะได้น้ำหนักมากกว่า ทั้งนี้พ่อค้าก็รับซื้อไปตากกล้วยอบเหมือนกัน พ่อค้าคนกลางจะส่งกล้วยน้ำว้าที่รับซื้อส่งให้โรงงานหรือผู้รับซื้อ 2 ช่องทาง คือ กล้วยตากส่งขายที่จังหวัดพิษณุโลก ส่วนกล้วยอบเนยส่งขายที่จังหวัดสุโขทัย โดยขายกล้วยน้ำว้าในราคาเฉลี่ย 5 บาท/กิโลกรัม ส่วนปลีกล้วยขายได้ในราคา 80 บาท/กิโลกรัม โดยจะมีพ่อค้าจากข้างนอกมารับซื้อภายในหมู่บ้าน

ข้าวป่า

ข้าป่าประชาชนส่วนใหญ่นิยมขายข้าป่าสดให้พ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน ราคา กิโลกรัมละ 4 บาท ซึ่งพ่อค้าจะนำข้ามาสับและตากแห้งตามสองข้างทาง ข้าสดประมาณ 3.5 กิโลกรัม จะได้ข้าแห้ง 1 กิโลกรัม ขายได้ในราคา 20 บาท/กิโลกรัม

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

1) ด้านทรัพยากรดินและที่ดิน มีการทำการเกษตรในพื้นที่ภูเขาสูง ขาดการอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่ถูกต้อง ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง ดินเสื่อมโทรม ส่วนใหญ่ทำการเกษตรในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติและขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

2) ด้านทรัพยากรน้ำ ขาดแคลนแหล่งน้ำทำการเกษตร ไม่มีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตรในฤดูแล้ง ส่วนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่ใช้น้ำจากระบบประปาภูเขา ซึ่งได้รับความเสียหายมาจากเหตุการณ์ดินถล่ม

3) ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรขาดแคลนเงินทุนและประสบปัญหาผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ

5.2 ศักยภาพของการพัฒนา

1. จุดเด่นของพื้นที่

1) ด้านวัฒนธรรม เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นชาวพื้นเมืองที่ใช้ภาษาคำเมืองทางเหนือ เป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและไม่มีชาวไทยภูเขาต่างๆอาศัยอยู่เหมือนพื้นที่อื่นๆ จึงไม่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนในเมือง ทำให้การติดต่อสื่อสารได้ง่าย

2) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินของราษฎรในพื้นที่สามารถอยู่ร่วมกับป่าธรรมชาติได้อย่างสมดุล กล่าวคือ

- พื้นที่ที่เป็นภูเขาสูงปล่อยให้เป็นป่าต้นน้ำลำธารและปรับปรุงสภาพป่าให้สมบูรณ์โดยมีมูลนิธิพุทธฯและหน่วยจัดการต้นน้ำลำธาร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ปันผู้ดูแล โดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยการจ้างแรงงานชาวบ้านในการปลูกป่าและดูแลรักษาป่าและป้องกันไฟป่า

- พื้นที่ภูเขาสูงที่มีความสูงและความลาดชันไม่มากนัก ทางกรมป่าไม้ได้เข้าไปจับพิกัดและกำหนดเขตพื้นที่ทำกินให้กับชาวบ้านว่าสามารถจะทำมาหากินได้บริเวณไหน และห้ามมีการบุกรุกพื้นที่ป่าและให้ส่วนราชการต่างๆ เข้าไปพัฒนาคนและส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน ให้สามารถดำรงชีพอยู่ในป่าได้โดยไม่ทำลายป่า โดยให้ใช้พื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ เป็นภูเขาสูงมีความลาดชัน ชาวบ้านใช้ประโยชน์พื้นที่ โดยการปลูกกล้วยน้ำว้าและข้า การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ขาดการจัดทำระบบอนุรักษ์ที่เหมาะสม สถานีพัฒนาที่ดินอุดรดิตถ์ จึงเข้าไปดำเนินการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยจัดทำคันคูรับน้ำรอบขอบเขา ร่วมกับการปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและสนับสนุนกล้าไม้ผลให้ปลูกตามคันคูรับน้ำรอบขอบเขา เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพิ่มพื้นที่ป่าให้มีความเขียวขจีและสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในอนาคต

3) ด้านการประกอบอาชีพ อาชีพหลักของประชาชนคือ การปลูกกล้วยน้ำว้าและขายข้าป่า ซึ่งเป็นพืชที่ปลูกง่าย ดูแลรักษาไม่มากนัก โดยเฉพาะข้าป่าเป็นพืชที่ขึ้นเองตามสวน และขณะนี้ได้มีการ

นำมาขยายพันธุ์และปลูกเป็นพืชแซมในสวนกล้วยน้ำว้า ซึ่งสามารถทำรายได้ให้กับราษฎรได้ ตลอดทั้งปี อย่างไรก็ตามถ้ามีการแปรรูปและมีตลาดที่แน่นอนก็จะทำให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่โครงการเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำธรรมชาติ เป็นพื้นที่สูงและป่าไม้ค่อนข้างมีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งราษฎรมีความชำนาญในการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น รวมทั้งมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ มีความพร้อมในการฟื้นฟูสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินและป่าต้นน้ำลำธาร ทำให้โครงการฯ มีศักยภาพในการพัฒนาการเกษตรภายใต้ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม การส่งเสริมกระบวนการแปรรูปผลผลิตการเกษตรของชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต การฟื้นฟูป่า ต้นน้ำ และเสริมสร้างป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งอาหารชุมชนและการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของ ระบบ เต อ น ภู ย ธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมในชุมชน

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ เน้นดูแลป่าไม้ให้ยังประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยการสร้างป่าแนวกันชนและทำวนเกษตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารชีวภัณฑ์ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการส่งเสริมและสาธิตอาชีพด้านการเกษตร เช่น ข้าวไร่ เลี้ยงปลาในกระชังและปลูกพืชผักผลไม้ พัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์น้ำ และเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งธรรมชาติ เพื่อสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชนให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และส่งเสริมอาชีพนอกเกษตร เช่น การแปรรูป การถนอมอาหารและการตัดเย็บเสื้อผ้าเพื่อเป็นรายได้เสริม ตลอดจนสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

3) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชี

4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เน้นการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค

5) ด้านการวิจัย เน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและการศึกษา ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าและแหล่งธนาคารอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำลี้ จังหวัดอุดรดิตถ์

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมพัฒนาที่ดิน	1,613,000	1,961,000	2,276,000	2,591,000	2,906,000	11,347,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	6,480,000	5,980,000	5,980,000	5,980,000	5,980,000	30,400,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	65,000	72,000	79,000	87,000	96,000	399,000
	รวม	8,178,000	8,033,000	8,355,000	8,678,000	9,002,000	42,246,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	95,000	95,000	95,000	95,000	95,000	475,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
	กรมประมง	137,000	137,000	137,000	137,000	137,000	685,000
	กรมปศุสัตว์	21,000	21,000	21,000	21,000	21,000	105,000
	กรมวิชาการเกษตร	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	176,000	176,000	176,000	176,000	176,000	880,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	40,000	44,000	48,000	53,000	58,000	243,000
	การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุดรดิตถ์	78,000	72,000	19,000	8,000	13,000	190,000
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	4,500,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	20,500,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	380,000	393,000	408,000	424,000	442,000	2,047,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	165,000	165,000	165,000	165,000	165,000	825,000
	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	รวม	5,921,000	5,432,000	5,398,000	5,408,000	5,436,000	27,595,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	กรมการข้าว	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม	646,000	896,000	1,146,000	1,146,000	1,146,000	4,980,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำลี้ จังหวัดอุดรดิตถ์
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	165,000	165,000	165,000	165,000	165,000	825,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
กรมประมง	137,000	137,000	137,000	137,000	137,000	685,000
กรมปศุสัตว์	21,000	21,000	21,000	21,000	21,000	105,000
กรมพัฒนาที่ดิน	1,613,000	1,961,000	2,276,000	2,591,000	2,906,000	11,347,000
กรมวิชาการเกษตร	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	202,000	202,000	202,000	202,000	202,000	1,010,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	40,000	44,000	48,000	53,000	58,000	243,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
การยางแห่งประเทศไทย	78,000	72,000	19,000	8,000	13,000	190,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	10,980,000	9,980,000	9,980,000	9,980,000	9,980,000	50,900,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	445,000	465,000	487,000	511,000	538,000	2,446,000
กระทรวงศึกษาธิการ						
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	165,000	165,000	165,000	165,000	165,000	825,000
กระทรวงแรงงาน						
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
รวม	14,745,000	14,361,000	14,899,000	15,232,000	15,584,000	74,821,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำลี้ จังหวัดอุดรดิตถ์

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
1. สถานีพัฒนาที่ดินอุดรดิตถ์	1. สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด	ไร่	200	130,000	195,000	228,000	260,000	293,000	1,106,000
	2. สาธิตการทำการใช้น้ำหมักชีวภาพ	ไร่	300	15,000	18,000	20,000	23,000	25,000	101,000
	3. จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	500	1,400,000	1,680,000	1,960,000	2,240,000	2,520,000	9,800,000
	4. ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานฯ	ตัน	20	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000
	รวม			1,613,000	1,961,000	2,276,000	2,591,000	2,906,000	11,347,000
2. นิคมสร้างตนเองลำน้ำน่าน จังหวัดอุดรดิตถ์	โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ปลูกป่าเพื่อปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด	ราย	50	65,000	72,000	79,000	87,000	96,000	399,000
	รวม			65,000	72,000	79,000	87,000	96,000	399,000
3. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์	การติดตามและให้คำปรึกษา	ราย	20	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	รวม			20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
4. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11	1. งานปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ			1,980,000	1,980,000	1,980,000	1,980,000	1,980,000	9,900,000
	2. งานจัดทำฝายชะลอน้ำ			1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000
	3. งานป้องกันและควบคุมไฟป่าตามแนวพระราชดำริ			1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	7,500,000
	4. งานจัดทำแปลงสาธิตระบบวนเกษตร เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำริ			500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000
	5. งานวิจัย/ทดลอง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างป่าจากสวนป่าสักเป็นป่าดิบแล้งเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ			1,000,000	500,000	500,000	500,000	500,000	3,000,000
	6. การบริหารความขัดแย้งด้านที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้			500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000
	รวม			6,480,000	5,980,000	5,980,000	5,980,000	5,980,000	30,400,000
	รวมทั้งสิ้น			8,178,000	8,033,000	8,355,000	8,678,000	9,002,000	42,246,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำลี้ จังหวัดอุดรดิตถ์

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่	1. การวิเคราะห์และทบทวนข้อมูลพื้นที่โครงการ (1ครั้ง) 2. ทดลองพันธุ์ข้าวเพื่อหาพันธุ์ข้าวที่เหมาะสม (1 ไร่) 3. จัดทำแปลงสาธิตผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (90ไร่/10ราย) 4. ถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (40ราย) 5. ค่าปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ (เบี้ยเลี้ยง พาหนะเดินทาง)			5,000 9,000 38,000 8,000 35,000	5,000 9,000 38,000 8,000 35,000	5,000 9,000 38,000 8,000 35,000	5,000 9,000 38,000 8,000 35,000	5,000 9,000 38,000 8,000 35,000	25,000 45,000 190,000 40,000 175,000
	รวม			95,000	95,000	95,000	95,000	95,000	475,000
2. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ จังหวัดอุดรดิตถ์	โครงการส่งเสริมความรู้ด้านบัญชีในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงชุมชน	ราย	30	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
	รวม			9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	45,000
3. สำนักงานประมงจังหวัดอุดรดิตถ์	1. เพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ 2. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (รวม) 3. ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในบ่อดิน 4. ส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อการยังชีพในครัวเรือน (หลุมปลา) 5. ติดตามผล แนะนำ ส่งเสริมเกษตรกร	แห่ง ราย ราย ราย ราย	4 40 20 20 10	20,000 43,000 21,500 21,500 31,000	20,000 43,000 21,500 21,500 31,000	20,000 43,000 21,500 21,500 31,000	20,000 43,000 21,500 21,500 31,000	20,000 43,000 21,500 21,500 31,000	100,000 215,000 107,500 107,500 155,000
	รวม			137,000	137,000	137,000	137,000	137,000	685,000
4. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอุดรดิตถ์	1. สนับสนุนแร่ธาตุ เวชภัณฑ์โคเนื้อ 2. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกสู่เกษตรกร 3. ฝึกอบรมเกษตรกร - เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อ - เกษตรกรส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีก			21,000	21,000	21,000	21,000	21,000	105,000
	รวม			21,000	21,000	21,000	21,000	21,000	105,000
5. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด อุดรดิตถ์	โครงการฝึกอบรม อาชีพเสริม			20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	รวม			20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
6. นิคมสร้างตนเองลำน้ำน่าน จังหวัดอุตรดิตถ์	1. โครงการส่งเสริมการขยายพันธุ์ข้า	ราย		65,000	71,500	79,000	87,000	96,000	398,500
	2. โครงการสนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยตาก	ราย		65,000	71,500	79,000	87,000	96,000	398,500
	3. เงินสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง	ราย		250,000	250,000	250,000	250,000	250,000	1,250,000
	รวม			380,000	393,000	408,000	424,000	442,000	2,047,000
7. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร อุตรดิตถ์	เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้และปฏิบัติดูแลแปลงปลูกพืช ตามคำแนะนำได้ถูกต้องและเหมาะสมจัดระบบการปลูกพืชแบบ ผสมผสานสามารถลดรายจ่ายต้นทุนการผลิต มีรายได้ในครัวเรือน เพิ่มขึ้น			300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
	รวม			300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
8. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์	การฝึกอบรมอาชีพทางการเกษตร (แมลงเศรษฐกิจ)			100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	รวม			100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
9. สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์	1. ฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืช			20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	2. การปลูกพืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน ยารักษาโรค			6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
	3. การถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และพัฒนาผลิตภัณฑ์			50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	รวม			76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	380,000
10. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด อุตรดิตถ์	ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการณ์และวิธีสหกรณ์ เพื่อให้ เกิดการรวมกลุ่มและนำรูปแบบของการสหกรณ์ไปใช้ในการบริหาร จัดการกลุ่ม			40,000	44,000	48,000	53,000	58,000	243,000
	รวม			40,000	44,000	48,000	53,000	58,000	243,000
11. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11	1. งานจัดทำระบบประปาภูเขาในพื้นที่ป่าไม้			1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000
	2. งาน/โครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ตามแนวพระราชดำริ			1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000
	3. งานส่งเสริมอาชีพด้านป่าไม้			1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000
	4. งาน/โครงการวิจัยและพัฒนาระบบพารมกาแฟในรูปวนเกษตร เพื่อการอนุรักษ์นิเวศต้นน้ำที่ยั่งยืน			1,500,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,500,000
	รวม			4,500,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	20,500,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
12. การยางแห่งประเทศไทย จังหวัดอุดรดิตถ์	1. อบรมเกษตรกรชาวสวนยาง	ราย	30	78,000	72,000	19,000	8,000	13,000	78,000
	- การพัฒนาฝีมือช่างกรีดยาง								
	- การจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน								
	- การผสมปุ๋ยใช้เองในสวนยาง								
	- การจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน								
	- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน								
	รวม			78,000	72,000	19,000	8,000	13,000	190,000
13. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าปลา	1. การพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	คน	250	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000
	- โครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ “หนึ่งคน หนึ่งอาชีพ”								
	- โครงการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คน	300	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	2. การส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของคนและชุมชน	คน	100	0	0	0	0	0	0
	- จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน								
	ระดับประถม/ม.ต้น/ม.ปลาย	คน	300	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
	- โครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต								
	- โครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน	คน	300	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	- โครงการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย	คน	1,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	รวม			165,000	165,000	165,000	165,000	165,000	825,000
	รวมทั้งสิ้น			5,921,000	5,432,000	5,398,000	5,408,000	5,436,000	27,595,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำลี้ จังหวัดอุดรดิตถ์

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
1. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่	ประสานงาน อำนวยการ และติดตามงาน พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ			70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	รวม			70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
2. สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์	สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่			6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
	รวม			6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
3. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดอุดรดิตถ์	ประสานงาน อำนวยการ และติดตามงาน พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ			70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	รวม			70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
4. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	บูรณาการประสานงาน การอำนวยการ และร่วมปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม			500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวมทั้งสิ้น			646,000	896,000	1,146,000	1,146,000	1,146,000	4,980,000

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำภาค ตำบลบ่อภาค อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

1. ความเป็นมา

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จทรงงานโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ภูซัด ภูเมียง ภูสอยดาว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลบ่อภาค อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2549 ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้มีการพัฒนาการประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น พันธุ์ข้าว การปรับปรุงดิน การขาดแคลนน้ำด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์และการประมง เป็นต้น ตลอดจนมติดมธรัฐมนตรและนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีมติเกี่ยวกับการเร่งรัดพัฒนาการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรและชาวไทยภูเขา นอกจากนี้เพื่อเป็นการขยายผลการดำเนินงานจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเดิม มุ่งเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรและส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรและอาชีพเสริม เพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มรายได้ เพื่อให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะได้ลดการบุกรุกป่า รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน จังหวัดสุรินทร์จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” พื้นที่ภูซัด ภูเมียง ภูสอยดาว จังหวัดสุรินทร์

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

มีพื้นที่เป้าหมาย 18 หมู่บ้าน คือ

1. ตำบลบ่อภาค หมู่ 1 บ้านนาตอน หมู่ 2 บ้านขุดน้ำมัน หมู่ 3 บ้านลาดเรือ หมู่ 4 บ้านบ่อภาคเหนือ หมู่ 5 บ้านบ่อภาคใต้ หมู่ 6 บ้านรักไทย หมู่ 7 บ้านนุชเทียน หมู่ 8 บ้านร่มเกล้า หมู่ 9 บ้านชำนาญชัย หมู่ 10 บ้านเทอดชาติ หมู่ 11 บ้านหมั่นแสง หมู่ 12 บ้านขุนน้ำค้ำ หมู่ 13 บ้านน้ำจวง หมู่ 15 บ้านรักชาติ หมู่ 15 บ้านสงบสุข หมู่ 16 บ้านน้ำจวงใต้ ตำบลบ่อภาค อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

2. ตำบลนาบัว หมู่ 15 บ้านน้ำแจ้งพัฒนา หมู่ 7 บ้านบึงผลำ ตำบลน้ำกุ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดสุรินทร์

2.2 ภูมิประเทศ

ภูมิประเทศในเขตตำบลบ่อภาค อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ เกือบทั้งหมดมีสภาพเป็นป่าเขาสูงชัน พื้นดินเป็นดินลูกรัง มีที่ราบหุบเขาใช้สำหรับการเกษตรที่มีลำนน้ำภาคไหลผ่านบริเวณตอนกลางตามแนวยาวของพื้นที่ตำบล ซึ่งพื้นที่ของตำบลบ่อภาคมีทั้งสิ้น 570 ตารางกิโลเมตร หรือ 356,250 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเมียง – ภูทอง เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกชาติตระการ เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกภูสอยดาวและป่าสงวนแห่งชาติ

ลุ่มน้ำภาคตั้งอยู่บริเวณตอนเหนือของจังหวัดพิษณุโลก พื้นที่ส่วนใหญ่โดยทั่วไปในเขตลุ่มน้ำภาคจะเป็นภูเขาและป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งของพื้นที่ต้นน้ำลำธาร โดยมีที่ราบระหว่างหุบเขาสลับกันไป โดยพื้นที่ภูเขาจะอยู่บริเวณแนวเทือกเขาตอนบนของพื้นที่ลุ่มน้ำ มีความสูงประมาณ 800 ถึง 1,500 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลางขึ้นไป ส่วนพื้นที่ถัดจากบริเวณภูเขาสูงลงมาด้านใต้จะเป็นที่ราบเชิงเขาและที่ราบริมฝั่งลำน้ำภาค สำหรับสภาพภูมิประเทศในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคแบ่งได้เป็น

- เขตพื้นที่แบบภูเขา (slop complex to mountainous) พื้นที่ลักษณะนี้จะเป็นพื้นที่โดยส่วนใหญ่ของลุ่มน้ำ ประกอบไปด้วยภูเขาและเทือกเขาสูง โดยเขตนี้จะตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ตอนบนของลุ่มน้ำ สภาพนิเวศวิทยาโดยส่วนใหญ่ยังมีสภาพเป็นป่าธรรมชาติและเป็นป่าต้นน้ำลำธาร พื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
- เขตพื้นที่แบบเชิงเขาถึงลูกคลื่นลอนชัน (rolling to hilly) พื้นที่ลักษณะนี้จะเกิดขึ้นต่อจากพื้นที่แบบภูเขา ไปทางทิศตะวันออกและทางใต้ของลุ่มน้ำ
- เขตพื้นที่แบบลูกคลื่นลอนชันถึงลอนลาด (undulation to rolling) พื้นที่บริเวณนี้จะเกิดขึ้นต่อจากพื้นที่ลอนชันไปทางทิศตะวันออกและทางใต้
- เขตพื้นที่ราบ (nearly level) พื้นที่ลักษณะนี้โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของลุ่มน้ำเป็นลักษณะของที่ราบเชิงเขาสลับกับลำน้ำ โดยการใช้พื้นที่ในเขตนี้จะเป็นพื้นที่เขตชุมชนและพื้นที่การเกษตร

2.3 ภูมิอากาศ

พื้นที่ของลุ่มน้ำภาคตั้งอยู่ในเขตลุ่มน้ำน่าน ซึ่งสภาพภูมิอากาศจัดอยู่ในเขตโซนร้อนแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู (tropical savannah : AW) โดยได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ที่พัดพาเอาความชื้นขึ้นจากทะเลบริเวณเส้นศูนย์สูตรและแถบซีกโลกใต้บริเวณมหาสมุทรอินเดียลักษณะดังกล่าวจะทำให้มีฝนตกชุก ส่วนในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดพาเอาความหนาวเย็นมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้สภาพอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง ในช่วงฤดูเปลี่ยนจากมรสุมลมพายุจรจากทะเลจีนใต้จะพัดไปทางทิศตะวันตกเข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งจะทำให้เกิดฝนตกหนักในช่วงเวลาดังกล่าว จากที่กล่าวมาสามารถแบ่งลักษณะภูมิอากาศ ออกเป็น 3 ฤดูกาล คือ

ฤดูฝน	เริ่มในเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคมและตุลาคม ถึง พฤศจิกายน
ฤดูหนาว	เริ่มในเดือนพฤศจิกายน ถึง กุมภาพันธ์
ฤดูร้อน	เริ่มในเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน

สำหรับปริมาณฝนที่สถานีวัดน้ำฝน อบต. ขาดิระการ อำเภอชาติตระการ มีช่วงข้อมูลระหว่าง พ.ศ. 2558 – 2559 มีปริมาณการแพร่กระจายรายเดือนของฝนดังแสดง (ซึ่งระยะ 2 ปีนี้) ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ไม่มีฝนตกต้องตามฤดูกาล

พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	รวม
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.5	0	20.5	13.5	35.5

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

มีพื้นที่โครงการประมาณ 570 ตารางกิโลเมตร หรือ 356,250 ไร่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 525.07 ตารางกิโลเมตร รองลงมา เป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 24.96 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันพื้นที่บริเวณลาดเชิงเขา ราษฎรจะใช้พื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ หรือพืชผักเมืองหนาว เช่น ฝรั่ง กุ้ยช่ายขาว กะหล่ำปลี ผักกาด ถั่วลันเตา ถั่วเหลือง พริก มันสำปะหลัง ข้าวโพด ฯลฯ สำหรับบริเวณที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์นั้นจะตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ตอนล่างของกลุ่มน้ำภาค ซึ่งบริเวณนี้ราษฎรจะใช้พื้นที่เพื่อการเพาะปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (งานศึกษาข้อมูลและศักยภาพการพัฒนาแหล่งน้ำแม่น้ำน่าน, กันยายน 2537) ได้ระบุถึงสภาพของลักษณะและสภาพดินในเขตอำเภอชาติตระการ ประกอบด้วยหน่วยดินหลัก 2 ประเภท คือ 33 L และ 34K : Loamy Paleustults/Skeletal Haplustults โดยมีสภาพดินเป็นดินร่วนลึกบนที่ดอนและดินมีศักยภาพการพังทลายสูง อีกทั้งความอุดมสมบูรณ์ของดินสามารถเสื่อมได้ง่ายและรวดเร็ว ประกอบกับดินขาดน้ำในฤดูแล้ง ทำให้ดินเป็นกรดเล็กน้อย ควรเพิ่มธาตุอาหารโดยการไถกลบเศษพืช ที่เหลือจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต และควรมีการบำรุงดินใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มเติมในอัตราส่วนที่ธาตุอาหารพืชไม่น้อยกว่าปริมาณที่พืชจะดึงดูดออกไป เนื่องจากพื้นที่เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมีกรวดมาก และเป็นดินต้น ดังนั้น การใช้ที่ดินได้มีข้อแนะนำให้คำนึงถึงการป้องกันการพังทลายโดยวิธีการอนุรักษ์ดิน เช่น การปลูกพืชตามแนวระดับ หรือปลูกพืชให้เป็นแนวที่ขวางความลาดเท มีการจัดทำสวนเกษตรบริเวณที่มีเศษหินมาก โดยควรปล่อยให้คงสภาพป่าที่หนาแน่นตามธรรมชาติ

2.5 แหล่งน้ำ

ลำน้ำภาคมีต้นกำเนิดจากแนวเทือกเขาภูสอยดาวและบริเวณแนวเทือกเขาระหว่างเขตติดต่ออำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์กับอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก มีทิศทางการไหลไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ผ่านบ้านข่านาญชัย บ้านบ่อภาค บ้านลาดเรือ บ้านนาตรอน บ้านนาจาน บ้านป่าคา บ้านชาติตระการ แล้วไหลลงแม่น้ำแควน้อย

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าม้ง และ ไทยพวน มีประชากร รวม 10,449 คน 2,862 ครัวเรือน

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร (คน)
นาตอน	1	บ่อภาค	ชาติตระการ	305	572
ขุดน้ำมัน	2	บ่อภาค	ชาติตระการ	235	719
ลาดเรือ	3	บ่อภาค	ชาติตระการ	142	413
บ่อภาคเหนือ	4	บ่อภาค	ชาติตระการ	215	588
บ่อภาคใต้	5	บ่อภาค	ชาติตระการ	92	291
รักไทย	6	บ่อภาค	ชาติตระการ	94	253
นุชเทียน	7	บ่อภาค	ชาติตระการ	51	184
ร่มเกล้า	8	บ่อภาค	ชาติตระการ	197	959
ชำนาญจ้อย	9	บ่อภาค	ชาติตระการ	51	160
เทิดชาติ	10	บ่อภาค	ชาติตระการ	51	196
หมั่นแสวง	11	บ่อภาค	ชาติตระการ	51	155
ขุนน้ำคืบ	12	บ่อภาค	ชาติตระการ	261	1,120
น้ำจวงเหนือ	13	บ่อภาค	ชาติตระการ	283	1,138
รักชาติ	14	บ่อภาค	ชาติตระการ	51	195
สงบสุข	15	บ่อภาค	ชาติตระการ	129	795
น้ำจวงใต้	16	บ่อภาค	ชาติตระการ	191	1,036
บึงผลำ	7	น้ำกุ่ม	นครไทย	160	453
น้ำแจ้งพัฒนา	15	นาบัว	นครไทย	303	1,222
รวม 18 หมู่บ้าน				2,862	10,449

ที่มา : สำนักประมวลผลทะเบียนราษฎรภาค 6 จังหวัดพิษณุโลก ณ กุมภาพันธ์ 2559

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการฯ จำนวน 10,449 คน 2,862 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าม้งและไทยพวน ครัวเรือนเกษตรกรรมอาชีพหลักทางการเกษตร คือ ทำนา ทำไร่ และการเลี้ยงวัว สุกร และสัตว์ปีก เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ส่วนการปลูกพืช พริก กระชายดำ เป็นรายได้หลัก และมีอาชีพนอกภาคเกษตร ได้แก่ รับจ้างทั่วไปและค้าขาย รายได้เฉลี่ยประชากร 55,950 บาท/ครัวเรือน/ปี

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

- 1) เกษตรกรมีสภาพยากจน ผลิตอาหารไม่เพียงพอต่อการบริโภคและไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน
- 2) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และน้ำเพื่ออุปโภค - บริโภค โดยเฉพาะฤดูแล้ง เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ เนื่องจากระดับน้ำฝนลำน้ำภาคอยู่ในระดับต่ำกว่าพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์
- 3) สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงมากเป็นพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกเพื่อทำกินมาแต่ดั้งเดิม ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าว กองทัพภาคที่ 3 ได้ขออนุญาตกรมป่าไม้จัดสรรให้ราษฎรทำกินได้อย่างต่อเนื่อง ไม่มีการบุกรุกใหม่ รวมทั้งสภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 4) พื้นที่หมู่บ้านโครงการอยู่ห่างไกลและตั้งอยู่กระจัดกระจาย

5.2 ศักยภาพของการพัฒนา

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

พื้นที่โครงการฯ มีแหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งมีสัตว์น้ำหลากหลายชนิด ที่สามารถพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ต่อการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์น้ำมีศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงจังหวัดพิษณุโลก และแปลงทดสอบต้นแบบ ซึ่งทำการทดสอบสาธิตและเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรเกี่ยวกับพืชในพื้นที่

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่โครงการเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำธรรมชาติ เป็นพื้นที่สูงและป่าไม้ค่อนข้างมีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งราษฎรมีความพร้อมในการร่วมมือในการพัฒนาด้านต่างๆ รวมทั้งมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยองค์ความรู้จากหน่วยงานและภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ตลอดจนการเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำเพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีนของชุมชน

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูป้องกันรักษาป่าต้นน้ำและการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน เน้นดูแลป่าไม้ให้ยังประโยชน์อย่างยั่งยืน และปลูกป่าฟื้นฟูในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยการสร้างป่าแนวกันชนและทำวนเกษตรทำแนวกันไฟ จัดทำฝายต้นน้ำ การอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยการใช้สารชีวภัณฑ์ รวมทั้ง การกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ เน้นการส่งเสริมและสาธิตอาชีพด้านการเกษตร เช่น ข้าวไร่ เลี้ยงปลาในกระชัง และปลูกพืชผักผลไม้ และพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์น้ำและเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งธรรมชาติ เพื่อสร้างแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชนให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และส่งเสริมอาชีพนอกเกษตร เช่น การแปรรูป การถนอมอาหารและการตัดเย็บเสื้อผ้าเพื่อเป็นรายได้เสริม ตลอดจนสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

3) ด้านพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เน้นด้านส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมและการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชี

4) ด้านโครงสร้างพื้นฐานเน้นการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค

5) ด้านการวิจัยเน้นการต่อยอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นและการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าและแหล่งธนาคารอาหารในชุมชน

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำภาค จังหวัดพิษณุโลก

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมชลประทาน	27,000,000	45,000,000	60,000,000	40,000,000	30,000,000	202,000,000
	กรมประมง	379,000	389,000	400,000	413,000	426,000	2,007,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	2,723,000	2,723,000	2,723,000	2,723,000	2,723,000	13,615,000
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	1,795,000	2,054,000	768,000	776,000	868,000	6,261,000
	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	628,000	628,000	628,000	628,000	628,000	3,140,000
	ศูนย์อำนวยการประสานงานโครงการพื้นที่ภูขัด ภูเมี่ยงฯ	500,000	500,000				1,000,000
	รวม	33,025,000	51,294,000	64,519,000	44,540,000	34,645,000	228,023,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	38,000	38,000	38,000	38,000	38,000	190,000
	กรมประมง	230,000	253,000	281,000	309,000	340,000	1,413,000
	กรมปศุสัตว์	1,176,000	1,176,000	1,176,000	1,176,000	1,176,000	5,880,000
	กรมวิชาการเกษตร	313,000	300,000	313,000	300,000	313,000	1,539,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	152,000	152,000	152,000	152,000	152,000	760,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	32,000	32,000	32,000	32,000	32,000	160,000
	กรมหม่อนไหม	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	420,000	420,000	420,000	420,000	420,000	2,100,000
	กรมการพัฒนาชุมชน	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	584,000	840,000	1,338,000	1,134,000	1,114,000	5,010,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	435,000	435,000	435,000	435,000	435,000	2,175,000
	ศูนย์อำนวยการประสานงานโครงการพื้นที่ภูขัด ภูเมี่ยงฯ	700,000	700,000	700,000	700,000	200,000	3,000,000
	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	48,000	48,000	48,000	48,000	48,000	240,000
	รวม	4,638,000	4,904,000	5,443,000	5,254,000	4,778,000	25,017,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	90,000	90,000	90,000	90,000	90,000	450,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม	590,000	840,000	1,090,000	1,090,000	1,090,000	4,700,000

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำภาค จังหวัดพิษณุโลก

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
กรมชลประทาน	27,000,000	45,000,000	60,000,000	40,000,000	30,000,000	202,000,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	38,000	38,000	38,000	38,000	38,000	190,000
กรมประมง	609,000	642,000	681,000	722,000	766,000	3,420,000
กรมปศุสัตว์	1,176,000	1,176,000	1,176,000	1,176,000	1,176,000	5,880,000
กรมพัฒนาที่ดิน	2,723,000	2,723,000	2,723,000	2,723,000	2,723,000	13,615,000
กรมวิชาการเกษตร	313,000	300,000	313,000	300,000	313,000	1,539,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	152,000	152,000	152,000	152,000	152,000	760,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	32,000	32,000	32,000	32,000	32,000	160,000
กรมหม่อนไหม	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	90,000	90,000	90,000	90,000	90,000	450,000
สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	1,795,000	2,054,000	768,000	776,000	868,000	6,261,000
องค์การสวนพฤกษศาสตร์	1,048,000	1,048,000	1,048,000	1,048,000	1,048,000	5,240,000
กระทรวงมหาดไทย						
กรมการพัฒนาชุมชน	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	584,000	840,000	1,338,000	1,134,000	1,114,000	5,010,000
กระทรวงศึกษาธิการ						
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	435,000	435,000	435,000	435,000	435,000	2,175,000
กระทรวงกลาโหม						
ศูนย์อำนวยการประสานงานโครงการพื้นที่ภูเขด ภูเมี่ยงฯ	1,200,000	1,200,000	700,000	700,000	200,000	4,000,000
กระทรวงแรงงาน						
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	48,000	48,000	48,000	48,000	48,000	240,000
รวม	38,253,000	57,038,000	71,052,000	50,884,000	40,513,000	257,740,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำภาค จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ พันธุ์ ป้องกันรักษาดินน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. หน่วยควบคุมพื้นที่ที่จะประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูซัด (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11)	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม 1. โครงการปลูกป่าฟื้นฟูในพื้นที่ป่าอนุรักษ์	ไร่	250	-	950,000	-	-	-	950,000
	รวม			0	950,000	0	0	0	950,000
2. อุทยานแห่งชาติน้ำตกชาติตระการ (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11)	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม 1. แนวกันไฟ 2. งานจัดทำฝายต้นน้ำแบบกล่องเกเบี้ยน ชนิดหินทิ้ง 3. งานบำรุงรักษาแปลงปรับปรุงระบบนิเวศต้นไม้ขนาดใหญ่	หมู่บ้าน กิโลเมตร แห่ง ไร่	18 10 10 200	 50,000 188,000 200,000	 50,000 188,000 200,000	 - 180,000 200,000	 - 188,000 200,000	 - 180,000 200,000	 100,000 924,000 1,000,000
	รวม			438,000	438,000	380,000	388,000	380,000	2,024,000
3. หน่วยจัดการต้นน้ำภาค (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11)	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม 1. จัดการพื้นที่อนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วม 2. จัดทำแนวกันไฟ	หมู่บ้าน กิโลเมตร	1 10	 -	 -	 -	 -	 50,000 50,000	 50,000 50,000
	รวม			0	0	0	0	100,000	100,000
4. หน่วยจัดการต้นน้ำแควน้อยตอนบน (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11)	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม 1. แนวกันไฟ 2. งานจัดทำฝายต้นน้ำแบบถาวร 3. งานจัดทำฝายต้นน้ำแบบกึ่งถาวร 4. งานจัดทำฝายต้นน้ำแบบกล่องเกเบี้ยน ชนิดหินทิ้ง	กิโลเมตร แห่ง แห่ง แห่ง	10 1 10 10	 50,000 67,000 228,000 188,000	 50,000 - 228,000 188,000	 - - - 188,000	 - - - 188,000	 - - - 188,000	 100,000 67,000 456,000 940,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	5. งานบำรุงรักษาแหล่งปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ ต้นไม้ขนาดใหญ่	ไร่	200	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000
	รวม			733,000	666,000	388,000	388,000	388,000	2,563,000
5. สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า พิษณุโลก	โครงการหลัก โครงการรวบรวมและจัดแสดงพันธุ์ไม้ในวงศ์จำปี จำปา และวงศ์กระดังงา			311,500	311,500	311,500	311,500	311,500	1,557,500
	กิจกรรม								
	1. สำรวจและรวบรวมพรรณไม้	ครั้ง	3						
	2. เพาะขยายพันธุ์ไม้	ต้น	10,000						
	3. ปรับปรุงพื้นที่จัดแสดงวงศ์ไม้	วงศ์	2						
	4. จัดแสดงนิทรรศการภายนอก	ครั้ง	1						
	โครงการหลัก โครงการอนุรักษ์พันธุ์พืชประจำถิ่นและพืชหายากเพื่อ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน			316,500	316,500	316,500	316,500	316,500	1,582,500
	กิจกรรม								
	1. สำรวจและรวบรวมพรรณไม้	ครั้ง	4						
	2. เพาะขยายพันธุ์ไม้สำหรับแจกจ่าย	ต้น	20,000						
	3. เพาะขยายพันธุ์ไม้เพื่อการสนับสนุนกิจกรรม	ต้น	20,000						
	4. เพาะขยายพันธุ์ไม้หายาก	ต้น	5,000						
	รวม			628,000	628,000	628,000	628,000	628,000	3,140,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									
1. สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค								
	กิจกรรม								
	1. จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	160	2,240,000	2,240,000	2,240,000	2,240,000	2,240,000	11,200,000
	2. สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด	ไร่	40	130,000	130,000	130,000	130,000	130,000	650,000
	3. สาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน	ไร่	20	340,000	340,000	340,000	340,000	340,000	1,700,000
	4. สาธิตการทำการใช้น้ำหมักชีวภาพ	ไร่	50	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	65,000
	รวม			2,723,000	2,723,000	2,723,000	2,723,000	2,723,000	13,615,000
2. หน่วยควบคุมพื้นที่ที่จะประกาศ	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูซัด (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11)	กิจกรรม								
	1. ก่อสร้างฝายเกเบี่ยน ชนิดหินทิ้ง	แห่ง	24	547,000	-	-	-	-	547,000
	2. ก่อสร้างฝายถาวร	แห่ง	1	77,000	-	-	-	-	77,000
	รวม			624,000	0	0	0	0	624,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการฟื้นฟู พัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ									
1. โครงการชลประทานพิษณุโลก	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม								
	1. ฝายเทอดชาติพร้อมระบบส่งน้ำ บ.เทอดชาติ ต.บ่อภาค อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก	ไร่	300	10,000,000	-	-	-	-	10,000,000
	2. ฝายสถานีทดลองพืชสวนร่มเกล้า บ.เทอดชาติ ต.บ่อภาค อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก	ไร่/สถานี	100/1	7,000,000	-	-	-	-	7,000,000
	3. ฝายบ้านรักชาติพร้อมระบบส่งน้ำ บ.รักชาติ ต.บ่อภาค อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก	ไร่	300	10,000,000	-	-	-	-	10,000,000
	4. ระบบส่งน้ำฝายบ้านนุชเทียน 2 ฝายบ้านชำนานญ้อย ต.บ่อภาค อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก	ไร่	300	-	10,000,000	-	-	-	10,000,000
	5. ระบบส่งน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำจวง บ.น้ำจวง	ไร่	1,000	-	25,000,000	-	-	-	25,000,000
	6. ฝายห้วยโคกพร้อมระบบส่งน้ำ ต.บ่อภาค อ.ชาติตระการ	ไร่	500	-	10,000,000	-	-	-	10,000,000
	7. ก่อสร้างอาคารบังคับน้ำบ้านบึงผลำพร้อมชุดลอก บ.บึงผลำ ต.น้ำกุ่ม อ.นครไทย จ.พิษณุโลก	ไร่	500	-	-	15,000,000	-	-	15,000,000
	8. ฝายห้วยปูนพร้อมระบบส่งน้ำ บ.ลาดเรือ	ไร่	1,000	-	-	30,000,000	-	-	30,000,000
	9. ก่อสร้างระบบส่งน้ำฝายบ้านรักชาติ ต.บ่อภาค	ไร่	300	-	-	15,000,000	-	-	15,000,000
	10. ระบบส่งน้ำอ่างเก็บน้ำ บ.ร่มเกล้า ต.บ่อภาค อ.ชาติตระการ	ไร่	300	-	-	-	10,000,000	-	10,000,000
	11. อ่างเก็บน้ำบ้านนุชเทียนพร้อมระบบส่งน้ำ	ไร่	500	-	-	-	30,000,000	-	30,000,000
	12. อ่างเก็บน้ำห้วยข้าทอง (บ.บึงผลำ) พร้อมระบบส่งน้ำ ต.น้ำกุ่ม อ.นครไทย	ไร่	1,500	-	-	-	-	30,000,000	30,000,000
	รวม			27,000,000	45,000,000	60,000,000	40,000,000	30,000,000	202,000,000
2. สำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	กิจกรรม								
	1. เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งน้ำ	แห่ง	1	100,000	110,000	121,000	134,000	147,000	612,000
	รวม			100,000	110,000	121,000	134,000	147,000	612,000
3. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด พิษณุโลก	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม								
	1. ผลิตสัตว์น้ำ	ตัว	100,000	226,000	226,000	226,000	226,000	226,000	1,130,000
	1.1 ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	100,000	21,000	21,000	21,000	21,000	21,000	105,000
	2. ประเมินผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ	ครั้ง	2	32,000	32,000	32,000	32,000	32,000	160,000
	3. แนะนำเกษตรกร	ราย	75	-	-	-	-	-	0
	รวม			279,000	279,000	279,000	279,000	279,000	1,395,000
4. ศูนย์อำนวยการประสานงาน โครงการพื้นที่ภูซัด ภูเมี่ยงฯ	โครงการสร้างฝายและระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตรขนาดเล็ก	ฝาย	2	500,000	500,000	-	-	-	1,000,000
	รวม			500,000	500,000	0	0	0	1,000,000
	รวมทั้งสิ้น			33,025,000	51,294,000	64,519,000	44,540,000	34,645,000	228,023,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำภาค จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม 1. จัดทำแปลงทดสอบผลผลิตของพันธุ์หรือสายพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมในสภาพพื้นที่ 2. เผยแพร่กิจกรรมดำเนินการและคัดเลือกเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมโครงการฯ ในพื้นที่เป้าหมาย 3. อบรมหลักสูตร องค์ความรู้เรื่องข้าวและเทคโนโลยีการปลูกข้าวที่เหมาะสม 4. สนับสนุนติดตาม บริการวิชาการให้คำแนะนำและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกข้าว	แปลง ราย ราย ราย	2 20 20 20	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
	รวม			300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
2. สำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม 1. พัฒนาและส่งเสริมอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 2. ประมงโรงเรียน	ราย แห่ง	80 1	200,000 30,000	220,000 33,000	244,000 37,000	269,000 40,000	296,000 44,000	1,229,000 184,000
	รวม			230,000	253,000	281,000	309,000	340,000	1,413,000
3. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม 1. ฝึกอบรมเกษตรกร 2. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีก - ไก่ดำ - ไก่วง - สัตว์ปีกอื่นๆ (เป็ด,ไก่พื้นเมือง,สัตว์ปีกสวยงาม)	ราย ราย/ตัว ราย/ตัว ราย/ตัว ราย/ตัว	180 180/3300 100/2000 30/2000 50/1000	18,000 757,000 122,500 228,500	18,000 757,000 122,500 228,500	18,000 757,000 122,500 228,500	18,000 757,000 122,500 228,500	18,000 757,000 122,500 228,500	90,000 3,785,000 612,500 1,142,500

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	3. ส่งเสริมการตลาดและการแปรรูป								
	- สาธิต/ฝึกอบรมการแปรรูปสัตว์ปีก	ราย	36	36,000	36,000	36,000	36,000	36,000	180,000
	- ประชุมเสวนา ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย (Business matching)	ราย	36	14,000	14,000	14,000	14,000	14,000	70,000
	รวม			1,176,000	1,176,000	1,176,000	1,176,000	1,176,000	5,880,000
4. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 9 พิษณุโลก	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน สุ่มน้ำภาค กิจกรรม								
	- การฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้ที่สนใจต้องการฝึกอบรมอาชีพเพื่อพัฒนา สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว	คน	40	48,000	48,000	48,000	48,000	48,000	240,000
	รวม			48,000	48,000	48,000	48,000	48,000	240,000
5. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน สุ่มน้ำภาค กิจกรรม								
	1. การคุ้มครองและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน								
	1.1 อุดหนุนค่าเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์เดือนละ 2,000 บาท/คน	ราย	1	24,000	24,000	24,000	24,000	24,000	120,000
	1.2 สงเคราะห์เด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวยากจน (คนละ 1,000 บาท)	ราย	50	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	1.3 กิจกรรมสภาเด็กและเยาวชนตำบลๆละ 12,500 บาท								
	1.4 เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ตำบลละ 10 ราย(600 บาท/เดือน/คน)	คน	60	216,000	452,000	-	-	-	668,000
	2. จัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ								
	2.1 ปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย (หลังละ 20,000 บาท)	หลัง	3	20,000	20,000	20,000	-	-	60,000
	2.2 ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอบรมผู้สูงอายุแห่งละ 1,000,000 บาท	แห่ง	3	-	-	1,000,000	1,000,000	1,000,000	3,000,000
	2.3 ค่าจัดการศพผู้สูงอายุตามประเพณี (คนละ 2,000 บาท)	คน	150	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000
	2.4 เงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก (คนละ 2,000 บาท)	คน	50	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	3. การจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	3.1 จัดทะเบียนและทำบัตรประจำตัวคนพิการ (ต่ำบละ 10คน/ปี)	คน	150	-	-	-	-	-	0
	3.2 ซ่อมแซมและปรับสภาพที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการ (หลังละ 20,000 บาท)	หลัง	3	20,000	20,000	20,000	-	-	60,000
	3.3 เงินสงเคราะห์ครอบครัวคนพิการ คนละ2,000 บาท)	คน	30		20,000	20,000	20,000	-	60,000
	3.4 มอบรถจักรยานยนต์ให้แก่คนพิการ	คัน	3	4,000	4,000	4,000	-	-	12,000
	4. การพัฒนาคนตลอดช่วงวัย								
	4.1 ฝึกอาชีพให้แก่เยาวชน (รุ่นละ 50,000 บาท)	รุ่น	1	-	50,000	-	-	-	50,000
	4.2 ฝึกอาชีพให้แก่สตรี(รุ่นละ 50,000 บาท)	รุ่น	1	50,000	-	-	-	-	50,000
	4.3 ฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ (รุ่นละ 50,000 บาท)	รุ่น	3	50,000	50,000	50,000	-	-	150,000
	4.4 เงินกู้ยืมกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อไปประกอบอาชีพ (คนละ 60,000 บาท)	คน	3	60,000	60,000	60,000	-	-	180,000
	4.5 เงินกู้ยืมกองทุนเพื่อไปประกอบอาชีพ (คนละ30,000บาท)	คน	3	30,000	30,000	30,000	-	-	90,000
	4.6 สงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย (คนละ 2,000 บาท)	คน	30	20,000	20,000	20,000	-	-	60,000
	รวม			584,000	840,000	1,338,000	1,134,000	1,114,000	5,010,000
6. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 2	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน สุ่มน้ำภาค กิจกรรม 1. จัดทำแปลงศูนย์เรียนรู้การปลูกพืชพืชไม่ผล/ไม้ยืนต้นแบบผสมผสานบนพื้นที่สูง 1.1 ปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น เป็นพืชหลัก เช่น มะคาเดเมีย, ลิ้นจี่, ลำไย ฯลฯ 1.2 ปลูกกล้วย เป็นพืชรอง ในระหว่างแถวของปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้นที่เป็นพืชหลัก เพื่อเป็นพืชสร้างรายได้ในระยะแรก รวมถึงเป็นพืชให้ร่มเงา 1.3 ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ในระหว่างแถวของปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น ที่เป็นพืชหลัก เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, สับปะรด, กาแฟ และพืชผัก ฯลฯ 1.4 ปลูกไม้บริเวณริมขอบพื้นที่แปลงสำหรับไว้เป็นไม้ใช้สอย และไม้บังลม	ราย	25	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	2. การฝึกอบรมการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาไม้ผล/ไม้ยืนต้น 2.1 ฝึกอบรมเกษตรกร/ชาวบ้าน ในพื้นที่เป้าหมาย 30 ราย รวม 1 วัน โดยให้ความรู้ส่งเสริมเทคโนโลยีการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาไม้ผล/ไม้ยืนต้น 2.2 ทดสอบความรู้/ความเข้าใจ ก่อน และหลังการฝึกอบรมพร้อมสำรวจความพึงพอใจของโครงการและการฝึกอบรม 2.3 จัดการสนทนารับฟังปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะหรือความต้องการของเกษตรกร/ชาวบ้านในพื้นที่	ครั้ง	3	13,000	-	13,000	-	13,000	39,000
	รวม			313,000	300,000	313,000	300,000	313,000	1,539,000
7. สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน สุ่มน้ำภาค กิจกรรม 1. ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2. จัดทำแปลงสาธิตเพื่อฝึกอบรมอาชีพทางการเกษตร 3. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4. สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ 5. บริหารจัดการ ติดตามและประเมินผลโครงการ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน กิจกรรม 1. กิจกรรมจัดทำแปลงผลิตพืชในโรงเรียน 2. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยจัดเวทีชุมชน	ราย ไร่ กลุ่ม โครงการ โครงการ	100 2 1 1 1	15,000 6,000 50,000 6,000 5,000	15,000 6,000 50,000 6,000 5,000	15,000 6,000 50,000 6,000 5,000	15,000 6,000 50,000 6,000 5,000	15,000 6,000 50,000 6,000 5,000	75,000 30,000 250,000 30,000 25,000 200,000 150,000
	รวม			152,000	152,000	152,000	152,000	152,000	760,000
8. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ	โครงการส่งเสริมการผลิตมัลเบอร์รี่เพื่อการบริโภคในโรงเรียน กิจกรรม 1. การจัดทำแปลงเรียนรู้ การปลูกมัลเบอร์รี่ 2. การส่งเสริมการปลูกมัลเบอร์รี่ในครัวเรือน	แปลง/โรงเรียน	1/1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
1. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก	โครงการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนต้นแบบ								
	กิจกรรม								
	1. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ	หมู่บ้าน	1	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	2. พัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ	ครัวเรือน	50	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	3. ส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนแบบบูรณาการ	หมู่บ้าน	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	4. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทุนชุมชน	กลุ่ม	10	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	5. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ชุมชน	กลุ่ม	1	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	รวม			150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000
2. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์พิษณุโลก	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค								
	กิจกรรม								
	1. สอนแนะให้ความรู้ ความเข้าใจในการทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพ	ราย	60	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	90,000
	2. กำกับและแนะนำการจัดทำบัญชี กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ดชด.	โรงเรียน	3	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	รวม			38,000	38,000	38,000	38,000	38,000	190,000
3. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค								
	กิจกรรม								
	1. จัดเวทีชาวบ้าน/ประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ผู้นำกลุ่มในพื้นที่โครงการฯผู้นำชุมชนผู้แทนสหกรณ์และเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มฯ ด้วยวิธีการสหกรณ์	ครั้ง/คน	1/30	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000
	2. แนะนำส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มด้วยวิธีการสหกรณ์	ครั้ง	10	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
	รวม			32,000	32,000	32,000	32,000	32,000	160,000
4. สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้าพิษณุโลกในพระราชดำริฯ	1. โครงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้สู่ประชาชนในภูมิภาค			125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	625,000
	กิจกรรม								
	1. เพิ่มช่องทางสื่อประชาสัมพันธ์วารสาร/นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ	ครั้ง	12						
	2. จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์	แผ่น	2,500						

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	3. จัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ (ภายนอก) 2.โครงการเพิ่มศักยภาพในการหารายได้ กิจกรรม	ครั้ง	2						
	1. ปรับปรุงร้านเพื่อการจัดจำหน่าย 2. จำหน่ายของที่ระลึก/พันธุ์ไม้	ครั้ง บาท/ปี	5 150000	295,000	295,000	295,000	295,000	295,000	1,475,000
	รวม			420,000	420,000	420,000	420,000	420,000	2,100,000
	รวมทั้งสิ้น			4,638,000	4,904,000	5,443,000	5,254,000	4,778,000	25,017,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำภาค จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพิษณุโลก	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม								
	1. แผนงานสนับสนุนการประสานการปฏิบัติงานการกำกับ และ รายงานผล								
	1.1 จัดประชุมคณะกรรมการโครงการฯระดับจังหวัด	ครั้ง	2	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
		แผน	1	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	1.2 จัดทำแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการประจำปีงบประมาณ								
	1.3 ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ	ครั้ง	1	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
	1.4 จัดทำประชาคมปัญหาความต้องการพื้นที่เป้าหมาย	ครั้ง	1	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
1.5 จัดทำสรุปผลการดำเนินงานโครงการฯ ประจำปี	ครั้ง	1	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000	
	รวม			90,000	90,000	90,000	90,000	90,000	450,000
2. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำภาค กิจกรรม								
	บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก และร่วมปฏิบัติงานสนับสนุน ในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม			500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวมทั้งสิ้น			590,000	840,000	1,090,000	1,090,000	1,090,000	4,700,000

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำหมัน

อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1. ความเป็นมา

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 เป็นพื้นที่ภูเขาที่มีความลาดชันทอดยาวในแนวเหนือ - ใต้ ทั้งด้านตะวันออก และตะวันตกของจังหวัด โดยบริเวณเทือกเขาทางด้านตะวันตกเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ส่วนทางด้านตะวันออกเทือกเขาส่วนใหญ่เป็นเนินลอนลาด และเขาลูกโดดๆ ไม่สูงมากนัก เทือกเขาทั้งสองแนวมีความลาดเทลงทางด้านตอนกลางของจังหวัด มีแหล่งต้นน้ำ ลำธารสำคัญ 4 สาย ประกอบด้วย แม่น้ำโขง แม่น้ำเหือง แม่น้ำเลย และแม่น้ำหมัน ล้วนเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญต่อการดำรงชีพของประชากรจังหวัดเลย ซึ่งใช้ในภาคการเกษตร อุปโภค และบริโภค ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย ถูกทำลายเป็นอย่างมากสาเหตุจากการทำลายป่าเพื่อใช้พื้นที่ทำการเกษตร การไถพรวนไม่ถูกวิธี มีการใช้สารเคมีทำการเกษตรมากทรัพยากรดินถูกชะล้างพังทลาย แหล่งน้ำธรรมชาติต้นน้ำทำให้มีไม่เพียงพอต่อภาคการเกษตร การอุปโภคและบริโภคทำให้ความสมดุล ของธรรมชาติเสียไป ทรัพยากรน้ำถูกปะปนด้วยสารเคมีทำให้สัตว์น้ำไม่สามารถดำรงชีพตามวิถีชีวิตปกติได้ ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวมีปัญหาด้านความมั่นคง เนื่องจากพื้นที่ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ดังนั้น เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติ และมีพระราชประสงค์ที่จะให้พสกนิกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูง ตระหนักถึงความสำคัญ ของทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ และป่าไม้ อันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และให้ราษฎรสามารถดำรงชีวิตอยู่กับป่า ได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน จังหวัดเลย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่สูง ซึ่งสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายเป็นอย่างมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มอบหมายให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการจัดทำแผนแม่บทโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ลุ่มน้ำหมัน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ระยะ 2 ปี (พ.ศ.2558 - 2559) เสนอต่อผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน) ในฐานะกรรมการและเลขานุการโครงการเพื่อร่างโครงการเสนอต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และคณะรัฐมนตรีเห็นชอบต่อไป ทั้งนี้เพื่อขยายผลโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในเขตพื้นที่จังหวัดเลยเพิ่มเติมอีก 1 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำหมัน ในเขตพื้นที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นต่อไป

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ที่ตั้ง

ลุ่มน้ำหมัน มีพื้นที่เป้าหมาย 12 หมู่บ้าน 1 ตำบล 1 อำเภอ มีพื้นที่ทำการเกษตร 40,044 ไร่ ประกอบด้วย บ้านน้ำหมัน หมู่ที่ 1 บ้านน้ำเย็น หมู่ที่ 2 บ้านนาหว้าน้อย หมู่ที่ 3 บ้านหมากแข้ง หมู่ที่ 4 บ้านห้วยมุ่น หมู่ 5 บ้านตูปค้อ หมู่ที่ 6 บ้านกกจาน หมู่ที่ 7 บ้านห้วยมุ่น หมู่ 8 บ้านแก่งครก หมู่ที่ 9 บ้านหัวนา หมู่ที่ 10 บ้านหมันขาว หมู่ที่ 11 และบ้านตูปค้อ หมู่ที่ 12 อยู่ในพื้นที่ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ทั้งนี้บ้านหมันขาว หมู่ที่ 11 แยกออกมาจากบ้านหมากแข้ง หมู่ที่ 4, บ้านตูปค้อ หมู่ที่ 12 แยกออกมาจากบ้านตูปค้อ หมู่ที่ 6

2.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศในเขตตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เกือบทั้งหมดมีสภาพเป็นป่าเขาสูงชัน อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและมีบางส่วนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า เกษตรกรบุกรุกป่าสงวนเพื่อทำการเกษตรจำนวนมาก จึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม พื้นที่ดินมีลักษณะเป็นดินตื้นมีเศษหินปะปนอยู่ในเนื้อดินเป็นปริมาณมาก บางแห่งมีก้อนหินโผล่กระจายอยู่บนผิวดิน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำการเกษตร ในบริเวณที่มีความลาดชันสูงมีปัญหาเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของหน้าดินตลอดลำน้ำหมัน ซึ่งมีพื้นที่ 143,750 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าภูเปือย ป่าภูชี้แก้ว ป่าภูเรือ

ลุ่มน้ำหมันตั้งอยู่บริเวณตอนใต้ของจังหวัดเลย พื้นที่ส่วนใหญ่โดยทั่วไปในเขตลุ่มน้ำหมัน จะเป็นภูเขาและป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งของพื้นที่ต้นน้ำลำธารโดยมีที่ราบระหว่างหุบเขาสลับกัน โดยพื้นที่ภูเขาจะอยู่บริเวณแนวเทือกเขาตอนบนของพื้นที่ลุ่มน้ำ มีความสูงประมาณ 700 ถึง 1,200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ส่วนพื้นที่ถัดจากบริเวณภูเขาสูงลงมาด้านเหนือจะเป็นที่ราบเชิงเขาริมฝั่งลำน้ำหมัน และลำน้ำป่าสัก

2.3 ภูมิอากาศ

พื้นที่ลุ่มน้ำหมันจัดอยู่ในเขตโซนร้อน ฤดูร้อนจะเริ่มในเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน ฤดูฝนได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายนที่พัดพาเอาความชุ่มชื้นจากทะเลบริเวณเส้นศูนย์สูตรและแถบซีกโลกใต้ บริเวณมหาสมุทรอินเดีย ลักษณะดังกล่าวจะทำให้มีฝนตกชุก ส่วนในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์จะได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดพาความหนาวเย็นมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้สภาพอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง

ปริมาณน้ำฝนที่สถานีวัดน้ำฝน อำเภอด่านซ้าย (ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ.2554 - 2558) มีปริมาณการแพร่กระจายรายเดือนของฝนดังนี้

หน่วยวัด : มิลลิเมตร

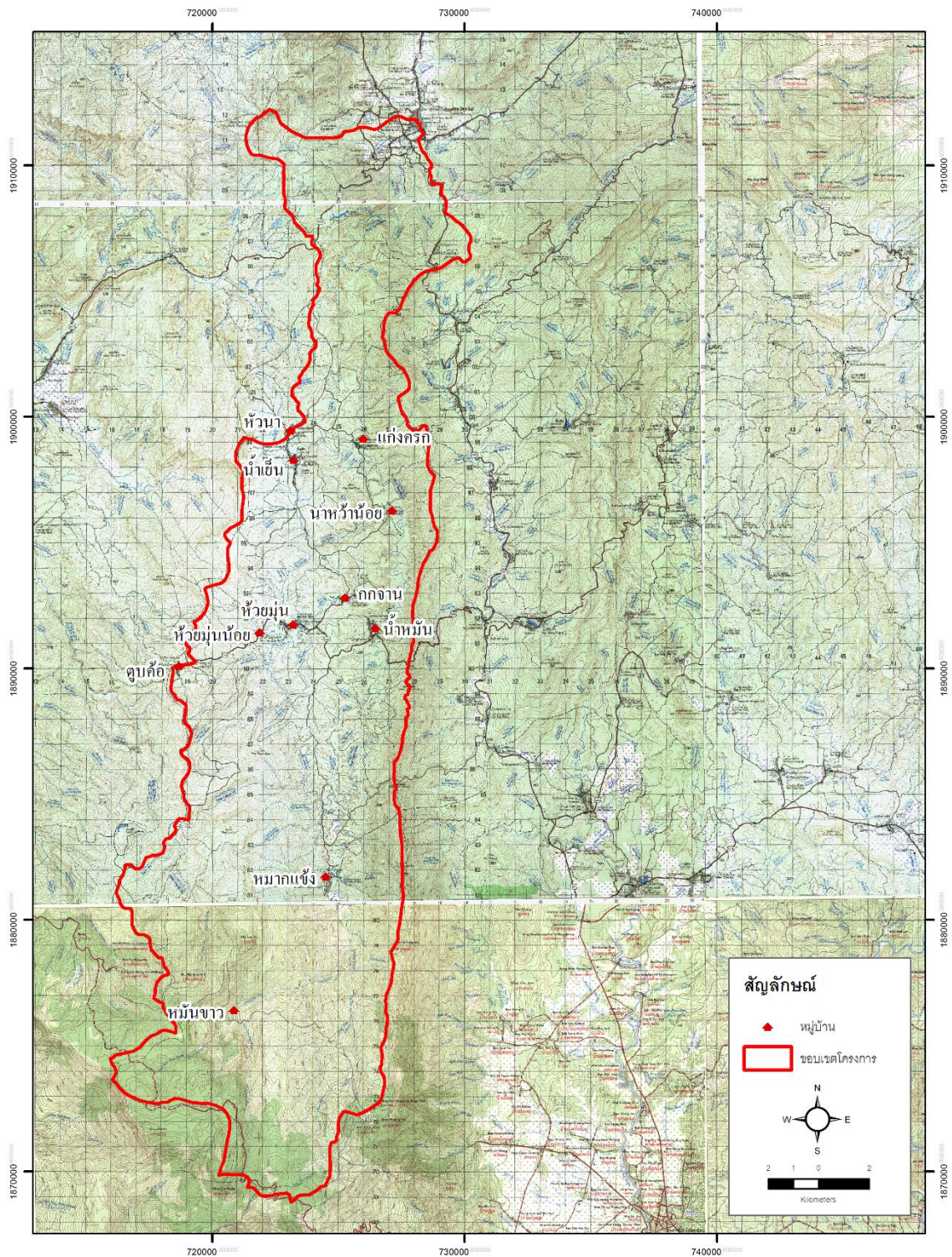
เดือน	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	เฉลี่ย
มกราคม	1.5	31.3	11.3	-	26	14.02
กุมภาพันธ์	8.4	24.4	39.7	1.5	36	22
มีนาคม	140.1	10.4	50.8	19.7	34.9	51.18
เมษายน	90.6	38.5	59.5	78.5	99	73.22
พฤษภาคม	534.8	67.9	177.6	219.7	148.1	229.62
มิถุนายน	481.6	75	100.2	87.8	121.1	173.14
กรกฎาคม	168.8	84.8	224.3	88.9	153.9	144.14
สิงหาคม	438.3	193.8	135.5	213.9	197.8	235.86
กันยายน	408.7	215.8	342.8	153.2	188.4	261.78
ตุลาคม	240.6	33.3	22.5	91.9	102.4	115.2
พฤศจิกายน	8.2	44.7	22.5	74.9	8.7	31.8
ธันวาคม	-	11.7	17	-	35.1	12.76
รวม	2,521.60	831.60	1,289.00	1,030.00	1,151.40	1,364.72

แหล่งข้อมูล : สถานีอุตุนิยมวิทยาเลย

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่ลุ่มน้ำหมัน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าภูเป้อย ป่าภูชี้แก้ว ป่าภูเรือ และบางส่วนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้ามีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 143,750 ไร่ พื้นที่บริเวณลาดเชิงเขาราษฎรใช้เพาะปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ชิง ถั่วแดง และข้าวไร่ เลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก ปลูกยางพารา ถั่วลิ้นเตา

โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินลุ่มน้ำห่มัน

ลักษณะดินในเขตอำเภอด่านซ้าย แยกได้ 4 กลุ่มชุดดิน ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 27E/35E, 29D/35D, 29E/35E และ 62 โดยมีสภาพเป็นดินเหนียวถึงดินร่วนที่มีเศษหินปะปนมากมักพบในดินชั้นล่าง ซึ่งจะมีศักยภาพการพังทลายสูง อีกทั้งความอุดมสมบูรณ์ของดินสามารถเสื่อมได้ง่ายและรวดเร็ว ประกอบกับดินขาดน้ำในฤดูแล้งทำให้ดินเป็นกรดเล็กน้อย ควรเพิ่มธาตุอาหารโดยการไถกลบเศษพืชที่เหลือจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต และควรมีการบำรุงดินใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มเติมในอัตราส่วนที่เหมาะสม เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ที่มีความลาดชันและเป็นดินตื้น ดังนั้นการใช้ที่ดินควรคำนึงถึงการป้องกันการพังทลายโดยวิธีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การปลูกพืชตามแนวระดับหรือปลูกพืชเป็นแนวขวางความลาดเท การทำคันคูรอบเขา หรือปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น

2.5 แหล่งน้ำ

ลำน้ำหมันมีต้นกำเนิดจากแนวเทือกเขาภูมโนโล เขตพื้นที่บ้านหมันขาว หมู่ที่ 4 ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และเขตติดต่อเทือกเขาภูหินร่องกล้า ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีทิศทางการไหลของน้ำไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านบ้านหมันขาว บ้านน้ำหมัน บ้านนาหว้าน้อย บ้านแก่งครก ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย และบ้านห้วยนาญ บ้านหนองฟ้าแลบ บ้านบุงกุ่ม บ้านนาหอ ตำบลนาหอ บ้านนาหมูน บ้านนาดี บ้านนาทอง บ้านกกแหน ตำบลนาดี ไหลลงสู่แม่น้ำเหือง บริเวณบ้านปากหมัน ตำบลปากหมัน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

3. ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 9 หมู่บ้าน 2,201 ครัวเรือน 7,877 คน ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง จำนวน 2 หมู่บ้าน และชาวไทยภูเขาเผ่าถิ่นและเผ่าลัวะ จำนวน 1 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 12 หมู่บ้าน

	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร			พื้นที่ถือครอง (ไร่)	รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน/ปี (บาท)	รายได้ต่อหัว/ปี (บาท)
				ชาย	หญิง	รวม			
ลุ่มน้ำหมัน	น้ำหมัน	1	293	429	423	852	6,028	298,607	102,689.97
	น้ำเย็น	2	222	399	414	813	6,460	298,095	81,398.63
	นาหว้าน้อย	3	132	230	237	467	3,859	237,068	67,008.51
	หมากแข้ง	4	218	426	429	855	9,250	191,835	48,912.32
	ห้วยมุ่น	5	180	268	296	564	3,748	245,607	78,385.21
	ตูปค้อ	6	154	335	314	649	อยู่ระหว่างตรวจสอบ	259,229	61,511.97
	กกจาน	7	179	342	325	667	4,309	302,770	81,253.12
	ห้วยมุ่น	8	222	401	357	758	4,250	198,407	58,108.65
	แก่งครก	9	107	167	155	322	3,617	302,640	100,566.71
	ห้วยนา	10	189	315	317	632	8,578	180,913	54,102.15
	หมันขาว	11	174	285	290	575	365	30,000	9,078.26
	ตูปค้อ	12	131	368	355	723	อยู่ระหว่างตรวจสอบ		-
	รวม	12	2,201	3,965	3,912	7,877	50,464		

แหล่งที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอด่านซ้าย

หมายเหตุ ชาวไทยภูเขามี 3 บ้านคือ บ้านตูปค้อ หมู่ที่ 6 และ 12 เป็นชาวเผ่าม้ง และบ้านหมันขาวหมู่ที่ 11 เป็นชาวเผ่าถิ่นและเผ่าลัวะ

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ราษฎรที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำหมันมีอาชีพหลักทางการเกษตรคือ การทำนาและปลูกข้าวไร่เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ส่วนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปลูกซิงเป็นรายได้หลัก เลี้ยงวัว เลี้ยงสุกรเป็นรายได้อีก อาชีพนอกภาคการเกษตร ได้แก่ รับจ้างทั่วไปและค้าขาย

5. ปัญหา อุปสรรคและศักยภาพของชุมชน

5.1 ปัญหา

- 1) เกษตรกรในพื้นที่ที่มีสภาพยากจน ผลิตอาหารไม่เพียงพอต่อการบริโภคและไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน
- 2) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร โดยเฉพาะในฤดูแล้งช่วงเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ เนื่องจากระดับน้ำของลำน้ำหมันอยู่ในระดับต่ำกว่าพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์
- 3) เส้นทางคมนาคม เป็นทางลูกรัง ภูเขาลาดชันไม่สะดวกในการเดินทาง
- 4) พื้นที่ป่าต้นน้ำถูกทำลาย เป็นสาเหตุให้เกิดภัยพิบัติบ่อยครั้ง
- 5) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และการปลูกพืชไม่ถูกต้อง ตามหลักวิชาการ

5.2 ศักยภาพของชุมชน

5.2.1 จุดเด่นของพื้นที่

พื้นที่ลุ่มน้ำหมันมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งมีสัตว์น้ำหลากหลายชนิดที่สามารถพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ต่อการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์น้ำได้ มีศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง, ศูนย์พัฒนาการเกษตร ที่สูงจังหวัดเลย และแปลงทดสอบต้นแบบทางการเกษตร ซึ่งทำการทดสอบสาธิตและเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรเกี่ยวกับพืชในพื้นที่

5.2.2 ศักยภาพในการพัฒนา

พื้นที่ลุ่มน้ำหมันเป็นแหล่งต้นน้ำธรรมชาติ เป็นพื้นที่สูง และสามารถฟื้นฟูป่าให้เข้าสู่สภาพที่สมบูรณ์ได้ รวมทั้งราษฎรมีความพร้อมและให้ร่วมมือในการพัฒนาด้านต่างๆ และมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยการนำไปสู่การสร้างองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ตลอดจนการเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำเพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีนของชุมชนในอนาคตได้

5.3 แนวทางการพัฒนา

เพื่อสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชเสาวนีย์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ แนวทางการดำเนินงานของโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินลุ่มน้ำหมัน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จึงมุ่งที่จะให้ชุมชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้และฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งมีจุดเน้น ดังนี้

- 1) ฟื้นฟู อนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร เพื่อเป็นแหล่งซับน้ำธรรมชาติ (water bank)
- 2) ส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้ โดยการสาธิตการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมโดยมีศูนย์บริการและพัฒนาเป็นศูนย์กลางเครือข่ายการเรียนรู้
- 3) ส่งเสริมแหล่งอาหารชุมชน (Food bank) และฟื้นฟูความหลากหลายทางธรรมชาติของพืชพรรณท้องถิ่น
- 4) เสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน
- 5) ศึกษาวิจัยองค์ความรู้ในระดับท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

แผนแม่บทโครงการ "รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" กลุ่มน้ำหมั้น จังหวัดเลย

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
		ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมชลประทาน	9,000,000	9,000,000	9,000,000	6,000,000	6,000,000	39,000,000
	กรมป่าไม้	751,000	751,000	751,000	751,000	751,000	3,755,000
	กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	620,000	620,000	620,000	620,000	620,000	3,100,000
	สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000
	กรมทรัพยากรน้ำ	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	25,000,000
	กรมพัฒนาที่ดิน	127,000	127,000	127,000	127,000	127,000	635,000
	รวม	16,598,000	16,598,000	16,598,000	13,598,000	13,598,000	76,990,000
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	กรมการข้าว	267,500	267,500	267,500	267,500	218,000	1,288,000
	กรมการปกครอง	25,000	5,000	5,000	5,000	5,000	45,000
	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	22,000	22,000	22,000	22,000	22,000	110,000
	กรมประมง	239,000	239,000	239,000	239,000	239,000	1,195,000
	กรมปศุสัตว์	127,000	99,000	99,000	99,000	71,000	495,000
	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	770,000	530,000	530,000	400,000	400,000	2,630,000
	กรมส่งเสริมการเกษตร	794,000	794,000	744,000	744,000	744,000	3,820,000
	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	25,600,000	40,500,000	22,200,000	57,600,000	100,000	146,000,000
	กรมส่งเสริมสหกรณ์	86,400	86,400	86,400	86,400	86,400	432,000
	กรมหม่อนไหม	25,000	5,000	5,000	5,000	5,000	45,000
	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	62,000	0	0	0	0	62,000
	กรมวิชาการเกษตร	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	10,000,000
	รวม	30,067,900	44,597,900	26,247,900	61,517,900	3,940,400	166,372,000
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	47,940	47,940	47,940	47,940	47,940	239,700
	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	380,000
	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	คณะกรรมการและคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการรักษาน้ำลุ่มน้ำหมั้น อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย						
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000
	รวม	1,123,940	1,373,940	1,623,940	1,623,940	1,623,940	7,369,700

แผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ลุ่มน้ำหมัน จังหวัดเลย
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					รวม
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
กรมการข้าว	268,000	268,000	268,000	268,000	218,000	1,290,000
กรมชลประทาน	9,000,000	9,000,000	9,000,000	6,000,000	6,000,000	39,000,000
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	22,000	22,000	22,000	22,000	22,000	110,000
กรมประมง	239,000	239,000	239,000	239,000	239,000	1,195,000
กรมปศุสัตว์	127,000	99,000	99,000	99,000	71,000	495,000
กรมพัฒนาที่ดิน	127,000	127,000	127,000	127,000	127,000	635,000
กรมวิชาการเกษตร	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
กรมส่งเสริมการเกษตร	794,000	794,000	744,000	744,000	744,000	3,820,000
กรมส่งเสริมสหกรณ์	87,000	87,000	87,000	87,000	87,000	435,000
กรมหม่อนไหม	25,000	5,000	5,000	5,000	5,000	45,000
สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม	2,100,000	2,100,000	2,100,000	2,100,000	2,100,000	10,500,000
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	48,000	48,000	48,000	48,000	48,000	240,000
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	380,000
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
กรมทรัพยากรน้ำ	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	25,000,000
กรมป่าไม้	751,000	751,000	751,000	751,000	751,000	3,755,000
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000
กระทรวงมหาดไทย						
กรมการปกครอง	25,000	5,000	5,000	5,000	5,000	45,000
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	26,220,000	41,120,000	22,820,000	58,220,000	720,000	149,100,000
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์						
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	770,000	530,000	530,000	400,000	400,000	2,630,000
กระทรวงศึกษาธิการ						
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	62,000	0	0	0	0	62,000
รวม	41,040,000	55,820,000	37,720,000	69,990,000	12,412,000	216,982,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำหมั่น จังหวัดเลย

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม									
แผนงานที่ 1 แผนงานการอนุรักษ์ พื้นฟู ป้องกันรักษาดินน้ำ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน									
1. โครงการชลประทานเลย	โครงการหลัก การก่อสร้างฝาย กิจกรรม ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านกกจาน ม.7 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านน้ำเย็น ม.2 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านตูป้อ ม.6,12 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านนาหว้าน้อย ม.3 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านหมากแข้ง ม.4 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านห้วยมน ม.5 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านแก่งครก ม.9 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านหัวนา ม.10 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านหมื่นขาว ม.13 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านห้วยมน้อย ม.8 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านน้ำหมัน ม.1 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านตูป้อ ม.6 ก่อสร้างฝายหินก่อ ยาว 20 ม.สูง 2 ม. พร้อมระบบส่งน้ำบ้านตูป้อ ม.12	ไร่	200	3,000,000	-	-	-	-	3,000,000
		ไร่	400	3,000,000	-	-	-	-	3,000,000
		ไร่	200	3,000,000	-	-	-	-	3,000,000
		ไร่	350	-	3,000,000	-	-	-	3,000,000
		ไร่	350	-	3,000,000	-	-	-	3,000,000
		ไร่	350	-	3,000,000	-	-	-	3,000,000
		ไร่	200	-	-	3,000,000	-	-	3,000,000
		ไร่	300	-	-	3,000,000	-	-	3,000,000
		ไร่	200	-	-	3,000,000	-	-	3,000,000
		ไร่	200	-	-	-	3,000,000	-	3,000,000
		ไร่	500	-	-	-	3,000,000	-	3,000,000
		ไร่	200	-	-	-	-	3,000,000	3,000,000
		ไร่	200	-	-	-	-	3,000,000	3,000,000
	รวม			9,000,000	9,000,000	9,000,000	6,000,000	6,000,000	39,000,000
2. สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 (อุดรธานี)	โครงการหลัก โครงการอนุรักษ์ พื้นฟูป้องกัน ดูแลรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำ ระบบนิเวศต้นน้ำและควบคุมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ต้นน้ำ กิจกรรม 1. ปลุกฟื้นฟูเสริมป่าต้นน้ำ 2. ก่อสร้างฝายชะลอน้ำแบบผสมผสาน 3 .ก่อสร้างฝายชะลอน้ำแบบกึ่งถาวร 4. เพาะชำกล้าแฝก	ไร่ แห่ง แห่ง กล้า	300 50 3 50,000	297,000 250,000 105,000 99,000	297,000 250,000 105,000 99,000	297,000 250,000 105,000 99,000	297,000 250,000 105,000 99,000	297,000 250,000 105,000 99,000	1,485,000 1,250,000 525,000 495,000
	รวม			751,000	751,000	751,000	751,000	751,000	3,755,000
3. อบต.กกสะทอน	โครงการหลัก โครงการอนุรักษ์ พื้นฟูป้องกัน ดูแลรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำ ระบบนิเวศต้นน้ำและควบคุมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ต้นน้ำ กิจกรรม 1. โครงการก่อสร้างฝายน้ำล้นแบบถาวร (ตามแบบ อบต.กำหนด) 2. อบรมราษฎรเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน (หมู่บ้าน/อพป)	หมู่บ้าน หมู่บ้าน	3 1	500,000 100,000	500,000 100,000	500,000 100,000	500,000 100,000	500,000 100,000	2,500,000 500,000
	รวม			600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	3,000,000
4. สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย	โครงการหลัก อนุรักษ์พื้นฟูป้องกันรักษาป่าต้นน้ำ กิจกรรม 1. ปลุกต้นไม้เศรษฐกิจเพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในเขตปฏิรูปที่ดิน	ไร่	100	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำหมั่น จังหวัดเลย

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
5. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย	โครงการหลัก โครงการเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนโดยความ หลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้เป็นธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) กิจกรรม 1. ปกูป่าชุมชนประจำหมู่บ้าน 2. จัดทำแปลงธนาคารของชุมชน (Food Bank) 3. อบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รส.ทป.)	คน/รุ่น	300/3	1,000,000 บ.หมั่นขาว,ตูปคือ ,หมากแข้ง	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000
	รวม			1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร									
1. อบต.กกสะทอน	โครงการหลัก ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทาง การเกษตร กิจกรรม 1. โครงการสนับสนุนภาคเกษตรปลอดภัยได้มาตรฐาน	หมู่บ้าน	1	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
	รวม			20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการฟื้นฟู พัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ									
1. สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 3 อุดรธานี	โครงการหลัก การพัฒนาแหล่งน้ำและบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการให้เกิด ประโยชน์สูงสุด กิจกรรม 1. อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ พร้อมระบบกระจายน้ำ	แห่ง	5	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	25,000,000
	รวม			5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	25,000,000
2. สถานีพัฒนาที่ดินเลย	โครงการหลัก ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทาง การเกษตร กิจกรรม 1. สาธิตการใช้น้ำหมักชีวภาพ (ไร่ละ 50 บาท) 2. สาธิตการทำปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน (ไร่ละ 3,400 บาท)	ไร่	500	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000
		ไร่	30	102,000	102,000	102,000	102,000	102,000	510,000
	รวม			127,000	127,000	127,000	127,000	127,000	635,000
	รวมทั้งสิ้น			16,598,000	16,598,000	16,598,000	13,598,000	13,598,000	76,990,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำหมัน จังหวัดเลย

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต									
1. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุดรธานี	โครงการหลัก : การพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต 1. ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่ในชุมชนและกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่ 1.1 งบอำนวยการ(เบี้ยเลี้ยง ที่พัก ยานพาหนะ) 2. กิจกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่ 2.1 แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่ 40 ราย 200 ไร่ 2.2 จัดประชุมชี้แจงโครงการฯ ถ่ายทอดกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 2.3 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่แบบมีส่วนร่วม ครึ่งละ 1 วัน 2.4 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่ 200 ไร่/ละ 10 กิโลกรัม 2.5 สนับสนุนปุ๋ยอินทรีย์อันเม็ค 25 กก./ไร่ 2.6 ถุงพลาสติกสานบรรจุเมล็ดพันธุ์ ขนาด ๒๕ กิโลกรัม 2.7 เครื่องวัดความชื้น 3. กิจกรรมส่งเสริมการผลิตข้าวไร่คุณภาพดีเพื่อการแปรรูป 3.1 แปลงเรียนรู้ส่งเสริมการผลิตข้าวไร่คุณภาพดี 3.2 จัดอบรม หลักสูตรการผลิตข้าวไร่คุณภาพดีและการแปรรูปข้าวไร่ 3.3 สนับสนุนเครื่องหยอเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่ 3.4 วัสดุอุปกรณ์การพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการแปรรูป 3.5 เครื่องกระเทาะเมล็ดข้าวกล้องพร้อมสีข้าวขาว	 <							

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			22,000	22,000	22,000	22,000	22,000	110,000
4. สำนักงานประมงจังหวัดเลย	โครงการหลัก ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทางการเกษตร กิจกรรม 1. กิจกรรมส่งเสริมเลี้ยงปลาในบ่อดิน 1.1 คัดเลือกเกษตรกรที่มีบ่อเลี้ยงปลาในพื้นที่เป้าหมาย 1.2 อบรมให้ความรู้และทักษะการเลี้ยงปลาแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 1.3 มอบวัสดุการเกษตรสำหรับเตรียมบ่อเลี้ยงปลา (ปูนขาว) 1.4 มอบพันธุ์ปลากินพืชแก่เกษตรกรลงเลี้ยงในบ่อดิน 1.5 ติดตามและประเมินผลโครงการ 2. กิจกรรมเพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ 2.1 คัดเลือกแหล่งน้ำสาธารณะประจำหมู่บ้าน 2.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประมงประจำหมู่บ้าน 2.3 มอบพันธุ์ปลากินพืชแก่แหล่งน้ำที่ดำเนินการ 2.4 มอบกระชังสำหรับอนุบาลลูกปลา 2.5 มอบอาหารปลาแก่คณะกรรมการแหล่งน้ำ 2.6 ติดตามและประเมินผลโครงการ	ราย ราย ราย แท่ง ราย ตัว กระชัง กิโลกรัม ครั้ง	250 250 5000 250 250 25 250 1,250,000 25 2000 50	4,200 18,000 10,000 20,000 12,800 1,280 1,100 50,000 5,000 8,700 7,920	4,200 18,000 10,000 20,000 12,800 1,280 1,100 50,000 5,000 8,700 7,920	4,200 18,000 10,000 20,000 12,800 1,280 1,100 50,000 5,000 8,700 7,920	4,200 18,000 10,000 20,000 12,800 1,280 1,100 50,000 5,000 8,700 7,920	21,000 90,000 50,000 100,000 64,000 6,400 5,500 250,000 25,000 43,500 39,600	
	รวม			139,000	139,000	139,000	139,000	139,000	695,000
5. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเลย	โครงการหลัก การพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต กิจกรรม 1. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกบริโภคในครัวเรือน	ราย		(4หมู่*20 ราย) 80 ราย 127,000	(3หมู่*20 ราย) 60 ราย 99,000	(3หมู่*20 ราย) 60 ราย 99,000	(3หมู่*20 ราย) 60 ราย 99,000	(2หมู่*20 ราย) 40 ราย 71,000	 495,000
	รวม			127,000	99,000	99,000	99,000	71,000	495,000
6 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเลย	โครงการหลัก อนุรักษ์ พันธุ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรม 1. ผลิต/ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจืด เพื่อปล่อยสู่ลุ่มน้ำหมัน	ตัว	200,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	รวม			100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
7. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย	โครงการหลัก ส่งเสริมอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรม 1. เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย ในการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ	บาท/ราย	2000/20	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
8. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์	1.โครงการโรงสีข้าวชุมชน	แห่ง	1	120,000	0	0	0	0	120,000
	2.โครงการปลูกข้าวอินทรีย์	ไร่	60	30,000	30,000	30,000	0	0	90,000
	3.โครงการนาขั้นบันได	ไร่	60	200,000	100,000	100,000	100,000	100,000	600,000
	4.โครงการปลูกไม้ผล	ไร่	16	30,000	10,000	10,000	10,000	10,000	70,000
	5.โครงการจัดทำฝายชะลอน้ำ	แห่ง	3	100,000	100,000	100,000	0	0	300,000
	6.ให้บริการสงเคราะห์ครอบครัวผู้มียาได้น้อยและไร้ที่พึ่ง	คน	125	250,000	250,000	250,000	250,000	250,000	1,250,000
	รวม			730,000	490,000	490,000	360,000	360,000	2,430,000
9. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดเลย	โครงการหลัก ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทางการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร	ราย	200	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	350,000
	2. ส่งเสริมการปลูกไม้ ไม้ผล- ไม้ยืนต้นเศรษฐกิจ และพืชสมุนไพร	ครัวเรือน	200	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
	รวม			370,000	370,000	370,000	370,000	370,000	1,850,000
10. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดเลย (เกษตรที่สูง)	โครงการหลัก ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร								
	กิจกรรม								
	1. ฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชบนพื้นที่สูง	ราย	50 ราย/ ปี	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
	2. จัดทำแปลงสาธิตเพื่อฝึกอบรมเกษตรกร								
	2.1 การปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	25 ไร่/ปี	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	2.2 การปลูกกาแฟ	ไร่	10 ไร่/ ปี	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000
	2.3 การปลูกพืชผักและสมุนไพร	ไร่	2 ไร่/ ปี	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000
	2.4 จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบการเกษตรแบบประณีต	ไร่	2 ไร่/ ปี	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000
	3. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการถนอมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและพัฒนาผลิตภัณฑ์	กลุ่ม	5 กลุ่ม/ ปี	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	รวม			274,000	274,000	274,000	274,000	274,000	1,370,000
11. สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย	โครงการหลัก การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืช								
	กิจกรรม								
	จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านน้ำเย็น ม.2	หมู่บ้าน	3	50,000					50,000
	จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านหมากแข้ง ม.4			50,000					50,000
	จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านหมันขาว ม.11			50,000					50,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านตูดอ ม.6 จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านตูดอ ม.12 จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านน้ำหมัน ม.1 จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านห้วยมน ม.5 จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านห้วยมน ม.8 จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านแก่งครก ม.9 จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านหว้านว้า ม.10 จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านนาหวาน้อย ม.3 จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านกกจาน ม.7	หมู่บ้าน หมู่บ้าน	3 2 2 2		50,000 50,000 50,000	 50,000 50,000			50,000 50,000 50,000 50,000 50,000 50,000 50,000 50,000
	รวม			150,000	150,000	100,000	100,000	100,000	600,000
12. อบต.กกสะทอน	โครงการหลัก : การพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต กิจกรรม : 1. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง	หมู่บ้าน	2	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
	รวม			100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
13. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเลย	โครงการหลัก อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์แก่เกษตรกรในพื้นที่ร่วมโครงการฯ กิจกรรม 1. กิจกรรม การเสวนา/อบรมให้ความรู้ 1.1 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเสวนาเพื่อสรุปและหาแนวทางแก้ไขปัญหามุมชนด้วยวิธีการสหกรณ์ 1.2 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่กรรมการและสมาชิกกลุ่ม 1.3 แนะนำส่งเสริมแนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม 1.4 แนะนำส่งเสริมแนวทางการรวมกลุ่มเตรียมสหกรณ์ตามหลักการ อุดมการณ์และวิธีการสหกรณ์ 2. อุทิศทุนหมุนเวียนเพื่อดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจต่างๆของกลุ่ม/สหกรณ์ 3. จัดบรรจุภัณฑ์เพื่อการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์เพิ่มโอกาสทางการตลาดของกลุ่ม	ครั้ง/ราย ครั้ง/ราย ครั้ง/ราย ครั้ง/ราย ครั้ง/ราย กลุ่ม/สหกรณ์ กลุ่ม/สหกรณ์	3/120 3/120 3/120 3/120 6/120 1 1	57,000 30,000	57,000 30,000	57,000 30,000	57,000 30,000	57,000 30,000	285,000 150,000
	รวม			87,000	87,000	87,000	87,000	87,000	435,000
14. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เลย	โครงการหลัก การพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต กิจกรรม 1. การส่งเสริมระบบน้ำในแปลงหม่อน	ราย	10	25,000					25,000

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	2. ส่งเสริมการปลูกหม่อนผลสดในโรงเรียน	โรง	1		5,000	5,000	5,000	5,000	20,000
	รวม			25,000	5,000	5,000	5,000	5,000	45,000
15. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย	โครงการหลัก อบรมให้ความรู้การปลูกและแปรรูปสมุนไพรบ้านนาหวาน้อย	ครัวเรือน	20	20,000					20,000
	กิจกรรม 1. อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกและแปรรูปสมุนไพร 2. ปลูกพืชสมุนไพร 3. การแปรรูปสมุนไพรและการใช้ประโยชน์								
	โครงการหลัก ส่งเสริมการทำข้าวเม่าและข้าวฮาง	ครัวเรือน	20	6,000					6,000
	กิจกรรม : 1. พัฒนาต่อยอดการทำข้าวเม่าข้าวฮางเพื่อสืบสานการทำข้าวเม่าข้าวฮางที่มีมาแต่สมัยโบราณ 2. การบรรจุภัณฑ์ 3. การจำหน่าย การตลาด 4. สรุปและปิดอบรม								
	โครงการหลัก อบรมให้ความรู้การปลูกไม้กิมซุง	ครัวเรือน	25	12,000					12,000
	กิจกรรม 1. ความรู้เรื่องไม้ 2. การขยายพันธุ์ 3. การใช้ประโยชน์ 4. การแปรรูป 5. การตลาด								
	โครงการหลัก อบรมให้ความรู้การแปรรูปชาเขียว	ครัวเรือน	25	12,000					12,000
	กิจกรรม 1. ให้ความรู้เรื่องการปลูกและการแปรรูปชาเขียว 2. การเพาะปลูกชาเขียว (การขยายพันธุ์) 3. การแปรรูปและบรรจุภัณฑ์อย่างง่าย 4. การตลาด								
	โครงการหลัก ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวรอยเท้าไดโนเสาร์	ครัวเรือน	25	12,000					12,000
	กิจกรรม								

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	1. ปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรอยเท้าไดโนเสาร์ 2. ปรับปรุงเส้นทางเดินเข้าชมรอยเท้าไดโนเสาร์ 3. จัดทำป้าย								
	รวม			62,000	0	0	0	0	62,000
แผนงานที่ 2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของคนและชุมชน									
1. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร เลย (พืชไร่)	โครงการหลัก การพัฒนาอาชีพ กิจกรรม 1. การพัฒนาศักยภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับพื้นที่ 1.1 ฝึกอบรม 2 หลักสูตร (หมู่บ้านเป้าหมาย) 1.2 สนับสนุนการปลูกสร้างสวนไม้ผลที่มีศักยภาพ 1.3 สนับสนุนการปลูกพืชแซมสวนไม้ผล 1.4 ติดตาม ให้ความรู้ คำแนะนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่เกษตรกรรายเดิม	ครั้ง/ราย ราย/ไร่ ราย/ไร่ ราย/ไร่	1/20 4/4 4/4 10/10	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
	รวม			50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000
แผนงานที่ 3 แผนงานการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน									
1. อบต.กกสะทอน	โครงการหลัก การพัฒนาเส้นทางคมนาคม กิจกรรม 1. พัฒนาด้านคมนาคมในพื้นที่ตำบลกกสะทอน 1.1.ถนนสายหลัก 1.2.ถนนสายรอง	กิโลเมตร กิโลเมตร		18,000,000 (5 กิโลเมตร) 7,500,000 (2.5 กิโลเมตร)	32,900,000 (9 กิโลเมตร) 7,500,000 (2.5 กิโลเมตร)	14,600,000 (12 กิโลเมตร) 7,500,000 (2.5 กิโลเมตร)	50,000,000 (5 กิโลเมตร) 7,500,000 (2.5 กิโลเมตร)	0 0	115,500,000 (30 กิโลเมตร) 30,000,000 (10 กิโลเมตร)
	รวม			25,500,000	40,400,000	22,100,000	57,500,000	0	145,500,000
2. สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย	โครงการหลัก การพัฒนาเส้นทางลำเลียงผลผลิตการเกษตร กิจกรรม 1. ก่อสร้างถนนลำเลียงผลผลิตทางการเกษตร	กิโลเมตร	3.2	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	10,000,000
	รวม			2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	10,000,000
	รวมทั้งสิ้น			30,069,000	44,599,000	26,249,000	61,519,000	3,941,000	166,377,000

รายละเอียดงบประมาณแผนแม่บทโครงการ "รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ลุ่มน้ำห่มัน จังหวัดเลย

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ									
แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาการขับเคลื่อนและบูรณาการโครงการ									
1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเลย	โครงการหลัก การขับเคลื่อนและบูรณาการนโยบาย กิจกรรม 1. การปฏิบัติงานสนับสนุน การกำกับ และรายงานผล 1.1 ประสาน อำนวยการ และสนับสนุนการปฏิบัติการในพื้นที่ เป้าหมาย 1.2 ติดตามผล 1.3 จัดทำรายงาน/สรุปผลการดำเนินงาน 1.4 การประชาสัมพันธ์ 2. ประชุมคณะกรรมการ/คณะทำงาน 2.1 ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ 2.2 ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ	ครั้ง	2	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	65,000
		ครั้ง	12	8,700	8,700	8,700	8,700	8,700	43,500
		ครั้ง	1	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000
		ครั้ง	1	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000
									-
		ครั้ง	1	2,100	2,100	2,100	2,100	2,100	10,500
		ครั้ง	2	4,200	4,200	4,200	4,200	4,200	21,000
	รวม			48,000	48,000	48,000	48,000	48,000	240,000
2. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ 3	โครงการหลัก ติดตามประเมินผลระหว่างการทำงานโครงการฯ	เรื่อง	5	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	380,000
	รวม			76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	380,000
3. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	โครงการหลัก บูรณาการประสานงาน การอำนวยความสะดวก ปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่	ลุ่มน้ำ	1	500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
	รวม			500,000	750,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,250,000
แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อม									
1. คณะกรรมการและคณะทำงาน ขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ รักษน้ำลุ่มน้ำห่มัน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย	โครงการหลัก : พัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อม กิจกรรม 1. ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ เพื่อการพัฒนาอาชีพและสิ่งแวดล้อม	ศูนย์	1						

หน่วยงาน	ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย/ ปี	งบประมาณ					รวม
				ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
	รวม			0	0	0	0	0	0
แผนงานที่ 3 แผนงานการศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรและต่อยอดภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรมชุมชนจากความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น									
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	โครงการหลัก วิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรและต่อยอดภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรมชุมชนจากความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น			500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000
	กิจกรรม 1. วิเคราะห์ศักยภาพของปัญหา สถานการณ์ สภาพปัญหาและบริบทที่เกี่ยวข้อง 2. ประสานความร่วมมือกับเครือข่าย ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 3. ดำเนินการพัฒนาศักยภาพของชุมชนตามแผนการแก้ไขปัญหและพัฒนาชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน 4. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการแก้ไขปัญหและต่อยอดภูมิปัญญาพัฒนาชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมศักยภาพในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบ 5. จัดลำดับผลการดำเนินงาน เพื่อเชิดชู เกียรติชุมชนที่มีและให้เป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ต่อไป 6. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการดำเนินการ ระหว่างชุมชนในเขตลุ่มน้ำหมั่นตอนบน	เชิงคุณภาพ 1. ชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาของชุมชนเอง โดยใช้กระบวนการวิจัยและการจัดการความรู้ในชุมชนพื้นที่เป้าหมาย 2. ได้แผนในการแก้ไขปัญหและพัฒนาชุมชน 3. ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และนักวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาของชุมชน เชิงปริมาณ 1. ชุมชนในบริเวณลุ่มน้ำหมั่นตอนบน 11 หมู่บ้านเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาของชุมชน 2. ได้เครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 10 หน่วยงาน เชิงคุณภาพ 1. ชุมชนเกิดการเรียนรู้และได้องค์ความรู้ในการเสริมสร้างศักยภาพของตนเองและสามารถนำไปพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนได้ 2. ชุมชนเกิดสัมพันธภาพที่ดีกับภาคีเครือข่าย เชิงปริมาณ 1. มีการจัดกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน อย่างน้อย 5 ครั้ง 2. มีแกนนำกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในแต่ละด้าน อย่างน้อย หมู่บ้านละ 20 คน เชิงคุณภาพ 1. ปัญหาในชุมชนได้รับการแก้ไขโดยชุมชนเองและมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น 2. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างชุมชน เชิงปริมาณ 1. ติดตามผลการดำเนินงาน 2 ครั้ง 2. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างน้อย 1 ครั้ง							
	รวม			500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000
	รวมทั้งสิ้น			1,124,000	1,374,000	1,624,000	1,624,000	1,624,000	7,370,000